III.9.353.

Proprietatea Bibliotecii
Universității Iași

III-9353

0 000008 44067 BCU IAȘI

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1926

BIBLIOTECA UNIVERSITATEA IAȘI

CUVINTE SUFLETESCI

DE

Carmen Sylva.

BUCUREȘCI

Tipografia Cărților Bisericești

1888.

BCU CENTRALA UNIVERSITARĂ

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3733/1926

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI

CUVINTE SUFLETESCI

DE

Carmen Sylva.

BUCURESCI
Tipografia Cărților Bisericesc
1888.

BCU IAȘI / CENTRALA UNIVERSITARĂ

REÎNREGISTRAT
1 0 NOEM. 1943
Bibliotecă Universitară
5835/1926

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUVINTE SUFLETESCI

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

REGINA ELISAVETA

LUCRÂND LA EVANGELIA DE LA CURTEA DE ARGEȘ.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TABELA MATERIILOR.

		Pagina.
I.	Despre tăria, slăbiciunea şi desfătarea sufletéscă	5
II.	Despre chĭemarea nóstră	11
III.	Despre cuvîntul luĭ Christos	17
IV.	Despre înseratul vieţeĭ	24
V.	Despre lupta dupre lege	29
VI.	Despre graiul inimeĭ	35
VII.	Despre omul care e Biserica luĭ Dumneḑeŭ celuĭ viŭ	41
VIII.	Despre muntele suferinţeĭ şi al păceĭ	46
IX.	Despre ertarea păcatelor	51
X.	Despre suferinţă şi credinţă	59
XI.	Despre frumseţa femeeĭ celeĭ bune	65
XII.	Despre credinţa în cuvîntul Mântuitoriuluĭ	71
XIII.	Despre duhul cel dumneḑeesc	77
XIV.	Despre lucrarea iubireĭ de Dumneḑeŭ	82
XV.	Despre pomul vieţeĭ	89
XVI.	Despre blândeţe, bunătate şi răbdare	94
XVII.	Despre ochiul întăritor al luĭ Dumneḑeŭ	100
XVIII.	Despre căinţă	106
XIX.	Despre ajutorul luĭ Dumneḑeŭ	112
XX.	Despre rĕutatea vicleşuguluĭ	118
XXI.	Despre bucuria sufletéscă	124

I.

DESPRE TARIA, SLABICIUNEA
ŞI
DESFĂTAREA SUFLETEASCĂ.

Cuvintele ce le-am luat de temeiu aĭ rugăciuneĭ nóstre se află în cartea Sfîntuluĭ Apostol Pavel către Romanĭ, cap. 15, vers 1:

„Şi datorĭ suntem noĭ ceştĭ tarĭ să purtăm slăbiciunile celor neputincioşĭ şi nu nouĕ să placem“.

În acéstă óră sfîntă din mĭeḑ de nópte, în care aruncăm privirea sufletuluĭ maĭ întâiu preste un an încheiat şi apoĭ căutăm în taina viitoruluĭ, în necunoscut, să ne punem treĭ întrebărĭ serióse, la carĭ nu suntem în stare să respundem prin vorbe, la carĭ numaĭ faptele nóstre pot să dea rĕspuns:

— „Avem tărie sufletéscă?“

— „Putem purta pe ceĭ neputincioşĭ?“

— „Aflăm desfătare în noĭ înşine?“

Avem destulă tărie sufletéscă? Ce însemnéză a fi tare?

Să cercetăm în adîncul sufletuluĭ nostru și să ne întrebăm!

Căcĭ dacă în vreme de un an întreg am împlinit din dragul inimeĭ o datorie ușóră, fără a fi jertfit ceva din al nostru, fără a îndura lipsurĭ, fără a fi supușĭ ispitelor: acésta nu însemnézĕ a fi tare.

Când am fost dăruiţĭ cu un trup sănătos, cu o inimă veselă, când n'am fost siliţĭ să biruim patimĭ pentru a fi răbdătorĭ, când n'am îndurat durerĭ și oboselĭ: atuncĭ nu ne putem mândri că am avut tărie sufletéscă.

Dacă ne-am înlesnit lucrarea, întorcênd privirea dela greutăţĭ și neplăcerĭ, dacă în faptele nóstre am umblat după câștig și traiu ticnit: ĭarăși n'am dovedit tărie.

A fi tare: însemnézĕ a împlini cu credinţă și cu stăruinţă lucrarea începută, chiar și atuncĭ când împlinirea datorieĭ nóstre nu ne înveselesce, când nimene nu ne dă mână de ajutor, când nu suntem îmbărbătaţĭ orĭ mângăiaţĭ prin laude.

A fi tare: însemnézĕ a nu vorbi de jertfe și de lipsirĭ, a nu ne aduce aminte de dînsele când voim să ajutăm pe alţiĭ și să săvîrșim binele.

A fi tare: însemnézĕ a-și aduna puterile în contra slăbireĭ și oboseleĭ sufletuluĭ sĕŭ, asemene unuĭ oștén la pază înaintată, care stă flămând în fața geruluĭ, a vêntuluĭ și a vrășmașuluĭ, în întunerecul nopţeĭ, și nu-și întórce fața pentru a se feri de vêntul sfâșiitor din-spre mĭaḑă-nópte, nicĭ atuncĭ când barba și genele ĭ-aŭ înghețat. Cuprins de amorţéla morţeĭ, oșténul nu se întórce să caute ajutor. El nu se gândesce atuncĭ decât la patria luĭ cea prietenósă, pacinică și blândă! Și de s'ar întórce cătră dînsa cerênd ajutor, oșténul ar fi împușcat ca un ticălos și netrebnic.

A fi tare: însemnéză a nu se gândi la mărire, la câștig și la resplată, a face binele din dragul inimeĭ, înveselindu-se ca un copil nevinovat de frumusețea binelui săvîrșit.

Suntem óre tarĭ, iubiții meĭ? — Semnul puterei e îndurarea slăbiciuneĭ. Avem noĭ răbdare în fața slăbiciuneĭ? Avem răbdare, când stăpânul nostru e ciudat, orĭ ne cere prea mult? când servitoriĭ noștri nu ne împlinesc voea? Suntem îngăduitorĭ față cu frații, cu surorile, orĭ cu prietenii, carĭ cer dela noĭ tocmaĭ ceea-ce ne e maĭ greŭ, carĭ ni se înfățișează tocmaĭ cu greșelĭ, de carĭ ne scârbim maĭ mult? Saŭ respundem cu asprime tuturor; saŭ, ceea-ce e și maĭ urît, ne plângem pe ascuns în contra lor și tragem băgarea de sémă și a străinului la greșelile lor? Ne-a trecut vre-odată prin minte să luăm asupra nóstră vinovăția aprópelui nostru și să suferim noĭ dojana datorită luĭ? Orĭ maĭ adese ne-am grăbit a rostogoli asupra luĭ și vinovăția nóstră? Orĭ ne-am însoțit cu ómenĭ, față cu carĭ înainte eram nepăsătorĭ, numaĭ pentru a da în tovărășie năvală asupra altora, numaĭ pentru a le afla greșelile cu atât maĭ nesuferite, cu cât le-am povestit maĭ mult nouluĭ tovarăș? Putut-am suferi o vorbă împotrivitóre? putut-am ierta deșertăciunile și slăbiciunile minței? putut-am suferi cea maĭ mică supĕrare ce ni se face, deși isvorul acestora l'am putea descoperi și înlătura dacă am iubi pe aprópele nostru.

A ierta: însemnéză a *iubi*.

Pe cine iubim noĭ? Pe cine am iubit vre-odată atât de mult, încât și greșelile luĭ să ne pară vrednice de iubire, sciind că ele sunt partea slabă a uneĭ însușirĭ bune?

A ierta: însemnéză a *înțelege*.

Pe cine am înțeles noĭ? Ne-am ostenit noĭ vreodată să cercetăm, dacă nu cum-va inima aprópeluĭ e încărcată de grijĭ? — Vedem pĕrul înălbindu-ĭ, îĭ vedem fața brăzdată de încreturĭ, și nu scim pentru-ce. Nu ne trece prin minte, că ochiĭ luĭ nopțĭ întregĭ nu s'aŭ închis, că însetézĕ după o întrebare prietenósă : Sufĕrĭ? — pentru-ca să-și pótă ușora inima încărcată cu suferințe? Suntem nepăsătorĭ. Nu vedem decât mersul obosit al aprópeluĭ, ochiul luĭ ostenit; ne pare sgârcit la vorbă și sarbed. Sermanul! el ar fi vorbit, dacă l'am fi întrebat în felul cum Christos scia să întrebe, Christos, aĭ căruĭ ochĭ lăcrîmaŭ la vederea suferinței.

A suferi: însemnézĕ *a ajuta.*

Când ajutăm noĭ? Noĭ așteptăm ajutor dela alțiĭ. Aprópeluĭ nostru voim să-ĭ dăm un ajutor, pe care nu-l póte primi, saŭ care nu ĭ-ar fi de folos. — Și apoĭ cerem mulțămită, o mulțămită nesfîrșită, o mulțămită maĭ mare de cum a fost ajutorul ce am dat. Câtă bunătate, câtă isteție, câtă lepădare de sine se cere dela cel-ce întinde mână de ajutor! Câtă înțelegere trebue să aibă omul, pentru a se simți în starea celuĭ care sufere, pentru a simți în adevĕr durerea luĭ! Iar noĭ îĭ aruncăm fărîmăturile ce ne sunt de prisos și ne mirăm când nu le ridică. Insetatuluĭ îĭ dăm pâne uscată, căcĭ trecem cu vederea că e însetat.— Ah! — când óre ajutăm în adevĕr pe aprópele nostru!

Acum, încă o întrebare; cea din urmă și cea maĭ grea:

Aflăm óre desfătare în noĭ înșine?

Cine ar îndrăzni să spună că nu! Unuia nu-ĭ plac podóbele, dar el se mândrește cu viața sa nepătată; altul află în oglindă, că fața sa nu e

frumósă, se crede însă mai înţelept decât alţii. Copiii tĕi nu sunt desăvîrşiţi, dar spuĭ că sunt mai bine crescuţi decât aĭ altora! Grădina vecinului nu e aşezată în loc frumos, el culege însă cele mai frumóse póme!

Aprópele tĕŭ e pururea posomorit, ĭar tu totdéuna vesel; unul e mândru de veselia sa, ĭar altul ar da podóbe şi bogăţiĭ în schimbul unuĭ trup sănătos şi a unuĭ suflet desfătat. Acesta e mândru pentru jertfele ce a adus şi vorbesce mereŭ despre ele. Vorbind necontenit de jertfele făcute, el pricinuesce celuĭ-lalt durere. De miĭ de orĭ el doresce ca mai bine să nu fi făcut aceste jertfe. Te mândrescĭ cu iubirea ta de adevĕr, şi nu sciĭ că adevĕrurile tale amărăsc pe aprópele, îl jicnesc şi-l întristézĕ.

Unde e omul care n'are, în adîncul inimeĭ sale, un loc în care se ascunde desfătarea de sine! Unde e omul care să nu crédă că a fost dăruit de Dumneḑeŭ cu toate însuşirile bune, deşi, póte, e încărcat cu greşelĭ şi cu slăbiciunĭ, despre carĭ nu e în stare să-şĭ dea sémă. El n'are însă slăbiciunile altora şi de aceea se crede îndreptăţit a fi mândru.

Puterea luĭ e slăbiciune, căcĭ neputinţa sa e tăria altuia, şi ast-fel a trebuit să fie, pentru ca să se desăvîrşéscă marea şi puternica clădire a lumeĭ. Cum e întocmirea lumeĭ întregĭ, aşa e şi întocmirea fie-căreĭ case, orĭ cât de mică, întocmirea fie-căreĭ familiĭ, fie-căreĭ tovărăşiĭ de ómenĭ. Dacă tot omul ar ajuta cu tăria sa pe aprópele seŭ şi şĭ-ar mărturisi greşelile, ca altul să ĭea locul pe care el nu e în stare să-l ţie, atuncĭ noĭ ómenĭĭ am fi aceea ce a voit Dumneḑeŭ să fim, şi ce aevea am putea fi când am urma cu rîvnă şi am vĭeţui amĕsurat sfintelor luĭ cuvinte. Pentru acésta să cerem ajutorul luĭ.

Părinte Ceresc! Tu singur aĭ tărie desăvîrșită pentru copiiĭ Tĕĭ! Tu ne poțĭ sprijini când șovăim în fața datoriilor nóstre! Tu ne poțĭ ajuta întru a purta durerile nóstre! La Tine aflăm sprijin când ne dobóră grijile. Inaintea feței Tale slăbiciunea nóstră nu e puțină, căcĭ Tu ne-aĭ făcut așa! Tu cunoscĕĭ mĕsura, cu care aĭ mĕsurat fie-cărui om puterea luĭ și dela Tine sunt și poverile. Vom fi pătrunșĭ de voință și răbdătorĭ, dupre cum se cade fiilor Tĕĭ, ĭar între noĭ ne vom sprijini cu mângăiere.

Indurare! Oh! iartă-ne dacă ne-am certat prea mult între noĭ până acum; dacă nu ne-am sprijinit cu iubire, ca nimene dintre noĭ să nu alunece! Dăruesce buzelor nóstre graiul dragosteĭ. Deschide ochiĭ noștri, ca să putem vedea, unde e nevoe de ajutor, ca să nu trecem nesimțitorĭ pe lângă suferințe; ca greșelile aprópeluĭ să le cunóscem numaĭ pentru a le îndrepta cu blândețe și cu duĭoșie. Dómne Dumnedeul nostru, nu trimite pedepsele Tale asupra nóstră, când ne înălțăm în deșertăciune, când credem prea mult despre noĭ! Iartă și acéstă a nóstră slăbiciune, așază smerenie în inimile fiilor Tĕĭ, ca să nu fim nevoiți a trece în calea smereniei cu amar și cu durere. Ție-ți aducem mulțămită pentru tóte darurile de carĭ ne-aĭ făcut părtași! Ție-ți mulțămim prin cuvinte și prin fapte! Ție-ți vom mărturisi slăbiciunile nóstre. Tu singur eștĭ cel a tot puternic! Amin!

II.

DESPRE CHĬEMAREA NOASTRĂ.

Cuvintele pentru rugăciunea de adĭ, se află în Sfînta Evangelie de la Luca, cap. 12, vers 35:

„*Să fie mijlócele nóstre încinse și facliile aprinse*“.

Ce însemnéză a-și încinge mijlócele? Acésta însemnéză a se găti pentru o cale lungă, însemnéză a-și întări pașii. St. Evangelist ne dice să fim gata, tot-déuna gata de cale, să stăm pururea gata pentru chĭemarea ce se póte face fie-căruĭa, în fie-care moment.

Vaĭ aceluĭ pe care l'a prins somnul, în ora când sună glasul, care-l chĭamă; căcĭ acel glas nu sună de douĕ orĭ. Numaĭ odată îl audim. Cel ce aude și nu e gata, până când se încinge, a perdut clipéla pentru care ar da o viață întrégă, clipéla după care în zadar va alerga câte dile va maĭ avea, fără a o maĭ întâlni. De aceea sunt fórte mulțĭ ómenĭ, preste mĕsură de mulțĭ, carĭ sûnt nemulțămiți și cred necontenit că nu staŭ

la un loc bun și priincios pentru dînșiĭ. Eĭ presimțesc, că glasul ĭ-a chĭemat și că eĭ n'aŭ fost gata și cu mijlócele încinse.

Menirea omuluĭ e acolo, unde a fost chĭemat. Dacă te-a prins atuncĭ somnul cât de puțin, nu te tângui și nu te plânge că n'aĭ auḑit glasul; ci îndură cu răbdare pedépsa, de a umbla pe cărarea care nu-ți place.

Sunt mulțĭ carĭĭ cred că-și cunosc chĭemarea și apoĭ alérgă, daŭ gónă, luptă și ostenesc—în zadar. Eĭ aŭ rătăcit, aŭ apucat pe cărarea cea greșită, dar nu voĭesc să se întórne înapoĭ. Eĭ cred că viața e prea scurtă, pentru a începe din noŭ traiul, și nu cugetă, cât de lungă e viața când umblăm pe căĭ rătăcite, și cu cât e maĭ bine să facem ceea ce trebue, în timp scurt, saŭ să lucrăm numaĭ ceva, în loc de a perde vremea în zadar rătăcind pe căĭ greșite.

Sunt ĭarăși alțiĭ, carĭ cred că și-aŭ greșit chĭemarea, pentru că n'aŭ putut face averĭ, pentru că n'aŭ putut ajunge în slujbe și în vrednicĭĭ. Dar, omule, cine ți-a spus, că aĭ fost făcut pentru dînsele? Să se tânguĭască óre greerul, pentru că nu-ĭ privighetóre? Orĭ scaiul, pentru că nu e trandafir? Orĭ pîrîul, pentru ce nu póte fi fluviu? Noĭ însă nu voim să înțelegem, că nu e dat tuturora să se împărtășéscă de tóte bunurile, cum nu e dată tuturora de a avea puterea cea maĭ înaltă a pricepereĭ. Cât de adeseorĭ ar fi maĭ bine, ca unĭĭ să taie lemne, decât să scrie cărțĭ, saŭ să-și curețe casa în loc de a învĕța copiĭ, saŭ să lucre fierul în loc de a cârmui un stat! Nu sórta e nedréptă, ci noĭ; noĭ înșine ne facem nedreptate, prin lenevire, prin nepricepere, și căutând a ne înălța preste vrednicia nóstră. Orĭ-ce muncă e cinstită, orĭ-ce chĭe-

mare e frumósă, orĭ-ce viață e bogată, dacă plecăm cu mijlócele încinse și cu pași hotărîțĭ, dacă nu lăsăm ca ochiĭ să rătăcéscă, ci-ĭ ținem deschiși și luminațĭ. Să nu privim la ceea ce fac alțiĭ, a căror viață ni se pare maĭ ticnită, ci să umblăm în căile nóstre, așa ca alțiĭ să privéscă la noĭ. Tu nu eștĭ atât de neînsemnat în cât să nu poțĭ fi un luptător, un razim pentru mulțĭ și o pildă pentru toțĭ. Prinde numaĭ iubire pentru chĭemarea ta, cum artistul iubesce bucata de marmură, orĭ pânza luĭ de zugrăvit. Nicĭ o chĭemare nu e frumósă, dacă nu o veĭ împodobi tu. Regele póte să necinstéscă tronul sĕŭ și să-l tragă în noroiŭ, ĭar cărbunarul póte să facă din cuptorul luĭ un altar pe care se jertfesce în fiecare ḑi pe sine pentru aĭ sĕĭ, pentru datoria sa. Nu vedenia e frumósă, ci gândul e frumos. Înaltă și mărĕță e cugetarea, ĭar nu starea nóstră. Gândul nostru trebue să stăpânéscă, ĭar nu omul.

Încinge-ți mijlocul, băĭete, și te întrébă : Pentru ce să trăĭesc, unde să slujesc, ce să săvîrșesc?

Încinge-ți mijlocul, fetița mea, și întrébă : Pentru cine să trăĭesc, cuĭ să servesc, pe cine să înveselesc?

Încinge-ți mijlocul, bărbatule, și pórtă în spinarea ta un deal, un munte, fără a șovăi, fără a sufla din greŭ, fără a aluneca.

Iar tu, mamă, tu, maĭ vêrtos tu, încinge-ți mijlocul și întinde aripile tale nu numaĭ preste aĭ tĕĭ! Fiĭ tu mama tuturor celor ce se apropie de tine. Fiĭ o regină în împĕrăția lepădăreĭ de sine și a jertfelor!

Încingeți-vĕ mijlócele și voĭ, bătrânilor, și plecați cu față veselă spre locașul vostru, spre patria vóstră cea vecĭnică.

Și ce însemnéză : Să fie făcliile vóstre aprinse? Pórtă óre fie-care din noĭ o lumină în mână orĭ pre fruntea sa? Nu cum-va acésta e o moștenire a câtor-va puținiĭ aleșĭ? Nu cum-va toțĭ ceĭlalțĭ trebue să călătoréscă cu smerenie în întunerec? Precum e cu neputință ca ochiul celuĭ care viază să fie lipsit de lumină, precum orĭ-care fir de ĭarbă pórtă sĕmênță; întocmaĭ ast-fel nu e om, care să nu dea lumină de la sine.

Strălucirea unuia e caldă și puternică ca a sóreluĭ; el încălțesce și fericesce tot ce se apropie de dînsul. Cela-lalt e una dintre miliónele de stele; dacă ar lipsi dar, locul ce-l ocupă ar fi gol. Unul e focul din vatră, care încălțesce lumea cea mică din giurul sĕŭ; altul arde pacĭnic, luminând gândurile de nópte ale unuĭ suferind. Și ĭarăși altul e o stea cățétóre, saŭ o stea rătăcitóre, neînsemnată, fără statornicie, dar cu tóte aceste e o stea. Și de am fi numaĭ o rază neînsemnată a luneĭ, și așa putem să luminăm în întunerec. Saŭ voescĭ tu să-țĭ acoperĭ partea ta de lumină și să o calcĭ în picióre, pentru că nu eștĭ decât o slabă schinteie? Saŭ nu voescĭ tu să arțĭ, căcĭ îțĭ închipuescĭ că vatra ta e prăbușită, ĭar cuptorul eĭ e strîmt și afumat? Saŭ nu scĭĭ că eștĭ binefacere și viață pentru aceĭ carĭ maĭ vîrtos aŭ lipsă de o schinteie caldă?

Păzesce-țĭ lumina, ca nu cum-va tu însuțĭ să rĕmâĭ în întunerec. Iar dacă aĭ izbutit să fiĭ în vremurĭ grele făclie mântuitóre, turnul neclintit luminător, atunci se cuvine să cadĭ în genunchĭ și să mulțămescĭ luĭ Dumnedeŭ, care te-a chĭemat la acéstă mărire.

Nicĭ-odată mintea ta nu va fi luminată de o gândire bună, fără ca acéstă cugetare să nu rĕspân-

déscă, fără vrerea și scirea ta, raze de lumină, a căror putere nu o poți cunósce. Și ĭarăși gândul cel rĕŭ de asemene are puterea, de a se rĕspândi ca o lumină rătăcitóre, care duce pre mulți la perdare. Nicĭ razele cugetuluĭ pĕcătos nu le poți mĕsura; dar ĭute vine timpul, în care veĭ afla cu gróză, cât de departe ele aŭ străbătut și pe câți ele aŭ zdrobit!

Dar cum se póte păzi flacăra sfîntă a sufletuluĭ împotriva vijeliilor, a potopuluĭ de ploĭ și a nopților geróse ale vieței? Una e numaĭ flacăra care arde nesfârșit și acésta e : *iubirea*. Iubirea! Nu o isgoni de pe vatra inimeĭ tale. Nu lăsa, ca ea să se stingă vre-odată. Păzesce-o, ca pe bunul cel maĭ mare al tĕŭ, căcĭ ea e maĭ puternică decât vijelia și decât gerul, maĭ puternică decât amăgirea ucigĕtóre, maĭ puternică decât potopul nemulțămireĭ și al amărăciuneĭ.

Iubirea e flacăra cea vecĭnică, care încălzesce și luminéză tóte. Iubirea cătră Cel Prea-Înalt, iubirea cătră chĭemarea nóstră și iubirea de ómenĭ. Nicĭ-odată nu suntem în stare să ĭubim în deajuns. Să nu aștepți, omule, că iubirea trebue să ți se întórcă! Se întórce óre raza înapoĭ la sórele, de la care e pornită? Nu! căcĭ ea e un dar dumnezeesc. Nu, căcĭ sórele pórtă vecĭnic raze nouă în flacăra sînuluĭ sĕŭ. Rĕspândesce iubirea cu prisosință, tu odrasla luĭ Dumnezeŭ, pentru că porți în sînul tĕŭ sĕmênța flacăreĭ duhuluĭ celuĭ dumnezeesc, care din ea însăși se hrănesce, din ea însăși se întăresce și luminéză, și a căreĭ putere strălucitóre vecĭnică este. Lasă făclia ta să lumineze și lépădă-te de orĭ-ce frică. Va veni timpul, și acela să fie tot-déuna aprópe de noĭ, în care făclia ta te va călăuzi pe tine

însuți, și-ți va lumina în nóptea morței, ca să umbli sigur pe calea ce duce la strălucirea cea vecinică, de unde ea a purces.

Dómne! încinge-ne Tu însuți mijlócele și ne gătesce pentru calea, pe care ne-aĭ arătat-o! Învrednicesce-ne să ne deschidem urechile, ca să audim glasul chiemăreĭ Tale! Aprinde în noĭ făclia, care să ne lumineze și să ne încălzéscă pe noĭ și tot ce este în jurul nostru! Hrănesce Tu însuți, cu suflarea dătătóre de viață a Duhuluĭ tĕŭ, flacăra iubireĭ, pentru ca nimic să nu o póte stinge, pentru ca vijelia să-ĭ dea putere, pentru ca întristarea să o hrănéscă lin și pentru ca îndoiala să nu o nimicéscă! Fă, Dómne, să nu desnădéjduim și să nu ne îndoim de chiemarea nóstră! Revarsă voința ta în inimile nóstre, întăresce mădularele nóstre și ne deschide ochiĭ spre a vedea lumina de departe. Pune pe fruntea nóstră pecetea acelor ce-ți slujesc ție fără prihană și în veciĭ vecilor! Amin!

III.

DESPRE CUVÎNTUL LUI CHRISTOS: „EŬ AM BIRUIT LUMEA".

Cuvintele pentru rugăciunea de astădĭ le aflăm la Sfîntul Evangelist Ioan, cap. 16, vers 33 :

„Acestea am grăit vouĕ, ca întru mine pace să aveţĭ. În lume necaz veţĭ avea, dar îndrazniţĭ. Eŭ am biruit lumea".

Ceasul despărţireĭ se apropie, și Christos scie că el păşesce înainte spre mórtea cea maĭ gróznică. El lasă singurĭ și fără sprijin în ispita vieţeĭ pe învĕţăceiĭ seĭ, și voesce să le maĭ grăĭască vorbe, ce daŭ putere și îmbărbătézĕ în ceasurile de îngrijire, în góna ce-ĭ aștéptă, în ura ce-ĭ încunjóră, în îndoelile ce-ĭ împresóră.

Inima luĭ Christos sângeră ca inima uneĭ mume, care e nevoită să-și părăséscă copiiĭ. Suferinţele luĭ sunt covârșite de durerea pentru uceniciĭ seĭ, carĭ aŭ creḑut într'însul cu credința copiilor celor nevinovaţĭ, carĭ aŭ mers după dînsul când ĭ-a chĭemat și carĭ acum aștéptă strălucirea și mărirea luĭ. Rĕmânea-vor eĭ óre statornicĭ, vĕḑên-

du-l sfîrșind în nenorocire? Nu se vor clătina ei în credința lor? Fi-vor ei credincioși cuvîntului lui și atunci, când învățătura lui va fi batjocorită? Se cerea mult de la acéstă cétă mică de ómeni fără vicleșug și fără învățătură. Ei trebuiaŭ să respândéscă în lume o lege nouă. Prigonirea, ura și batjocurile era să le fie sórta. Gróză și chinuri îi așteptа pretutindeni. Ceas de pace și de repaos n'aveaŭ să întâlnéscă în calea vieței lor. Nu vor despera ei óre, perdênd încrederea în ei înșiși și în lucrarea pentru care eraŭ trimiși? Nu vor slăbi ei óre în credința în Invățătorul lor?

El trebuia să-i înalțe la ceriŭ cu a-tot-puternicele lui cuvinte mângăietóre, ca lumea acésta să pótă avea vre-o putere asupra lor. El trebuia să rostéscă cuvinte cari vor rămânea vecinic și atunci când el nu va mai fi față; cuvinte cari să-i întăréscă și să-i împuternicéscă până în ceasul morței.

Și cuvintele aŭ curs de pe buzele lui ca un isvor nesecat al păcei, ca un isvor ce va curge din neam în neam și din véc în véc.

Cât de strălucită a fost puterea duhului seŭ! După o scurtă petrecere pe pământ, el s'a întors în ceriuri, lăsându-ne darul sĕŭ pentru vecinicie. Cât de strălucită e legea lui! Acésta e legea săracilor și a nenorociților; ea e legea celor uitați de lume, legea celor prigoniți, acéstă lege a lui e legea *iubirei!*

Dinaintea fețel lui, pĕcatul era suferința cea mai mare, iar pĕcătosul mai vrednic de mângăiere decât ori-care altul.

Noi ne mândrim cu blândeța nóstră, și uităm cine ne-a învățat să fim milostivi. Noi ne lăudăm pentru răbdarea nóstră, și nu scim cine ne-a arătat cum și cât să răbdăm. Noi suntem cuprinși de

trufie pentru bărbăția nóstră, și uităm tăria cu care aŭ suferit ceĭ dintâĭ creștinĭ tóte chinurile cele maĭ grele.

Invĕțătorul însă nu s'a îndoit, vĕdênd pe vestitoriĭ legeĭ sale, cărora nu le era dat să scie cât de departe vor străbate învĕțăturile luĭ, și de aceea le-a dat cuvîntul seŭ de mângăĭere și de întărire.

Și noĭ stăm nesciutoriĭ la începutul drumuluĭ vieței nóstre. Nu ne e de dat să vedem nicĭ calea cea maĭ apropiată de noĭ, și am dori, ca și uceniciĭ luĭ Christos, ca lumină să se facă împrejurul nostru! Dar maĭ bine e să nu cunóscem întunerecul, prin care avem să trecem; maĭ bine să nu vedem adîncurile, preste carĭ trebue să pășim; maĭ bine să nu zărim potopul, care voesce să ne înghiță. Tragem cu urechile nóstre în noĭ cuvintele ceresc, ce s'aŭ trimis de miĭ și de miĭ de orĭ sufletelor tinere, ca să le întovărășéscă în calea vieței, și nu înțelegem pentru ce aceste cuvinte ĭarăși și ĭarăși ni se recomandă, ca niște comorĭ nepreţuite!

O! Nu va trece mult timp și vom fi împresuraţi de lupte și de primejdiĭ, de desamăgirĭ și de gróză. Nu va trece mult timp și vom umbla obosiţĭ, ca și când sórele nu ne-ar fi zimbit nicĭ-odată, pentru că ce am așteptat nu s'a îndeplinit, pentru că se grămădesce asupra nóstră ceea-ce n'am cunoscut. Asemenea ucenicilor stăm și noĭ nesciutoriĭ și neputincioși în fața lumeĭ celeĭ marĭ și întinse, în fața cărței celeĭ cu șépte peceţĭ. Vaĭ nouĕ, dacă rupem pecetea! Vaĭ nouĕ, când vom ajunge a cunósce! Gróza ne e partea; grija ne e pânea nóstră de tóte ḑilele.

Fie-care om e trimis că să-și împlinéscă chĭemarea sa cea înaltă.

Cum să împlinim noĭ acéstă chĭemare?

Ceĭ maĭ mulțĭ dintre noĭ vĭețuim numaĭ pentru că trebue să vĭețuim, pentru că nu cunóscem mâna care ne-a dat ființa, pentru că credem că acésta e sórta nóstră. Care se gândesce, că el însuși este chĭemat a porni și a mâna carul vieței sale? El lasă să fie strivit și apoĭ vorbesce despre sórta cea nemilostivă, pe care nu ĭ-a fost cu putință să o încunjure; ne vorbesce despre nenorocirea ce numaĭ pe dînsul îl apasă și-l dobóră.

Christos însă a trimis pe învețăceiĭ sĕĭ, ca să fie dătătorĭ de viață, ca, lepădându-se de sine, să zidéscă la clădirea acesteĭ lumĭ. El a trimis pe însuși ucenicĭĭ sĕĭ, carĭ aŭ gustat fericirea de a ceti învățătura luĭ cea dumneḍeéscă pe înseși buzele luĭ.

O! cât de necredincioși și îngroziți suntem noĭ, cărora ni s'a dăruit o moștenire atât de mare. Noĭ ne îngrozim în fața luptelĭ, ne înspăimântăm în fața ceasurilor celor grele. Noĭ nu voim să fim răstigniți, ci umblăm după plăcerea vieței, o gustăm ca pe o dulcéță amețitóre. Noĭ ne oprim plinĭ de mirare, neputincioși, lipsiți de ajutor, în fața durerilor vieței. Dar cum să nu ne îngrozim, când ne bucurăm de viață cum se bucuraŭ unĭĭ dintre ucenicĭ, așteptând împărăția lumésca a luĭ Christos? Și nu sunt și astăḍĭ ómenĭ, carĭ o aștéptă? Nu vrem să înțelegem încă, că împărăția luĭ Christos nu e din lumea acésta. Noĭ nu vrem încă să înțelegem, că împărăția luĭ e împărăția suferinței, că cununa luĭ e o cunună împletită din spinĭ, că scaunul mărireĭ luĭ a fost crucea! Pentru ce cerem o mărire maĭ mare, decât acea a Învățătorului nostru? Prin ce ne-am învrednicit noĭ de ea? Prin care faptă l'am întrecut pe El saŭ durerile luĭ?

Da! Gróza e moștenirea din pĕcatul strămoșesc

al némuluĭ omenesc! Gróza vom lăsa-o moștenire din neam în neam.

Noĭ nu suntem în stare să gătim nicĭ celuĭ maĭ drag copil al nostru o sórtă dulce, întocmaĭ precum nu suntem în stare să-ĭ dăm o viață fără smintelĭ. Nimic, chiar nimic alta nu-ĭ putem lăsa ca moștenire, decât dorul fierbinte al îmbunătățireĭ de sineșĭ și al păceĭ. Căcĭ ceea ce numim noĭ fericire, dumnedeescul Invĕțător a numit aceea pace. Ajunge neputinței nóstre, dacă am cuprins cu mintea ideia de a ne îmbunătăți; căcĭ acéstă cunoscință nu s'ar fi așezat în inimile nóstre, dacă n'am putea ajunge la îmbunătățirea nóstră desăvîrșită.

Să dăm mărire luĭ Dumnedeŭ, care ne-a pus o țintă atât de măréță, luĭ Dumnedeŭ, care nu ne-a osândit a ne chinui vecĭnic în întunerec. In mijlocul durerilor nóstre audim glasul: „Mângăĭațivĕ! Eŭ am biruit lumea!“ Acesta e glasul ceresc, care anunță isbândă în ceasul morțeĭ! Acesta e făclia, care ne luminéză maĭ presus de tóte în încurcăturile vieței. Iar o biruință maĭ mică decât a luĭ putem dobândi și noĭ, când dăm fără tânguire sângele nostru, când buzele nóstre nu rostesc un cuvînt de ură și de amărăciune, când am trăit ast-fel ca prin pilda ce dăm în traiul nostru, să înălțăm pe toți ceĭ ce se apropie de noĭ.

Și pentru acésta n'avem trebuință de mărire, n'avem trebuință de iscusință, n'avem trebuință de sciință de carte, n'avem trebuință de bogățiĭ, n'avem trebuință de putere.

Ucenicĭĭ luĭ Christos aŭ fost lemnarĭ și pescarĭ săracĭ, dar eĭ aveaŭ nevinovăția sufletéscă. Eĭ nu eraŭ cărturarĭ și totușĭ aŭ aprins în lume flacăra legeĭ luĭ Christos, prin tăria credinței lor, prin pu-

terea covârșitóre și evangelică a iubireĭ lor, prin viața și mórtea lor, gata tot-déuna la jertfe.

In curând eĭ aŭ învĕțat unde se află biruința asupra lumeĭ, și biruitorĭ aŭ rĕmas.

Noĭ n'avem puterea de a îndrepta lumea, de a aduce ușurință vieței și de a face pe ómenĭ fericiți. Avem însă puterea de a ajuta și de a mângâia în tótă vremea și în tot ceasul. Avem puterea de a pune pază patimilor nóstre și a ne stăpâni viața.

Când viața nu te iubesce, nu te îndulcesce, nu-ți dă niciĭ un dar din câte aștepți, atunciĭ fiĭ tu însuțĭ acela care-ți porți viața și te silescĭ să facĭ porunca luĭ Dumnedeŭ! Când viața pare că nu te maĭ vrea, pórtă-ți sarcina cu umilință mare în credința către Dumnedeŭ, în tăcerea fără mândrie, fără amărĕlă! Atunciĭ viața cea plină de deșertăciunĭ lumescĭ va sta și se va mira și va dice: ce om este acesta care mĕ pórtă cu atâta răbdare? nu-l las, am și eŭ de acum să-l port pre el! Dar tu, fiiule, nu-ĭ fă după plăcere, fiĭ tare și plin de voință; căcĭ de nu te veĭ ține bine, veĭ pica cu resunet, împins cu rîsetele și cu hohotele acelor carĭ niciodată nu se pot hotărî în partea bineluĭ! Iar cine poticnesce de a doua óră, aceluia i se sdrobesc ósele, și rar e vitézul care se rădică întreg și reînnoit din a doua cădere. Luptă dar cu viața și pórtă-o, întărescе-ți mânile tale, până ce vine ceasul, în care ți se va striga intrând în portul cel sigur: Aĭ ajuns în sfârșit la liman!

Părinte! Ne apropiem de Tine cu inimă smerită și cu pași tremurătorĭ! Pipăim prin întunerec și umblăm în préjma prăpăstiilor. Iartă-ne, dacă adesea ne îndoim. Să nu ne părăséscă ajutorul Tĕŭ! Vom purta crucea, pe care Tu aĭ pus-o pe

umeriĭ noștri, căcĭ prin lume Tu ne daĭ semne de îmbărbătare și Tu ne aducĭ aminte de minunatele Tale făgăduințe! Tu nu vreĭ ca noĭ să cădem în desnădĕjduire! Voința Ta e să biruim, precum Christos a biruit. Iartă-ne, dacă trupul nostru tremură în fața durerilor! Varsă în noĭ tăria Ta, ca să putem bea păharul, pe care ni-l întinde viața! Mângăĭe-ne cu odihna Ta, cu biruința la sfîrșitul vieței nóstre. Mângăĭe-ne cu mărirea cerească! Amin.

IV.

DESPRE ÎNSERATUL VIEȚEÍ.

Cuvintele pentru rugăciunea de astădĭ sunt scrise în Sfînta Evangelie a luĭ Luca, cap. 24, vers 29:

„Rĕmâĭ cu noĭ, căcĭ catre sĕra este și s'a plecat dĭua“.

Aceste cuvinte le-aŭ dis Învĕțătoruluĭ lor învĕțăceiĭ orfanĭ, mergênd spre Emaus. Christos îĭ însoțea în calea lor, însă eĭ nu l'aŭ cunoscut. Christos ĭ-a îmbărbătat, aducêndu-le mângăĭere și dovedindu-le, că Christos a trebuit să pătiméscă tóte câte le-a pătimit, pentru ca învĕțăturile sale, pecetluite cu sfînt sîngele sĕŭ, să primésca puterea dumnedeéscă cea covârșitóre. Inima lor a trĕsărit, căcĭ streinul îĭ adăpase din isvorul bogat al mângăĭereĭ, și le arătase că grĕșesc credênd că o viéță întrégă și patimile suferite aŭ rĕmas neroditóre și s'aŭ perdut ĭarăși în întunerec.

Și când El voia să-și urmeze calea, atuncĭ învĕțăceiĭ se îndreptézĕ spre El cu rugăciunea lor, asemenea ca niște copiĭ, și-ĭ dic: „Rĕmâĭ cu noĭ, căcĭ către sĕră este“! Cât adese am rostit și noĭ

acéstă rugăciune, când nóptea se pogóră în inimile nóstre cele obosite, fără a ne aduce și somnul cel dulce. Nóptea întunecósă e lungă; ea e întovărășită de fiorĭ, de spaimă, de gróză, carĭ cresc în mĕsura în care repausul întunereculuĭ cresce în afară.

Cât de adesea ni se par tóte sdrobite și nimicite împrejurul nostru, tóte surpate din câte am clădit cu atâta speranță! Viața ne pare fără preț, suferințele fără folos, lucrarea neroditóre! Într'un ceas de spaimă tóte se rĕstórnă preste noĭ și întunerecul ne acopere. În zadar am adus cu veselie cele maĭ grele jertfe. În zadar am muncit până ne-aŭ sângerat mânile! Tóte sunt zadarnice! Ceriul se acopere încet cu încetul, albăstriul luĭ ne maĭ trimite o privire, apoĭ se face întunerec. Dar după ce a înnoptat, încă nimic nu s'a sfîrșit. Viéța tot merge înainte și se desfășură atunci nemilósă ca și cum nimic nu s'ar fi prăbușit. Valurile se înalță și se cobóră; ele sfăramă colea și dincolo cele din urmă grinḑi ale corăbieĭ vieței nóstre, ca și cum acea corabie ar fi o jucărie fărămată, ĭar ținutul spre care năzuim pentru a ne mântui e o insulă, un pămînt pustiŭ, încunjurat cu apă, fără arborĭ, lipsit de apă, în mijlocul măreĭ nemărginite a vieței.

Cine să nu-și pérdă aci speranța? Omul, odrasla dumneḑeéscă de pe pămînt, e sdrobit. Rĕvărsatul zorilor nu-l maĭ deștéptă. Credința în sine, în ómenĭ, în Dumneḑeŭ nu maĭ e. Tóte s'aŭ sfîrșit! e într'însul nópte.

Dar pașĭ ușorĭ și taĭnicĭ trec pe lângă noĭ, și ochiĭ noștri, încă păinginiți, nu cunosc pe călător. El ne șoptesce cu glasul blândeței, că nu tóte aŭ fost zadarnice, că nicĭ o vitejie, nicĭ

o mărturie plătită cu sângele nostru nu e zadarnică. Vederea nóstră e prea slabă și nu vedem stéua ce luminézá nopțile cele mai întunecate, am căḑut prea adînc în desnădéjduire, pentru a crede că după nópte va mai rĕsări o ḑi, și nu numai o ḑi, ci încă mai multe ḑile. Da! Noi putem, noi trebue, noi suntem datorĭ a trăi ca să desăvîrșim ce am început. Glasul șoptesce în inima nóstră, el ne pare cunoscut. E glasul în care am rostit pentru întâiașĭ dată rugăciunea în frageda nóstră copilărie, când mama ne punea mânile una lângă alta. E glasul clopotuluĭ îndepărtat, pe care-l auḑim adeseorĭ și care tot-déuna ne cuprindea de evlavie. Sĕlbatica desnădéjduire se stînge în durere! Rĕmâĭ! o! rĕmâĭ, ne rugăm cu înduioșare, căcĭ ne temem că ḑiua ĭarăși spre séră se plécă, îndată ce glasul ar înceta. A șoptit dulce la ureche un isvor, precum eram și noĭ odinióră, înainte de a fi plecat pe marea cea furtunósă și de a ne fi rătăcit în noianul eĭ.

Dar ĭată-l! El se apropie de noĭ, frânge pânea, bine-cuvintézá și noĭ cădem la piciórele luĭ. Ĭarăși El ridică mâna, ne arată în depărtare corabia mântuitóre ce se apropie și apoĭ se face nevĕḑut.

Creḑĭ tu óre că ție nu ți-a sunat încă nicĭ-odată acel glas? Dar ce te-a mântuit din suferințele tale? Cine te-a învĕțat ĭarăși să vĭețuescĭ, când viața era pentru tine fără preț? Cine ți-a frânt pânea? Căcĭ ĭată că încă n'aĭ flămânḑit. Însă tu, în necredința ta, nu l'aĭ cunoscut, tu n'aĭ creḑut că El va veni ĭarăși, că va veni la tine și numai la tine, ca să te mângăĭe pe tine singur. El nu vine încunjurat de mărire, pentru că nu vrea să fie cunoscut! Pune-ți credința în El, îm-

brățișează-l cu iubire, rógă-te, precum se rógă un copil, și el va zăbovi la tine.

Nu simțescĭ tu óre, că puterile îți scad? Se apropie óre însĕratul vieței tale, fără bucurie, trist, singuratic și tăcut? Încep ochiĭ tĕĭ a se întuneca și mâna ta a tremura? Aĭ așezat în grópă tot ce ar fi putut să-ți închidă ochiĭ cu duioșie? Ĭată El se apropie și acum de tine, șoptind vorbe de mângăĭere pentru inima ta cea obosită. El îți ḑice : Acum poți să morĭ în pace, căcĭ ți-aĭ săvîrșit lucrarea. Nicĭ atunci tu nu ești părăsit, căcĭ El e cu tine! El aude glasul rugăciuneĭ tale când ḑicĭ : „Rĕmâĭ cu mine, căcĭ s'a plecat ḑiŭa spre séră!“ El intră la tine. Iar când ochiĭ tĕĭ se vor lumina și-l veĭ cunósce, atunci va fi ceasul cel din urmă, atunci trecĭ spre vecĭnicie, atunci ești suflarea în suflarea de viéță a lumeĭ, dela care aĭ pornit și la care te întorcĭ.

Nu! Inseratul vieței tale nu va fi nemângăĭat, căcĭ prietenul tĕŭ te întovărășesce; El îți lămurește viața întrégă și-ți arată ținta ființeĭ tale! Nu crede că tóte aŭ fost zadarnice! Tu ești prea slab la vedere și nu poți pătrunde întunerecul, tu ești prea neputincios și mic pentru a pricepe mersul uriaș al lumeĭ, din care tu însuți nu ești decât o părticică. Tu aĭ acolo locul tĕŭ, pe care trebue să-l cuprinḑĭ și să-l umpli, orĭ de-ți place, orĭ de suferĭ, orĭ de plângĭ, când rîḑĭ, când ești mulțămitor, ca și când ești îndușmănit.

Dorul nostru după fericire e atât de nemărginit, încât nu voim să înțelegem că trebue să suferim. Pășim nemângăĭați pe calea cea colțurósă. Ne gâlcevim și ne tânguim, căcĭ n'am fost zidiți desăvîrșiți și nu ni s'a împărțit de o potrivă bunurile. Ne nevoim să îndurăm neputința, și nu voim

să auḑim glasul luĭ care ne ḑice: „Liniștiți-vĕ! Eŭ sûnt cu voĭ!“ N'ațĭ vĕḑut óre mărirea uneĭ biruințĭ asupra neajunsurilor vieţeĭ, asupra trupuluĭ mâhnit, asupra ticăloșieĭ vieţeĭ? Nu vedețĭ voĭ că avețĭ să luptațĭ, că nu puteţĭ trăi fără sbuciumărĭ, că hrana vóstră e ostenéla? Iar când cădețĭ ca frunza de pe pom, învĕliţĭ rădăcina luĭ, aducêndu-vĕ aminte că ațĭ făcut loc vlăstarelor tinere, carĭ se vor întinde cu mult maĭ departe de voĭ!

Lăsațĭ să vie séra în lăuntrul vostru și nu vĕ tânguițĭ! Căcĭ de odată cu séra va intra și El și-șĭ va ridica povara de pe inimile vóstre, și va șterge lacrîmile din ochiĭ voștri, și va aduce vouĕ pacea luĭ ceréscă!

Stăpâne! Poposesce la noĭ, căcĭ înseréză și ne îngrozim de nóptea cea lungă și întunecósă! Nu trece pe dinaintea porţeĭ nóstre! Te dorim! Fă să nădĕjduim, că lucrarea nóstră n'a rĕmas neroditóre! Noĭ trecem pe cărarea vieţeĭ și suntem nepricepuțĭ, întrebăm și ne încunjurăm cu sfiĭală. Deschide-ne Tu calea și luminéză ochiĭ noștri, pentru ca să putem vedea limpede! Arată-ne Tu strălucirea lumineĭ, care să ne mântuĭască de tótă spaĭma! Fă ca să rĕsară altă ḑi în locul celeĭ care s'a plecat spre séră! Întăresce-ne și ne oțelesce cu puterĭ nouă, saŭ, dupre voia ta, cu cea din urmă putere! Te așteptăm cu dor ca niște copiĭ! Te dorim fĭerbinte, precum te doreaŭ uceniciĭ tĕĭ! Frânge-ne Tu pânea, ca ĭarășĭ să învĕţăm a te lăuda, ca ĭarășĭ să prindem credință, ca ĭarășĭ să mărim scump numele Tĕŭ! Amin.

V.

DESPRE LUPTA DUPRE LEGE.

Cuvintele pentru rugăciunea nóstră de astădĭ sunt scóse din cartea a doŭa a Sfîntuluĭ Apostol Pavel către Timoteiŭ, cap. 2, vers 5.

„*Și se va lupta cine-va, nu se încununéză, de nu se va lupta dupre lege*“.

Luptă e viața nóstră pămîntéscă. Ne luptăm pentru a dobândi lumina ḑilei, ne luptăm pentru pânea de tóte ḑilele, ne luptăm unul cu altul pentru slujbe și câștigurĭ, ne luptăm chiar noĭ cu noĭ înșine pentru a înfrâna mulțimea greșelilor nóstre, ne luptăm cu bóle și cu neajunsurĭ, cu grijĭ și cu pĕcate, cu slăbiciunile și cu nebuniile nóstre, până când în sfîrșit părăsim viața ĭarăși în luptă grea cu mórtea. Și cu tóte aceste noĭ credem necontenit, că am putea scăpa de aceste lupte, de carĭ este părtașă natura intrégă, și pe carĭ le împărțim cu miliónele de ființe vĕḑute și nevĕḑute ce ne încungiură. Unĭĭ cércă să-și închidă inimile, alțiĭ casele lor. Unĭĭ trăĭesc o viață ticnită și nu voesc să scie de soția lor, de copiiĭ lor, pentru ca să scape de grijĭ. Alțiĭ aruncă la o parte tot ce li se pune în cale, și

cred că cu puterea vor dobândi pacea, pe care toţi o poftim. In zadar, căci în curând sosesce viaţa plină de grijĭ: ea bate la pórta nóstră şi strigă cu glas resunător: Afară! In lumea luĭ Dumnedeŭ nimic nu e ĭertat să zacă în odihnă şi în lenevire. Pe pămînt neîncetat uniĭ se înalţă şi alţiĭ cad, uniĭ sufĕr şi alţiĭ lucrézĕ, uniĭ luptă şi alţiĭ ajută, uniĭ jertfesc şi alţiĭ îndrăznesc. Nime nu póte să se furişeze în afară de luptă, căci de glonţul trimis pe séma luĭ tot nu scapă.

Sunt între noĭ mulţi, carĭ maĭ bucuros ar lăsa ca alţiĭ să lupte în locul lor, ĭar eĭ să privéscă numaĭ din depărtare. Eĭ voesc însă să se împărtăşéscă de câştig, şi să guste dintr'însul. Eĭ iubesc pe ómenĭ, pe cât timp ómeniĭ le slujesc lor şi le aduc folóse, pe cât timp ómeniĭ îĭ pot înălţa pe umeriĭ lor şi-ĭ pot îmbogăţi din slujbele lor. Iar a se lupta cu propriile sale greşelĭ, acésta li se pare o trudă prea mare.

„Aşa sunt eŭ, aşa e firea mea“—şi trebue să vĕ împăcaţi cu mine „aşa cum sunt“!—ne spun eĭ. Eĭ nu vreaŭ să scie, că dacă fie-care ar ḑice şi ar face ast-fel, împreună vĭeţuirea ómenilor nu ar maĭ fi cu putinţă. Noĭ nu cerem de la aprópele nostru alta decât să nu ne fure, să nu răpéscă bunul nostru, să nu ne omóre pe noĭ. Oare n'ar trebui să cerem, ca să nu ne păgubéscă nicĭ sufletul? Oare vorba otrăvitóre nu este ea maĭ rea decât furtul? Şi ispitirea altuia nu e maĭ rea decât uciderea? Şi dacă turburĭ cuĭ-va pacea sufletuluĭ, nu ĭ-aĭ răpit óre tot ce el are maĭ scump? Nu sciţi voĭ óre că tótă greşala vóstră se va întórce împotriva vóstră, nimicindu-vĕ cu chinurĭ ascunse?

Tot omul sufere pentru pĕcatul sĕŭ propriŭ. Toţi trebue să suferim urmările faptelor nóstre.

Și nu numaĭ urmările faptelor ce am săvîrșit, ci și urmările faptelor ce n'am făcut, și chiar și urmările gândurilor nóstre. Nu numaĭ în pruncie îndurăm pedepse, pedepsiți suntem în tótă viața. Dar noĭ nu voim să scim de pedepsele nóstre, și când vedem pedépsa, ḑicem : A fost prea aspră! Greșala nóstră e tot-déuna mică. Durerea însă ce din ea rĕsare, ni se pare mare și nesuferită. Fie-care om, de-ĭ pĕcătuim, ne pedepsesce fără scirea și fără vrerea luĭ, numaĭ dacă se feresce de smintelele nóstre ; ĭar tu mâniĭ pe aprópele tĕŭ, căcĭ nu înțelegĭ, ca singur să porți vina ta în singurătatea inimeĭ tale. Nu e nimic în lume, nu e bucurie, nu e câștig, nu e noroc, ca să nu-l cumpĕrăm și să nu-l plătim ; dar iarăși nu e în lume greșélă mică saŭ pĕcat mare, pe care să nu-l ispășim. Nimic nu ni se ĭartă. Și totuși noĭ suntem îndreptățiți să cerem unuĭ de la alțiĭ ĭertare, ca dela o adunare ceréscă, în care se ajutoréză, se sprijinesc unuĭ pe alțiĭ și se întovărășesc pe calea suferinților vieței.

Și ĭarăși unuĭ cred, că eĭ s'aŭ luptat întru sine, și nu sciŭ, că prin căința și prin sdrobirea lor, prin căsnirea lor proprie și prin lupta lor consciențiósă, eĭ se fac nesuferiți înaintea semenilor lor. Eĭ alérgă după faptele cele nefăcute, și nu vĕd câte uită a face din cele ce trebue din noŭ săvîrșite. Părerea de rĕŭ trebue să fie asemenea cu o tăĭétură repede, adîncă și pătrunḑétóre, care stărpesce bóla din rădăcină ; dar omul trebue apoĭ să se facă sănătos, să fie senin și să nu muncéscă pe alțiĭ, spunênd fără încetare, că el e unul care mult a pĕcătuit.

Alțiĭ spun că eĭ se luptă, că sunt aprópe de biruință, dar aprópele lor e nemilostiv și fără iubire

către dînșii, și lumea nu-ĭ înțelege. Dacă lumea nu te pricepe, în tine nu e lumină. Dar atunci de ce aștepți ca alții să te înțelégă? Pricepe tu pe alții! Căci nu-ți sunt de folos, orĭ câtă voință aĭ avea, orĭ câtă luptă, orĭ câtă cunoscință de lume, dacă tóte acestea nu-ți luminéză ochiĭ ca să vedĭ suferințele, lipsele, dorințele și neodihna altora. Până când ești încredințat că nu te înțelege lumea, până atunci nu te cunoscĭ pe tine însuți și încă n'aĭ câștigat nicĭ o biruință. A birui însémnă a fi liber. Și a fi liber însémnéză a se mântui maĭ întâiŭ și maĭ înainte de tóte de sine însuși, apoĭ de alții, și a dobândi ast-fel putința de a da, de a suferi, de a ajuta de a sprijini.

Și ĭarăși alții cred că eĭ luptă, deși nu fac alta decât sprijinesc pĕcatul lor, de care s'aŭ îndrăgit. Iarăși și ĭarăși fac necontenit aceea de ce ar trebui să se rușineze în adîncul inimeĭ lor. Eĭ se mângâĭe cu nădejdea că va veni o ḑi, când greșéla se va ispăși și se va șterge dela sine. Dar cine-ți spune ție, că veĭ dobândi vre-odată puterea, pe care din ḑi în ḑi o perḑĭ, pentru că te folosescĭ de ea? Și totuși în noĭ toți e sădit un dor adînc și fierbinte de a ne înbunătăți, acel dor care ne aduce aminte că nu suntem aĭ lumeĭ acesteia, că aci avem să murim.

Sunt apoĭ între ómenĭ unii carĭ cred că aŭ întréga biruință câștigată. Aceștia se légănă pe undele lingușitóre ale îndestulăreĭ de sine, până când daŭ fără veste de o prăpastie primejdiósă, în care eraŭ să se prăbușéscă spre peirea lor. Să nu credĭ că îmbătrânind și ostenit fiind, lupta pentru tine s'a sfîrșit. Slăbiciunile ne însoțesc în tótă viața. Noĭ nu ne putem da séma câtă răbdare aŭ avut alții cu noĭ!

Până când trăim nu e ĭertat să fim obosiţĭ, căcĭ pentru ceĭ osteniţĭ e gătită odihna de veci, și singur Dumneḍeŭ scie cine are nevoe de repaos și cine trebue să maĭ ostenéscă.

Vĭeţuiţĭ așa, ca fie-care ḍi să fie pentru voĭ o biruinţă. Fie-care ḍi să fie o tréptă pe care voĭ aţĭ tăiat-o în stânca cea înaltă, pe care vĕ urcaţi. Pe fie-care tréptă ce faceţi, puneţi piciorul, până ce altă trépta e din noŭ tăiată, pe care vĕ veţĭ putea urca. Năzuinţa nóstră e de a ne înălţa tot maĭ sus. Urcăm vîrfurile cele maĭ înalte ale munţilor, adese cu primejdia vieţeĭ. Ne suim în văzduhul cel înalt pe corăbiĭ de aer, cu tóte că într'o clipélă ele ne pot aduce mórtea cea maĭ pripită. Năzuinţa de a ne înălţa se dovedesce, când ne silim din tóte puterile să ajungem la o tréptă maĭ înaltă în societatea omenéscă. Năzuinţa de a ne înălţa o dovedim și atuncĭ când ne chinuim să facem și să descoperim aceea ce alţiĭ n'aŭ făcut și n'aŭ descoperit.

Pentru ce óre n'am dovedi acéstă râvnă, îmbunătăţindu-ne pe noĭ înșine acolo unde ne-a așezat Dumneḍeŭ ? Se póte ca cel maĭ smerit să dobândéscă deodată cununa cea maĭ frumósă, căcĭ Dumneḍeŭ nu caută că am întrecut pe alţĭ ómenĭ, ci caută la isbânḍile desăvîrșite asupra nóstră și între noĭ.

Inalţă-te dar, omule, către asemĕnarea luĭ Dumneḍeŭ, către curăţenia inimeĭ, către lepădarea de sine, către iubire. Pentru acésta nu se cere viaţa ca preţ! Pentru acésta se cere numaĭ voinţă tare, putere sfîntă, răbdare nemărginită. Lépădă-te întru tine de tóte deșertăciunile, căcĭ îţĭ va rĕsplăti Domnul în ḍiua judecăţeĭ. Amin!

Stăpâne! Nu vom fugi de lupta pe care Tu ne-aĭ

dat-o, ca să ajungem la îmbunătățirea pentru care ne-ai zidit! Fă ca lupta să nu întrécă mĕsura puterilor nóstre! Imblânḍesce vêntul, când orcanul sdruncină rădăcinile nóstre și le slăbesce! Depărtéză tunetele și fulgerele și ne arată ĭarăși sórele, pentru ca să ne desfătăm, să înflorim și să rodim spre mărirea Ta! Ne plecăm cu veselie sub pedépsa mânilor Tale, pentru că mâna Ta ne ocrotesce și ne întăresce. Să aĭ încă cu noĭ puțină îndurare, până ce vom fi biruit în luptă, până ce ne vom învrednici de a purta cununa drepților! Invață-ne să avem răbdare, pentru ca să nu ne perdem nădejdea, când vom umbla în lume, urcându-ne pe cărarea cea grea a vieței. Părinte! întinde-ne ajutorul Tĕŭ! Amin.

VI.

DESPRE GRAIUL INIMEĬ.

Cuvintele pentru rugăciunea de astădĭ sunt luate din psalmul 4, vers 5:

„Diceţĭ întru inimile vóstre pe aşternuturile vóstre vĕ umiliţĭ“.

Ce să dicem noĭ? Şi cum să ne umilim? Precum e starea nóstră sufletéscă, şi nóptea e pentru noĭ prieten orĭ duşman. Ea ne aduce pacea din lăuntru, ea ne face să uităm necazurile şi durerile, orĭ ne muncesce consciinţa şi ne chinuesce gândirea. Tot omul are însă o clipélă, în care viaţa se opresce şi aştéptă până ce el şĭ-a strîns din noŭ puterile, pentru ca să o pórte ĭarăşĭ pe umerĭĭ sĕĭ. Cum întrebuinţăm însă noĭ acéstă clipélă? Ne culcăm şi ne sculăm fără de grijă, numaĭ pentru că amurgesce spre séră şi se luminéză de dĭ spre diminéţă. Părăsim munca dĭleĭ, precum o reîncepem din noŭ, fără tragere de inimă, fără bucurie, fără de o voinţă seriósă, numaĭ şi numaĭ pentru că trăim şi pentru că trebue să vĭeţuim. Nenorociţiĭ de noĭ! nu înţelegem cât de mult, cât de neměsurat de mult lăsăm în lume neîmplinit. Nimic nu e în lume, ce n'am putea îmbunătăţi şi înfrumuseţa. Nu e om căruia nu ĭ-am putea ajuta întru ceva. Însă noĭ păşim înainte fără grijă, cum păşesce animalul, când întórce róta uneĭ morĭ.

Când tu nu-ţĭ împlinescĭ cum se cuvine datoria, atunci întréga casă, întrégă familia ta simte neajunsul, căcĭ e una din puterĭ care lipsesce ca legătura să fie deplină.

Uniĭ merg de se culcă plinĭ de ură şi de neîndestulare. Nicĭ de una, nicĭ de alta nu se pot lepăda. Şi dacă ĭ-a ajuns séra, fără a fi biruit, eĭ pornesc góna din noŭ diminéţa următóre, căcĭ nóptea nu le-a adus în inima lor pacea, şi nemulţămirea le-a crescut. Alţiĭ se chinuesc în pat cu grijile lor. Eĭ se întorc în patul lor neodihniţĭ în tóte părţile, grijile lor cresc mereŭ şi-ĭ apasă nemĕsurat, în cât cred că nu le maĭ pot purta. Dar diminéţa vine şi le dovedesce, că tot pot trăi şi tot pot munci.

Adese ascunḑĭ planurĭ marĭ şi întinse, mândria îţĭ fură somnul, care trebue să te întăréscă, pentru a-ţĭ da puterĭ şi pentru a ajunge scopul vieţeĭ tale. Adese slăbescĭ muncindu-te fără de folos cu gânduri zadarnice, şi nu veḑĭ că numaĭ ce e aprópe de tine te póte duce spre ţelurile maĭ depărtate.

Ca nisipul măreĭ e mulţimea pricinelor, pentru carĭ nu aflăm pace nicĭ în mijlocul nopţeĭ celeĭ maĭ liniştite, pizmuind pe copilul care dórme adînc chiar în mijlocul vijelieĭ celeĭ maĭ crunte bătăliĭ.

Dar pentru ce ḑice psalmistul: „Vorbiţĭ întru inimile vóstre pe aşternutul vostru?“

Noĭ grăim; grăim preste mĕsură adeseorĭ. Graiul nostru e însă neroditor, gândirea nóstră n'are greutate, iar dorinţele nóstre sunt fără sfîrşit şi se împrăştie cum dispare céţa diminéţeĭ dinaintea celeĭ dintâiŭ raze a sóreluĭ. Căcĭ noĭ grăim numaĭ întru gândirea nóstră cea nebună, care se învîrtesce într'un cerc fără sfîrşit, şi nu grăim cu inimele nóstre întru carĭ locuesce Dumneḑeŭ. Gân-

durile nóstre nu ne vor aduce aminte nicĭ-odată de datorie neîmplinită, numaĭ inimele nóstre ne cértă neîncetat pentru ceea ce n'am făcut. Inima nóstră vede când greşesce, ea vede unde ar fi trebuit să întindem ajutor pentru a aduce uşurare. Dar vin gândurile nebune şi ne ḑic: Încetézĕ! pentru ce te ostenescĭ, căcĭ totuşĭ nu ţi se va da mulţămita! Inima nu aşteptă mulţămită; inima fuge de mulţămită. Inima de mult ar fi ĭertat, căcĭ ea scie că acela care a supărat-o n'a fost sănătos, că a fost întristat orĭ neliniştit; scie că cel ce ne-a înfruntat de mult se căĭesce pentru cuvintele sale nesocotite. Dar şi aci vine gândirea neîmpăcată şi ḑice: Nu te umili! Fiĭ mândru! Arată cât eştĭ de neîndreptăţit, pentru ca apróapele tĕŭ să simţă cu tot dinadinsul vătămarea ce ţĭ-a pricinuit.

Inima ar purta cu răbdare şi grijile pe carĭ le avem de la Dumneḑeŭ. Dar se pornesc şi se aţîţă gândurile cele nebune şi îndémnă la rescólă împotriva voinţeĭ a-tot-puternice a luĭ Dumneḑeŭ. Se chinuesc acele gânduri şi se isbesc în tóte părţile, pentru ca să afle ele însile scăparea, şi n'aşteptă cu răbdare mântuirea trimisă de la Dumneḑeŭ.

Iar tu, care în mândria ta te-aĭ resculat şi nu vreĭ să sciĭ de împrejurările, pe carĭ nu le poţĭ nicĭ birui, nicĭ înlătura,—dacă aĭ fi lăsat să vorbéscă inima ta, aĭ fi înţeles, că tu aĭ putea fi mare în lumea cea mică de care eştĭ încunjurat, că aĭ putea fi un stîlp pe care să se razime clădirea cea mare.

Dar nu e de ajuns ca să grăim întru inimile nóstre, ci maĭ trebue să şi fim îngăduitorĭ.

Inima ne póte rĕspunde vre-odată? N'am aştep-

tat óre de sute de orĭ în zadar? Avut-a Dumneḑeŭ îndurare cu noĭ? Orĭ luat-a el crucea de pe umerĭi noștri? Și când a auḑit el vre-odată rugăcĭunea nóstră?

O voĭ necredincioșilor! Dar de câte orĭ s'a întins preste voĭ acoperemîntul mântuireĭ! Câte bucățĭ de pâne aț mâncat, de carĭ nu eraț vrednicĭ! De câte orĭ v'a sosit ajutor neașteptat, când era să vĕ înnecaț!

Dacă ne-am aduce aminte de darurile primite, dacă ne-am aduce aminte de câte orĭ stă în pragul ușeĭ nóstre aceea ce noĭ credem că e cu neputință să dobândim, dacă ne-am aduce aminte de câte orĭ am dat mulțămită luĭ Dumneḑeŭ pentru că el nu ne-a împlinit dorința: — atuncĭ am sci cât de bine e să fim îngăduitorĭ.

Tu te tânguescĭ că nóptea n'aĭ dormit, și nu simțĭ liniștea pe care ț-i-a trimis-o în inimă cea dintâiŭ rază a sóreluĭ. Tu nu sciĭ să spuĭ decât că ḑiua a alungat vedeniile cele gróznice. Nu-ț daĭ însă sémă cât te-a cumințit privigherea nopțeĭ, cum ț-i-a luminat vederile și cum te-a silit să te gândescĭ la lucrurĭ, la carĭ ḑiua nu aveaĭ vreme să te gândescĭ.

Un suflet evlavios scie de ce e îngăduitor. El tot-déuna aude rĕspunsul. Iar aceĭ carĭ caută să culégă smochine de pe mărăcinĭ și să semene grâŭ în mlăștine, aceĭa cred că lor nu li se maĭ dă nicĭ un rĕspuns, pentru că rĕspunsul nu se dă dupre placul lor.

Dar unde e omul care să voiască a privi în fața a însăși vieței sale, în chiar însăși inima sa? Voĭ fricoșilor! Credeț că viața va fi urîtă, că va cere de la voĭ luptă, că inima vĕ va da rĕspunsurĭ aspre, neprietenóse și că inima vĕ va pe-

depsi. Voĭ slăbănogilor cu inima! Viața și inima una sunt: una mărește pe ceea-laltă, o plăsmuește, o înalță, o pórtă. Voĭ numaĭ să pășiți înainte cu bărbăție și să nu închideți ușile dinaintea șóptelor conșciinței celeĭ curate, ci să mergeți pentru a o întîmpina. Dar dacă pururea ne tânguim, pururea vom afla pricină pentru a ne tângui. Dacă vom da pururea mulțămită, pururea vom avea temeiŭ pentru a fi mulțămitorĭ. Căcĭ maĭ bine e să ḑicem adese: „Cât de vesel eram eŭ atunci! Cum am fost ajutat în óre de nevoĭe!“, de cât să ne tânguim mereŭ ḑicênd: „Cât de multe am suferit! Credeam că nu voiŭ avea puterea a le îndura!“ Ast-fel gândind și cugetând veĭ vedea, că orĭ și când este ajutor pentru suferințe. Căcĭ ĭată, tu trăescĭ!

Dar noĭ nu suntem mulțămitorĭ pentru raza de sóre ce ne încălḑesce trupul și sufletul, pentru verdéța primăvereĭ ce ne înveselesce ochiĭ, pentru cântarea frumósă a pasărilor ce ne desfată urechile, pentru vorba de iubire ce ne îndulcesce inima, pentru gândul bun ce ne-a făcut să începem o lucrare, pentru puterea ce ni s'a dăruit ca să putem isprăvi lucrul început. Aceste tóte ni se par lucruri firescĭ. Numaĭ ceea ce nu ne priesce e nefiresc.

Ce sciĭ tu despre tóte aceste? Cine ți-a lămurit ție legile dumneḑeescĭ carĭ pórtă firea? De unde să sciĭ tu ținta lor? Tu nu sciĭ pentru ce o ființă e hrana celeĭa-lalte. Tu nu sciĭ pentru ce pretutindenĭ sunt ființe, în fie-care picătură de apă, în cel maĭ mic grăunte de pământ.

Noĭ nu scim de sunt, orĭ de nu sunt ființe viețuitóre în lumile urieșe, cărora le ḑicem stele, dinaintea cărora Pământul nostru e ca un grăunte

mic și neînsemnat. Nicĭ nu scim cum sunt acele ființe, și totuși maĭ îndrăznim să vorbim despre legile fireĭ!

Ascultă tu de vocea ce-ți sună din peptul tĕŭ și pe care o poți înțelege tot-déuna, căcĭ acéstă voce îți vorbesce ca unuĭ copil, potrivit cu priceperea ta, potrivit cu cunoscințele tale, potrivit cu iscusința ta. Acea voce va îndrepta gândurile tale rĕsvrătite și încâlcite. Aștéptă dar și nu cârti! Dumnedeŭ vorbesce cu tine în frémăt blând. Aștéptă dar pe așternutul tĕŭ și cércă cu stăruință, ca să-l audĭ!

Dumnedeule Prea iubite! Apropie-te de noĭ, căcĭ Te așteptăm! Grăĭesce Tu cu glas înalt întru inimele nóstre și nu Te osteni de întrebările nóstre, până când Te vom fi înțeles! Înfrânézĕ Tu gândirile nóstre cele trufașe cu cuvîntul Tĕŭ cel dumnedeesc! Pogóră-te și te așază tu singur întru inimele nóstre, și ne învață să vĭețuim întru duhul Tĕŭ și întocmaĭ dupre voĭa Ta! Fă ca nóptea să nu ne întristeze nicĭ atunci când o vom petrece în lacrîmĭ de sânge dupre poruncile Tale!

Fă să rĕmânem biruitorĭ și să ne înălțăm ĭarăși spre sórele luminător! Nu ne lăsa să ne cufundăm în valurile întunecate ale patimilor! Stăpânitorule! Grăĭesce întru inimile nóstre și fiĭ Tu rostul nostru! Ne-am înarmat cu răbdare și credință, ca să putem aștepta! Amin!

VII.

DESPRE OMUL CARE E BISERICA LUI DUMNEȚEU CELUÍ VIU.

Cuvintele pe carí le-am ales pentru întărirea nóstră sufletéscă le aflăm în Cartea a doua a Sfîntuluí Apostol Pavel către Corintenĭ, cap. 6, vers 16:

„*Ca voĭ sunteți Biserica luĭ Dumnețeŭ celuĭ viŭ*“.

Cuvintele Apostoluluĭ străbat ca sunetul trâmbițelor în acéstă lume sburdalnică, în care noĭ nu credem, pentru că noĭ nu credem nicĭ în noĭ înșine, nicĭ în chiemarea nóstră cea înaltă. Noĭ suntem Biserica luĭ Dumnețeŭ celuĭ viŭ! Noĭ? Noĭ, carĭ nu suntem în stare să fim nicĭ locuința fraților noștri, pentru că ne-am făcut locașul tuturor patimilor celor rele; pentru că am fugit de noĭ înșine, perdênd orĭ-ce stăpânire asupra nóstră? Noĭ? Noĭ să fim Biserica luĭ Dumnețeŭ celuĭ viŭ? Noĭ, carĭ dicem: Nu este Dumnețeŭ, lumea luĭ e o vale a plângerilor!

Sfîntul Apostol nu dice: Voĭ să fițĭ Biserică! El dice: Voĭ sunteți Biserică! Iar ómenií din vremea Apostoluluĭ Pavel eraŭ ca în tóte vremile: slabĭ,

păcătoşi, necredincioşi şi cu inima obosită. Cu tóte acestea Apostolul le dice: Voi sunteţi Biserica! El crede dar că noi suntem vrednici ca să fim numiţi ast-fel, căci chiemarea nóstră ne înalţă mai pre sus de noi. Apostolul vede în noi putinţa de a fi curăţiţi, de a fi curaţi, de a fi măriţi, de a fi liberi. O, nu! nu vom zăcea în veci în noroiul în care ne-a împins desnădějduirea nóstră, după ce patimile ne-aŭ înjosit. Nu vom peri în mijlocul nimicurilor, cari ţin vederea nóstră legată într'un cerc restrîns; nici nu vom fi tîrîţi ca dobitócele cari pórtă povóre grele, fără a mai întreba când li se va lua sarcina de pe dînsele. Noi ne vom rîdica preste noi înşine, căci ni s'aŭ dat aripi, ale căror nume sunt: *cugetarea* şi *voinţa*. Da! Noi ne vom îndrepta privirea în depărtare, căci nouĕ ni s'a aşezat capul în sus şi ni s'a dat privirea cea stăpânitóre, cu care putem supune lumea şi sórta. Nu ne vom tîrî nici odată, încovoiaţi de greutatea poverei nóstre, ci o vom purta-o pe umeri puternici, căci suntem zidiţi pentru a purta greutatea vieţei.

Să nu dici: Nu pot, căci sînt neputincios! Să nu dici, pentru că nu dici adevĕrul. Tu eşti tot atât de tare ca şi fratele tĕŭ, a căruia ispită tu nu o vedi, şi care se luptă lângă tine o luptă tot atât de aspră.

Apostolul a vĕdut în noi ceva bun şi frumos, căci numai aşa a putut să ne dică: „Voi sunteţi Biserica Dumneděului celui viŭ“!

Nu! Noi nu suntem locaş de idoli morţi, de idoli ciopliţi din pétră. Zidirea nóstră e plină de viaţă, colivióra nóstră e însufleţită, suflarea nóstră e Dumneděŭ. Păziţi căscióra vóstră, ca nimic necurat să nu se sălăşluiască întru ea! Impodo-

biți-o cu mâni smerite și nu lăsați ca diavolul să o spurce când-va, nici cu cuvîntul, nici cu privirea. Invețați pe ceĭ necredincioși să-și deslege încălțămintele și să alunge rîsul de pe buzele lor. Aduceți-vĕ aminte că sunt nenorociți aceĭ carĭ nu cred, pentru că eĭ n'aŭ isbutit cu zidirea lor, pentru că acésta s'a prăbușit și ruină s'a făcut, locaș al vermilor celor necurați. Eĭ ar intra cu bucurie într'un locaș sfînt, dacă ar putea crede despre vreunul, că a rĕmas sfînt. Aduceți-vĕ aminte că voĭ ați putea îndrepta pe mulți, dacă ați fi sfințiți!

Și nu e așa de greŭ acest lucru, precum credeți voĭ.

Când sosesce ceasul ispiteĭ, să ne aducem aminte cât de scurtă e plăcerea și cât de lung e pustiul, căruia îĭ urmézĕ pocăința. Adă-ți aminte, omule, că trebue să înduri ceea-ce tu însuți ți-aĭ croit și că nimic, nimic nu ți se va ĭerta. Cum îți veĭ clădi ființa, așa veĭ fi. Tu poți să fiĭ o colibă mică în care sălășluesce pacea, și ĭarăși poți să fiĭ un palat falnic, în care se țes uneltirĭ diavolescĭ. Poți să fiĭ o casă de târguit, în care tóte sunt de vîndare ; dar poți să fiĭ și o Biserică în care toți se sfințesc. Aĭ să lucrezĭ jumătate din viața ta la clădirea, care trebue să stea cât trăescĭ și aĭ să lucrezĭ bine ca nu cum-va cea dintâiŭ lovitură să o surpe. Bisericuța nóstră póte să fie cât de mică, căcĭ ea și așa ne va însufla evlavie, dacă într'însa se va sălășlui suflarea de viéță dătătóre a Dumnedeuluĭ celuĭ viŭ.

Dar tot-déuna se va vedea și se va simți, când casa ta de negustorie, orĭ palatul tĕŭ, le-aĭ prefăcut numaĭ tărdiŭ în Biserică, pentru că acéstă prefacere nu e curată și adevĕrată și nu întăresce pe nime. Pururea se va vedea și se va simți că

odinióră acolo a fost locaș strein, ĭar nu numaĭ și numaĭ locașul luĭ Dumnedeŭ. Se va vedea, că într'însul aŭ locuit idolĭ fără viață, mamonul, pofta de plăcerĭ, deșertăciunea, pofta de avere. Se va vedea că acestora s'a adus închinăciune, și unde nicĭ nu-ți aducĭ aminte, acolo să ĭasă la ivélă urmele lor, și aŭ să dovedéscă împotriva ta despre trecutul tĕŭ cel păgânesc.

De aceea dela început să-ți fie mânile curate. Cară o petricică după alta cu evlavie și nu te îngrozi de ostenélă, nicĭ nu te teme de batjocură. Bîrfitoriĭ te vor pizmui, dacă clădirea ta va fi în stare a se împotrivi fortunelor, dacă glasul tĕŭ va purta în sunetul luĭ prevestirea, că Dumnedeul cel viŭ este aprópe de tine, dacă fața ta va străluci ca fața luĭ Moisi, când se învrednicea de apropierea luĭ Dumnedeŭ.

Nu trebue să ne încunjurăm de tămâe și de tăĭnicie. pentru ca să fim cinstiți și onorați. Nu trebue să eșim în priveliște, ca să arătăm că suntem Biserica luĭ Dumnedeŭ. Pace să aveți și pace să împărțiți! Pace să fie în privirea vóstră și ĭarăși pace în suflarea vóstră! Nu vĕ temeți că suspinele, orĭ lacrîmile vor necinsti vre-o-dată Bisericuța vóstră! Ele o vor sfinți-o, ca și cântările de bucurie și de mulțămită; ĭar pétra găurită de genunchiĭ voștri nu va fi lipsită de frumsețea eĭ. Clădiți, clădiți, voĭ fiĭ aĭ ómenilor, ca Biserica vóstră să se înalțe până în norĭ și să fie însuflată de duhul cel dumnedeesc.

Dumnedeule! Cum să ne curățim îndeajuns, pentru ca să fim Biserica Ta! Noĭ, țĕrînă din țĕrînă, cum să ne facem vrednicĭ de atâta dar! Curățesce-ne Tu de necurățenia pământéscă, până

când veĭ putea tu însuțĭ sălășlui întru noĭ, făcênd din inimele nóstre altarul Tĕŭ!

Stăpânitorule! Sfarîmă idoliĭ carĭ ne îndepărtéză de Tine și înalță în noĭ singur chipul Tĕŭ cel sfînt, ca strălucirea luĭ să ne lumineze pe deplin și să ne pătrundă! Sfințesce-ne, împacă-ne și ne liniștesce! Mântuesce-ne de tótă lupta nevrednică de locașul Tĕŭ! Și fiĭ viŭ întru noĭ, ca să Te mărim pe Tine! Amin!

VIII.

DESPRE MUNTELE SUFERINȚEI ȘI AL PACEI.

Cuvintele pentru rugăciunea de astădĭ sunt luate dela Prorocul Ieremia cap. 31, vers 23:

„Bine este cuvîntat Domnul preste drept muntele cel sfînt al lui“.

Prin munte, Prorocul înțelege aci muntele Sinai, pe care s'a pogorît Domnul. ca să grăiască luĭ Moisi. Muntele Sinai era un munte sfînt, pe care sta în umilință un bărbat cucernic, chĭemat să călăuzéscă pe poporul ales. El s'a rugat și s'a muncit ca să-și păstreze puterea pentru lucrarea cea mare, ce i s'a încredințat. Inima luĭ a sângerat în fața nemulțămireĭ, a dușmănieĭ și a nepricepereĭ, cu care a fost întîmpinat la tot pasul. Iar când acel bărbat s'a pogorît din munte, el a adus în mâinĭ legile vecĭnice, carĭ nicĭ astădĭ n'aŭ perdut nimic din puterea și din mărirea lor. Ast-fel Dumnedĕŭ se apropie de lucrarea care trece preste puterile omenescĭ și revarsă în inima luptătoruluĭ neobosit o picătură de vecĭnicie, care înviorează inima celuĭ însetat în mijlocul chiar a pustietățeĭ. Căcĭ cel ce a bĕut acéstă picătură,

acela nu-și mai perde speranța în izbândă. Sufletul sĕŭ a trecut în lumea cea nevĕḑută, ĭar nepriceperea și dușmănia nu-ĭ mai pot strica.

Ție însuți îți este sfînt acel loc unde ai stat în luptă desperată cu tine însuți, până când ai simțit că a întrat Dumneḑeŭ în tine, Dumneḑeŭ care a revărsat pacea în sufletul tĕŭ. Ție-ți este sfînt locul unde s'aŭ închis pentru tot-déuna doĭ ochĭ iubiți. Ție-ți e sfînt locul, unde s'a rostit o vorbă hotarîtóre pentru întrégă viața ta. De aceea trăesce așa, ca urma ta să fie sfîntă și altora, ca atunci când îți veĭ arunca gândirea înapoĭ preste întréga ta viață să simți o tainică evlavie și sa ḑicĭ: Aci și acolo s'a apropiat Dumneḑeŭ de mine!

Dar Prorocul mai are în vedere și un alt munte, și pe un alt martor de sânge, care a sloboḑit din sclăvie nu numaĭ pe un popor, ci pe tóte némurile. Muntele acela e muntele Maslinilor, ĭar cel ce a îngenunchiat acolo și a grăit cu Dumneḑeŭ a fost Iisus Christos. El, cel Prea curat, Fiiul preamărit al luĭ Dumneḑeŭ, El a trebuit să îndure acéstă luptă în întunerecul nopțeĭ, a trebuit să se muncéscă cu fiorii morțeĭ, părăsit cum era de toți. Ca om trebuia și el să se înfioreze, până ce a dobândit puterea de a pătimi, dăruind ast-fel veciniciei învĕțătureĭ sale. Dar El s'a scoborît din Getsemane cu fața strălucitóre, a biruit până în sfîrșit pe ceĭ carĭ îl chinuiaŭ, și a rĕmas până în urmă mângăitorul celor carĭ sufer, îmbărbătând pe ceĭ șovăitorĭ. El sfîrșise cu sine, cu viața sa și cu chinurile sale. Numaĭ pentru ceĭa-lalți a mai deschis El buzele sale.

Dar voĭ, carĭ sunțeți fiiĭ aceluiași Dumneḑeŭ, fiiĭ aceluiași Duh, ați fi óre în stare să vĕ desbrăcați ca dînsul de slăbiciunea omenéscă, care

tremură în faţa chinurilor? Aţi fi óre în stare a vĕ birui voi pe voi înşive şi a despreţui tótă întristarea?

Moisi a şovăit pe muntele cel sfînt de frica vieţeĭ. Christos a mers la mórte pe muntele sfînt. Moisi s'a scoborît din muntele cel sfînt, întărit cu putere nouă şi străbătut de cugetări dumneḑeescĭ, şi a început din noŭ lucrarea sa cea uriaşă. Christos s'a pogorît din muntele Maslinilor şi şi-a purtat crucea.

Aceluia care şovăĭesce de frica vieţeĭ îĭ trimite Dumneḑeŭ ajutorul sĕŭ, iar de cel ce se înfiorézĕ în faţa morţeĭ se apropie Dumneḑeŭ însuşĭ. Nu e lucru nevrednic a se înfiora; căcĭ s'aŭ înfiorat şi ómenĭĭ ceĭ maĭ marĭ şi ceĭ maĭ sfinţi! Nevrednic lucru este numaĭ, când nu eşim luminaţi şi lămuriţi din ceasurile de gróză! E nevrednic, când apoĭ nu împărţim bine-cuvîntarea şi pacea, fără a ne maĭ gândi la noĭ.

Cât omul a suferit acésta se vede pe faţa luĭ cea senină şi liniştită pe când primeşte lovituri, acésta se vede din blândeţea luĭ, când alţiĭ îl aţiţă la mânie.

Nu lacrîmile şi suspinele, nu sprâncenile înourate şi buzele tremurătóre de mânie ne vestesc pe creştinul cel adevĕrat. Zâmbirea luĭ ni-l arată şi ochiul luĭ pacînic care pare că ratăceşte în largul îndepărtat; căcĭ el a vĕḑut multe, şi totuşĭ se cufundă în privirea altuia, pentru a ceti din o căutătură în sufletul luĭ. Ni-l arată mersul luĭ liniştit şi uşor, căcĭ el pare purtat de apropierea luĭ Dumneḑeŭ şi călăuzit de mâna Domnuluĭ. Glasul luĭ ni-l dovedesce, căcĭ acel glas e vers dulce şi blând, străbătut de un sunet ceresc. Numaĭ e nicĭ umbră de un sunet neplăcut, care

să mai vădéscă gâlcévă și luptă pământéscă. Glasul lui e versul, la auḍul căruia bolnavii adorm, suferinḍii zîmbesc, sfădalniciĭ tac și îngrijiṭiĭ prind nădejde.

Mult, preste măsură mult trebue să sufere omul până să fie pětruns de atâta liniște. Mare trebue să fi fost răspunderea și sângerósă îndoéla și lupta lui. Dar dacă a dobândit odată acea liniște din ceriu, nimic nu o mai póte clătina, căci cunoscinṭa despre apropierea lui Dumneḍeu nu-l mai părăsesce! Casa lui de mii de ori va fi binecuvêntată, căci cine va intra în ea se face părtaș al păceĭ și va bine-cuvînta locașul lui, pentru că prin el s'a apropiat de ceriu, de bunătate și de îmbunătățire. Cel ce intră în acea casă binecuvîntată nu va sci ce-l împresóră cu atâta iubire, și totuși va simṭi pogorîndu-se preste dînsul o liniște, ca și cum lumea și chinurile eĭ n'ar mai fi, ca și când ar sta pe un munte sfînt și ar simṭi împrejurul sĕu suflarea dătătóre de viață a lui Dumneḍeu.

Acésta e resplata și mângăĭerea celor ce aŭ suferit și acésta e biruinṭa lor. Eĭ sunt pentru alṭiĭ locașul dreptățeĭ, munte înalt și sfînt, mântuirea păceĭ. De mii de ori bine-cuvintată să fie vrêsta care încă odată dela porṭile ceriuluĭ mai póte privi lumea cu desfătare, chiemând tot-odată pe toṭi în împărăṭia păceĭ.

Stěpâne! Pogóră-Te Tu la noĭ și bine-cuvintéză casa nóstră! Sfințesce muntele nostru! Fă-ne locaș al dreptățeĭ! Dăruesce-ne o picătură din vecinicia ta, ca să ne înălṭăm preste tânguirile pământescĭ cele nemernice, ca să fim deslegaṭi de gróză și de chinurĭ, ca să avem loc de scăpare pentru noĭ și chiar pentru alṭiĭ! Intră la noĭ

Dumnedeul nostru! Inaintea feței Tale nici o casă nu e prea jos, nici o inimă nu e prea mică, nici o judecată nu e prea slabă! Tu ești îndelung răbdător cu ceĭ ce se îndoesc! Tu ești milostiv cu ceĭ desnădĕjduiți! Tu călăuzești pe călĕtoriĭ ceĭ obosiți către muntele Tĕŭ cel sfînt, către muntele Sionuluĭ, unde-ĭ învrednicescĭ să se adîncéscă în vederea Ta și unde e sfîrșitul suferințelor! Amin.

IX.

DESPRE IERTAREA PĂCATELOR.

Cuvintele pentru rugăciunea nóstră de astădĭ le-am luat din Sfînta Evangelie a luĭ Mateiŭ, cap. 6, vers 12:

„Și ne ĭartă nouĕ pĕcatele nóstre, precum și noĭ ĭertăm datornicilor noștri“.

În acéstă frumósă și minunată rugăciune nu este nimic care să cuprindă în maĭ puține cuvinte tóte suferințele, tóte trebuințele și tóte dorințele omenireĭ, nu este nimic, care ar trebui să avem maĭ adese pe buzele nóstre, ca aceste cuvinte ale eĭ: „Și ne ĭartă nouĕ pĕcatele nóstre“.

O ḑi nu trece. ca să nu fim siliți a rosti aceste cuvinte, un ceas nu se strecóră în care să nu nădĕjduim că Dumneḑeŭ ne va asculta acéstă rugă. Precum scie copilul, că n'are decât să rostéscă aceste vorbe, pentru ca să nu maĭ fim supĕrați pe dînsul, întocmaĭ ast-fel ne întórcem și noĭ plinĭ de încredere către Tatăl nostru cel din ceriurĭ, când cerem de la el ĭertare de o potrivă, saŭ fiind saŭ nefiind vrednicĭ de ea. Dacă trebue să așteptăm afară îndelung fără ĭertare, vina nóstră este, pentru că noĭ n'am căutat și n'am aflat calea ce duce la Domnul, pentru că noĭ am rĕmas cu inima nesim-

ţitóre şi împetrită, pentru că am perdut nădejdea şi n'am cutezat să cerem de la Dumneḑeŭ dupre vrednicia faptelor nóstre!

Dar când a alungat Dumneḑeŭ vre-odată de la sine pe ceĭ carĭ l-aŭ căutat din tótă inima? El e tot-déuna de faţă. Pe cine n'a îndreptat El pe calea cea adevĕrată, când a venit spre El ca să-l călăuzéscă?

Fără îndoélă că nu vom fi ascultaţi, când ne întórcem spre El numaĭ cu gândul de a scăpa de pedépsă. Pedepsele luĭ Dumneḑeŭ sunt atât de aspre, fiind-că ele nu sunt nedrepte, fiind-că El nu ḑice: „Acest rĕŭ aĭ făcut, acéstă pedépsă veĭ suferi!“ Pedépsa e o urmare naturală a faptelor nóstre celor rele, pe care nimene nu o póte ocoli. Nicĭ un rĕŭ nu facem, pentru care să nu fim pedepsiţi. Noĭ însă nu băgăm tot-déuna de sémă, căcĭ nu vrem să recunóscem că suferim o pedépsă.

Adese-orĭ alergăm îndelung după o vorbă nemĕsurată, eşită cu uşurinţă din gura nóstră, pentru a o opri în loc şi a o nimici; însă ea alérgă maĭ repede decât noĭ şi pricinuesce în faţa nóstra pagube ce nu se maĭ pot îndrepta. Pentru o minciună mică trebue să spunem alte ḑece minciunĭ, şi ast-fel saŭ să ne înjosim în faţa nóstră proprie, saŭ ómeniĭ chiar să afle că am fost mincinoşĭ: atuncĭ suntem nevoiţi să îndurăm pedépsa, că nimene nu ne maĭ crede, că nimene nu maĭ póte uita neadevĕrul, care a necinstit gura nóstră. Ne întórcem apoĭ către Dumneḑeŭ şi ḑicem: „Dómne, fă ca ómeniĭ să ne crédă ĭarăşĭ în ḑisele nóstre“. El ne va auḑi de sigur, dacă vom adăogi: „Fă, ca să nu ne maĭ întinăm buzele cu minciunĭ! Dă-ne puterea adevĕruluĭ! Dă-ne puterea să nu ne maĭ fie frică de ómenĭ!“

Minciuna nu e alt-ceva decât o slăbiciune a

sufletuluĭ, căruĭa îĭ este frică de ómenĭ. Noĭ ne înjosim, numaĭ pentru a scăpa de o vorbă rea, orĭ de un gând urit, și pentru că nu voim să suferim urmările lor. Nu dojenim la întâia minciună pe copiiĭ noștri, fiind-că ni-ĭ lene; și atunci ne ajunge pedépsa, căcĭ greșélile lor cresc și ne aduc supĕrărĭ nespuse, pe care nu le depărtéză Dumneḑeŭ dela noĭ, orĭ cât l'am ruga. Ce să se maĭ ḑică de nevrednicia nóstră, când săvîrșim pĕcate, ale căror urmărĭ vor cădea greŭ și pe copiiĭ noștri și pe copiiĭ copiilor noștri; când săvîrșim greșelĭ hrănite întru noĭ, și pe care le moștenesc copiiĭ noștri de la noĭ, mărite și întărite; când le dăruim suferinți, pe carĭ le-am fi putut depărta de la dînșiĭ și despre care eĭ sciŭ că nouĕ ni le datoresc.

Cu cât maĭ mare va fi pĕcatul nostru, cu atât maĭ marĭ și maĭ îndelungate vor fi și urmările luĭ. Pe aceste nu le putem ocoli: ele sunt precum e uscatul frunzelor, după ce aceste aŭ fost atinse de brumă.

Cine crede că Dumneḑeŭ se amestecă în viața nóstră, pentru a îndrepta într'însa ceea ce noĭ am croit rĕŭ, acela se înșélă amar. Unde ar fi legea lumeĭ, când am fi stăpâniți numaĭ de plăcerĭ? Nicĭ odată îndurarea luĭ Dumneḑeŭ nu se va arăta în afară de legea, pusă de El însuși, căcĭ atunci El ar fi un părinte slăbănog, un idol omenesc.

Dumneḑeŭ e drept, ca și menirea nóstră. El ne-a înzestrat cu sciința bineluĭ și a rĕuluĭ, cu tărie, cu înțelegere, cu cunoscință, pentru ca să ne întărim în calea nóstră împotriva ispitelor. Iar dacă nu ne folosim de aceste darurĭ, trebue să suferim urmările. Omul pĕcătos, pe care-l vedem desfătându-se în bunătățĭ, numaĭ el scie pedepsele îngrozitóre carĭ îl ajung; ĭar dreptul, pe care-l vedem că e fără noroc, el singur scie unde a pĕcă-

tuit și pentru-ce trebue să bea paharul amărăciunilor. Nimene nu spune pentru ce și cât sufere; și mai mulți încă nu-și mărturisesc nici loru-și acésta, pentru că să se pótă tângui mai tare împotriva ceriului.

Iertarea lui Dumnedeŭ e pacea, ce se revarsă de odată ca o rouă bine-făcĕtóre în inima nóstră. Iertarea lui Dumnedeŭ e voința nóstră cea tare și neclintită, de a suferi urmările faptelor nóstre și, pe cât se póte, de a le și birui. Iertarea lui Dumnedeŭ e în cunoscința, care ne deschide ochii, luminându-ne pe noi asupra nóstră însine, asupra lumei și asupra căei pe care avem să umblăm. Tu singur sciĭ când Dumnedeŭ ți-a dat ĭertarea pĕcatelor tale. Tu singur sciĭ, când și cu ce te-a pedepsit.

Dar acéstă rugăciune, ce facem către ceriŭ pentru a ne ĭerta pĕcatele, se sfîrșesce prin următórele cuvinte:

„Precum ĭertăm și noĭ greșiților noștri".

Să ne ĭerte Dumnedeŭ numaĭ atâta, cât noĭ ĭertăm greșiților noștri? Cum ĭertăm noĭ? Cum ĭertăm noĭ cuvîntul pripit, pe care nu-l maĭ putem uita cât trăim? Când ĭertăm noĭ lovitura, care ne-a atins fără intențiune? Iertăm noĭ vre-odată maĭ înainte de a sci că altul sufere cum suferim și noĭ? Iertăm noĭ óre vre-odată până când nu vedem dinaintea nóstră umilința altuĭa și înălțarea nóstră până în norĭ? Saŭ ast-fel e ĭertarea, pe care ar trebui să o dăm în tóte ḑilele vieței nóstre? Și óre n'ar trebui maĭ ales ca ĭertarea să ne pătrundă atât de adînc inimile, în cât acel ce ne-a greșit nouĕ să nu simță întru nimic prin noĭ greșéla orĭ nedreptatea, ce ne-a făcut? Oare nu trebue să ĭertăm în tăcere și în ascuns?

Cum ĭertăm însă, când o mână vrăjmașă ne-a primejduit viața, ne-a adus o pagubă trupuluĭ și avereĭ nóstre, ne-a stricat casa nóstră? Cum ĭertăm atunceĭ?

Pentru făcătoriĭ de rele de tóte ḑilele, avem pedepse, carĭ de și nu îndreptéză pe om, dar adăpostesc societatea omenéscă de un membru bolnav al eĭ. Pe aceștia îĭ ĭertăm bucuros și ḑicem: „Sărmaniĭ ómeniĭ! Închișĭ pentru tótă viața!“. Cum ĭertăm însă acelora, carĭ ne-aŭ răpit maĭ mult de cât averea, maĭ mult de cât viața și carĭ nu vin dinaintea judecăței și nu sunt aruncați în închisóre, ci sunt maĭ bogați, maĭ mulțămiți, maĭ fericiți decât noĭ? Cum îĭ ĭertăm noĭ pe aceștia? La acéstă întrebare noĭ n'avem răspuns. căcĭ inima nóstră trebue să rămâĭe mută și fără respuns. Legea creștină însă are un răspuns: „De șepte-ḑecĭ de orĭ câte șepte să ĭertăm păcatele aprópeluĭ nostru, dacă vrem să fim fiĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ“.

Unde e scris, că suntem atât de bunĭ și de perfecți, în cât avem dreptul de a judeca ca și cum am fi în ceriŭ? Nu suntem óre noĭ adese orbiți de patimĭ ca și aceĭ pe carĭ vrem să-ĭ judecăm? Iar între cugetul nostru de răsbunare și între fapta răsbunăreĭ zace une-orĭ numaĭ putința orĭ frica, de a fi și maĭ nenorociți.

Se pare că e preste putința omenéscă a ĭerta aceluĭa, care ne-a făcut cerșetorĭ cu trupul, saŭ cu sufletul. Cea dintâiŭ simțire e răsbunarea, căcĭ noĭ nu ne aducem aminte, că răsbunarea nu ne póte întórce ceea ce am perdut. Din potrivă ea nu maĭ lasă în noĭ decât căința și mâhnirea, căcĭ am făptuit pentru a ne asemăna dobitócelor. Cât de adese n'am perde veninul și durerea, dacă ne-am uita pe noĭ cu desăvîrșire, și dacă am putea ĭerta

aceluia ce ne-a greșit nouĕ. Sunt lucruri ale cărora durere într'adevĕr se póte uĭta, dacă voim cu tot dinadinsul, dacă nu ne încungiurăm cu ziduri și nu ne închidem inima, care când-va tot se deștéptă de sigur spre iubire. spre dorul de împăcare, spre un cuvînt prietenos! Căcĭ prea rare-orĭ rĕul se face de dragul rĕuluĭ. El se săvîrșesce din orbire, din patimă, din poftă de plăcerĭ, din iubire de sine, din slăbiciune. Și dacă n'am ținea sémă de noĭ și de suferințele nóstre, noĭ am fi blânzĭ, am cerceta de ce rĕul s'a făcut și am avea îndurare de greșéla aprópeluĭ nostru. Noĭ desvinovățim pe alțiĭ de multe rele, când aceste nu ne-aŭ lovit pe noĭ! Să ĭertam dar și ceea-ce ne-a adus pagube nouĕ înșine! Atunci ne vom face vrednicĭ de legea creștinéscă.

In noĭ însă arde flacăra ureĭ, care póte că e maĭ pĕcătósă decât rĕul ce ni s'a făcut. Ura ne face să nu auzim, să nu vedem. Ura ne face nesimțitorĭ la durerea și la nefericirea nóstră proprie. Aceĭ carĭ aŭ rĕstignit pe Christos póte că n'aŭ fost ómenĭ rĕĭ; póte că dînșiĭ aŭ crezut că săvîrșesc o faptă dréptă și bună, voind să depărteze de la dînșiĭ o primejdie mare. Lor le-a lipsit cunoscința și înțelegerea. De aceea și Mântuitorul a dis: Iartă-le, Dómne, că nu sciŭ ce fac.

Bărbațiĭ, carĭ aŭ făcut descoperirĭ marĭ, ca Christof Columb și ca Galilei, aŭ fost osindiți numaĭ din nebunia și nepriceperea unor creștinĭ plinĭ de rîvnă, carĭ aŭ crezut că se vor face vrednicĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ.

Ceĭ maĭ aleșĭ și maĭ marĭ ómenĭ n'aŭ fost înțeleșĭ pe cât timp aŭ trăit. Eĭ aŭ fost chinuițĭ. Insă eĭ n'aŭ hrănit într'inșiĭ gânduri de rĕsbunare, căcĭ priceperea și înțelepciunea lor eraŭ maĭ presus de poporul cel neînvĕțat, care-ĭ

încunjura, mai pre sus și decât inima lor muncită de amărăciune.

Chiar în vremea păgânismului aflăm pe cel mai mare sculptor învinovățit de concetățenii sĕi, că a furat ; iar cel mai mare înțelept a lumeĭ celeĭ vechĭ a fost aruncat în închisóre, unde și-a sfîrșit viața bênd otravă, fără ca să se fi tânguit.

Noĭ avem destule pilde despre ĭertărĭ adevĕrat dumnedeescĕ. Nu trebue să ne fie rușine de ele. Nouĕ însă ne e rușine de cea mai alésă pornire a inimeĭ nóstre, ca și cum ea ar fi o slăbiciune. Noĭ aținăm și hrănim mânia nóstră, când ea începe a se potoli, căcĭ a ĭerta ni se pare o lipsă de energie.

De ce însă blândețea ar fi o lipsă de energie? De ce bunătatea ar fi o slăbiciune? De când răbdarea e de despreținit?

Blândeța, bunatatea și răbdarea cer o voința puternică și nestramutată, o lepădare deplina de sine și o umilința, care pe sine se uita și ne face să dispărem înaintea faptelĭ celeĭ mai bune, ca și cum ea ar fi fost săvîrșita de alțiĭ.

Cel mai frumos drept al Regeluĭ e dreptul de grație, când legile omenescĭ sunt nedrepte și aspre, când judecata se ține mai mult de litera legeĭ. Cel mai măreț drept al omuluĭ e de a ĭerta. Amin.

Dumnedeule! Invața-ne Tu să purtăm în inimile nóstre ĭertarea și îndurarea Ta cea dumnedeéscă! Aĭ răbdare cu slabiciunile nóstre! Ușuréza sarcina pe care a pus-o nesocotința nóstră pe umerĭi noștri! Tórnă balsam în paharul amărăciunilor, pe care noĭ înșine l-am umplut și pe care trebue să-l bem! Și de vom fi măhniți până la mórte, fă și atuncĭ să péră din noĭ amărăciunea, fa și atuncĭ să se stingă din noĭ orĭ-ce nemernicie! Ajută-ne ca să eșim din su-

părărĭ maĭ curaţĭ, maĭ veselĭ și maĭ luminaţĭ. Oh! Iarta-ne pĕcatele nóstre și da-ne puterea să ĭertăm și noĭ celor ce ne-aŭ greșit nouĕ! Daruesce-ne, Dómne, acésta stăpânire, acésta putere înaltă, căcĭ Tu ne-aĭ învĕţat a fi miloșĭ și blândĭ! Daruesce-ne rabdare și bunătate, ca sa ne asemĕnam celuĭ care s'a rugat: „Părinte, ĭarta-le lor, ca nu sciŭ ce fac!“ Amin!

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

X.

DESPRE SUFERINȚĂ ȘI CREDINȚĂ.

Cuvintele din fruntea rugăciuneĭ nóstre de astă-dĭ le-am scos din Cartea a doua a Epistolieĭ Sfîntuluĭ Apostol Pavel către Corinteni, cap 4, vers 8:

„Intru tóte necaz patimind, dar nu strîmtorîndu-ne; lipsiţĭ fiind, dar nu de tot deznadějduindu-ne“.

Pe tóte foile din cartea vieţeĭ, care e Biblia, aflăm cuvinte de mângăĭere. Marele Învĕţător a sciut bine că viaţa nóstră e ţesută de multă întristare, și nicĭ unul din ucenicĭĭ sĕĭ n'a trăit în tiénă și în liniște. Sfîntul Pavel a presimţit mórtea sa cea crudă și suferinţele ce aștéptă pe aceĭ carĭ eraŭ să-ĭ urmeze luĭ. Dar el a maĭ sciut și alta: că o credinţă tare și statornică trece preste tóte relele, carĭ se revarsă asupra nóstră.

Noĭ năzuim cu tot dinadinsul, să ne facem viaţa maĭ ușóră, maĭ frumósă, maĭ tienită. Numĕrul plăcerilor e însă fórte mic, alăturea cu mulţimea

durerilor, a grijilor și a desamăgirilor, carĭ ne apasă în fie-care ḑi, în fie-care ceas. Ce s'ar alege din noĭ, dacă n'am fi părtași amărăciunilor, carĭ ele ne îndémnă la luptă? Cum am fi, când am avea numaĭ ḑile bune? Ne-am întinde la sóre cât el ar lumina, și n'am maĭ mișca niciĭ mânile, niciĭ picióre nóstre, căcĭ numaĭ pentru puținiĭ ómeniĭ munca e o îmboldire firéscă. Ceĭ mulțĭ muncesc, numaĭ pentru că sunt nevoițĭ a munci, și luptă, numaĭ ca să nu se prăpădéscă. Puținiĭ sunt aleșiĭ carĭ sunt mânațĭ de o pornire neîncetată de a lucra, carĭ sunt chiemațĭ a înfrumuseța viața tuturor. Dar și eĭ sufer chinuri marĭ! și lor numaĭ rareorĭ le este dat, să se bucure de ceea ce aŭ făcut în lume.

Noĭ ne tânguim maĭ vârtos de nedrépta împărțire a bunurilor trupescĭ. Puținiĭ se gândesc la bunurile sufletescĭ. Am vrea să fie asĕmĕnat ceea ce Dumneḑeŭ a făcut neasemĕnat. Dar unde ar rĕmânea rînduéla lumeĭ, dacă n'ar fi ómeniĭ pentru fie-care lucrare? Unde ar rĕmânea rînduéla lumeĭ, dacă n'ar fi ómeniĭ, carĭ să pótă plăti lucrarea cea frumósă, care desfătéză în urmă pe toțĭ ceĭ-lalțĭ?

Să ne gândim o lume împărțită în părticele, fie-care tot atât de mare ca și ceea-laltă, și în care n'ar fi niminuĭ ĭertat să-și agoniséscă maĭ mult decât numaĭ o singură părticică. Să ne închipuim o lume, în care niminuĭ nu ĭ-ar fi ĭertat să aĭbă maĭ multă pricepere și iscusință decât altul. Cum ar fi óre acea lume? Noĭ am fi asemenea dobitócelor, carĭ, după ce aŭ tras brazda, sunt legate la ĭesle. Pentru ce sunt elefanțiĭ și vermiĭ, paserile și cârtițele, pesciĭ și muscele? Și ĭarăși pentru ce óre sunt tóte aceste atât de felurite, încât

nu suntem în stare, să numĕrăm tóte soiurile lor?

Noĭ întrecem animalele într'o privinţă. Noĭ dorim o stare maĭ bună, năzuim spre o îmbunătăţire şi am vrea sa păşim tot spre maĭ bine. Rătăcim însă în altă privinţă. Ne uităm la alţi ómenĭ şi am voi să fim ca şi dînşiĭ, pentru că noĭ nu le cunóscem durerile şi amărăciunile lor taĭnice. Pescele nu póte să părăséscă elementul în care trăesce—apa; pescele nu póte să se facă pasere, căcĭ aerul, care dă viaţă şi sbor pasereĭ, luĭ îĭ aduce mórte. Un animal cu patru picióre nu póte să umble în apă şi să trăiască în mare ca animalele de apă, căcĭ el s'ar îneca îndată. Fie-care póte lucra la bună-starea şi perfecţionarea sa, numaĭ în mijlocul de viaţă în care e pus. Şi pentru acésta fie-căruia i s'aŭ dat supărările luĭ distincte. Aceste supărărĭ îmboldesc şi împing pe calea prăpăstiósă numită viaţă. Pe acéstă cale ne urcăm cu toţiĭ spre o înălţime necunoscută: unul se urcă maĭ repede, altul maĭ încet; unul împovorat maĭ greŭ, altul maĭ uşor; unul se suie sărind, ĭar altul cu paşĭ potriviţi. Cu toţiĭ avem însă credinţa, că acolo, în vîrf, lucesce sórele cel vecĭnic.

Cum ar fi óre, dacă am perde acéstă credinţă, dacă am vedea, că întréga nóstră înălţare a fost numaĭ o nălucire, a fost numaĭ un mers prin nisip şi prin cenuşă, ca, în loc sa ne fi înălţat, am dat mereŭ îndărăt şi ne-am cufundat tot maĭ afund, până când am ajuns în fundul mlaştineĭ, de unde numaĭ e scăpare? Maĭ sunt mulţĭ ómenĭ, carĭ îşĭ împovaréza umerĭĭ cu întristare şi numaĭ pot păşi nicĭ un pas înainte. In asemene momente bine e sa stam loculuĭ, umiliţĭ şi îngrijiţĭ, ca sa ne resuflăm, aşteptând putere din

ceriŭ, care să ne întărésca mădularele și să ne mântuésca ochiĭ de întunerecul ce-ĭ împedecă a afla calea. Dumneḑeŭ ne ĭartă și atunci când ḑicem tremurând: „Nu maĭ putem!“ Când din sufletul nostru înfiorat se înalță la dînsul acest glas de neputință, El scie că noĭ tot maĭ putem, căcĭ el ne-a daruit putere încă înainte de a ne fi nascut.

Când durerea și mâhnirea ne cuprinde din noŭ sufletul, adese stăm uimiți și înspaimântați, și de aceea durerea și mâhnirea ne par atât de grele de suferit. Maĭ vine și nerăbdarea nóstră, căcĭ credem că am putea resturna de pe noĭ durerea și grija și ca ĭarași am putea fi veselĭ ca maĭ înainte. Mult timp trece însă până ne convingem, că durerea și mâhnirea care ne sfîșie o suferim necontenit, că nu o putem alunga din inima nóstră, că trebue să traim maĭ departe cu dînsele o viața nouă, maĭ așezată, maĭ grea.

Trebue să învețăm a purta cu față senină durerea cea vecinică a ranelor sufletescĭ. Vitézul e vitéz nu numaĭ în bătaie, ci și după rĕsboiŭ, când sufere cu răbdare și bucurie rănile și schilodirile din rĕsboiŭ.

De ce óre viața e din ce în ce maĭ grea, cu cât ne înălțăm maĭ mult?

Noĭ sîntem ca braḑiĭ pe coasta munteluĭ. La început suntem slabĭ și micĭ, ocrotiți de ceĭ-lalți, ocrotiți de stânca în care am prins rădăcini. Cu cât bradul cresce maĭ înalt, cu atât maĭ mult îl lovesce furtuna, cu atât vîrfurile cele maĭ înalte sunt maĭ tare bîntuite și scuturate. Jos în întunerec și în desime, ne pare că suntem apăsați și înăduși ți; și maĭ târḑiŭ când vijelia rupe și pustiesce în drépta și în stânga, când tovarășiĭ noștri cad în jurul nostru și când

noĭ rĕmânem singurĭ cu crengile frânte, dorim să ne întórcem ĭarăşĭ la pacea şi la liniştea de maĭ înainte. Dar sosesce o vreme, în care ne împrietenim cu furtuna. Ea ne întăresce rădăcinile şi ne face maĭ vînjoşĭ. Atunci nu ne maĭ înfiorăm, căci am trecut preste multe şi am vĕḑut, că sórele luĭ Dumneḑeŭ din ceriŭ tot maĭ rĕsare preste noĭ în fie-care diminéţă; că primăvara tot maĭ sosesce regulat în fie-care an şi că pămîntul tot ne maĭ pórtă şi nu ne-a înghiţit. Sosesce însă timpul, când viaţa, pe care am blăstemat-o şi-ĭ doream sfîrşitul, ne e totuşi scumpă. Sosesce timpul, când recunóscem că viaţa e un bun mare, căruia multele nenorociriĭ-aŭ dat un preţ şi maĭ mare. Sosesce timpul, când nu maĭ aşteptăm cu bucurie ceasul morţeĭ. ba când amintirea luĭ ne îngrozesce. Atunci Dumneḑeŭ pune mâna sa pe inima nóstră, ca să nu simţim că ea înghéţă, şi ca să adormim încetişor,— eşind fără frică din acéstă lume minunată, pe care am vĕḑut-o de ajuns, şi în care nu maĭ este pentru noĭ nicĭ întristare, nicĭ gróză, nicĭ şovăire.

Părinte! Dă-ne Tu putere în ceasul necazurilor şi al întristărilor, ca să nu stăm ca niştе nemernicĭ şi să nu tremurăm înaintea feţeĭ Tale, noĭ carĭ suntem zidiţi de mâna Ta, noĭ carĭ am primit de la Tine suflarea Ta dătătóre de viaţă! Învaţă-ne să scim a purta povara, pe care mâna Ta a pus-o pe umeriĭ noştri! Noĭ scim, că noĭ o purtăm. Noĭ scim, că voim să o purtăm. Tu nu ne daĭ o sarcină maĭ grea de cât putem duce. Iar când nu vom maĭ putea păşi înainte, când ne-am apropiat de sfîrşitul nostru, atunci a sosit fericirea şi aşteptăm numaĭ semnul Tĕŭ cel blând, care ne chiamă, pentru a sbura în braţele Tale,—mântuiţi de tótă povara pămîntéscă! Nu! Noĭ nu vom

șovăi, căci suntem aĭ Tĕĭ! Nu! Noĭ nu vom tremura, căci Tu veĭ face să trécă dela noĭ vijelia, care ne încovóie și ne scutură! Părinte Sfinte! Vom fi sĕmênța Ta, ne vom adăpa la duhul Tĕŭ, care necontenit va pătrunde în mădularele nóstre! Ne vom însufleți, ne vom încălḑi și ne vom curăți la schinteia voinței Tale! Rana ce ne-a trimis mâna Ta, ne-a făcut martorĭ hotărîțĭ aĭ Tĕĭ. Decĭ Ție îți aducem mulțamită și pentru rănile ce purtăm! Nu trage mâna Ta dela noĭ, ci întinde-ne-o tot-déuna, ca să nu șovăim! Amin!

XI.

DESPRE FRUMSEȚA FEMEEĬ CELEĬ BUNE.

Cuvintele pentru rugăciunea nóstră de astădĭ le-am scos din Cartea luĭ Sirach, cap 26, vers 18:

„*Sórele când rĕsare întru cele înalte ale Domnuluĭ, și frumseța mulĕreĭ bune podóba este caseĭ sale*“.

Atâta putere, atâta lumină, atâta tărie cere marele propoveduitor dela femee, cât cere dela sóre, — nu maĭ puțin. Și are dreptate. Decĭ puterea femeeĭ se simte în tótă casa. Puterea eĭ o simțim îndată ce am intrat în casă, încă înainte de a fi întâlnit pe stăpâna eĭ. Incă de pe pragul ușeĭ o putem cunósce, și de acolo începem a fi sub farmecul ființei și a lucrăreĭ eĭ. In palate ca și în colibe, orĭ de călcăm pe covóre, orĭ pe un așternut de lut, orĭ de ne întîmpină o slugă îmbrăcată în haine cu fire de aur, orĭ un copil desculț; de intrăm și într'o cameră bogat împodobită, orĭ într'o cămăruță mică și strîmtă;—pretutindenĭ ne grăesce respicat stăpâna caseĭ, o cunóscem fără a o fi vĕdut. Iar când dînsa e ca sórele, atuncĭ casa eĭ e asemenea ceruluĭ luminos, senină și în-

veselitóre. Când femeea, stăpâna caseĭ, pórtă pe fruntea eĭ curăţenia, în mânĭ lucrul şi în inimă iubirea, atuncĭ în jurul eĭ ea rĕspândesce mirésmă şi strĕlucire; atuncĭ copiiĭ şi florile eĭ înfloresc; atuncĭ bărbatul eĭ zîmbesce când intră acasă obosit de munca ḑileĭ; atuncĭ óspele, căruĭa ea îĭ esă în cale, se înveselesce; atuncĭ bolnavul, la auḑul glasuluĭ eĭ, se simte maĭ bine; atuncĭ cel lipsit se simte ajutat maĭ mult de sfaturile eĭ înţelepte, de cât de darurile eĭ cele marĭ. Nu e greŭ ca femeea să fie ca sórele. Un singur dar se cere: iubirea! O femee cuprinsă şi însetată de iubire nu se uită la nicĭ o greutate, la nicĭ o jertfă, la nicĭ o ostenélă, la nicĭ o fricâ; căcĭ ea nu trăesce nicĭ un minut pentru sine, ci numaĭ pentru alţiĭ. Ea nu întrébă: „Fi-voiŭ eŭ fericită?“ ci ea-şĭ ḑice: „Ferici-voiŭ eŭ pe ceĭ pe carĭ mi ĭ-a dat Dumneḑeŭ?“ Femeea, care în tótă vremea şi în tot ceasul îşĭ pune acéstă întrebare, curînd va simţi puterea eĭ, căcĭ ea măresce înţelegerea şi deschide ochiĭ.

O femee nicĭ odată n'ar trebui să mérgă la culcare înainte de a se fi întrebat: „Pe cine am făcut eŭ astăḑĭ fericit?“ Iar ḑiua, în care ea n'a înveselit şi n'a încălḑit inima unuĭ om, să i se pară o ḑi perdută.

Da! Veselie să rĕspândéscă în jurul eĭ, fecióra, prin ajutorinţa eĭ voiósă la tóte, prin sprijinul dat celor maĭ slabĭ, prin lucrarea uşóră şi veselă a braţelor eĭ sprintene, prin cugetarea limpede a inimeĭ eĭ celeĭ tinere şi gingaşe. Veselie să rĕspândéscă femeea puternică, purtând cu zîmbetul pe buze grijile ḑilnice, împărţind cu credinţă ostenelile, avênd o nesecata răbdare, şi ĭertând tuturor greşelile şi slăbiciunile lor. Veselie să rĕspândéscă în casă mama, îngrijind în linişte de

ceata cea mică a copiilor, depărtând primejdia și împărțind comorile nesecate ale iubireĭ, cu care întîmpină pe fie-care copil nou născut, întocmaĭ ca isvorul de lapte din pieptul eĭ. Veselie să împartă și bătrâna cu zîmbetul eĭ, cu tóte că tîmplele îĭ sunt obosite și pĕrul i-a înălbit. Desfătéza-te și tu, bătrâno, de pacea dobândită în urma atâtor vijeliĭ. Desfătéza-te și tu în tineretul cel vesel, care înfloresce în urma ta. Bucură-te și tu de lumina, pe care de pe acum o zăresceĭ licurind prin porțile cerescĭ.

Dela rĕsăritul plin de foc, până la mĭedul ḑileĭ calduros și roditor și până la roșéța apusuluĭ, ce rĕspândesce umbre blânde, tu, femee, poțĭ fi un sóre, și ferice de tine când eștĭ ca un sóre.

Iar voĭ, bărbaților, priviți în femeile vóstre lumina sóreluĭ vostru. Și pentru acésta ĭarăși numaĭ un lucru se cere: iubirea! O femee neiubită e ca o flóre pusă în fața vêntuluĭ de miaḑănópte. Ea ar înflori, dar nu póte să dea de cât frunḑe galbene, și când ar trebui să apară în tóta podóba eĭ, atunceĭ se vestejesce. O femee neiubită e frîntă în puterea eĭ, precum un rîŭ prin o ĭezătură. Apa, ce voia să curgă în largul eĭ și în plinul undelor eĭ, se opresce în cale și nu scie încotro să apuce. O femee neiubită e ca sórele de ĭarnă, acoperit de norĭĭ greĭ de zapadă, zădarnicit de suflarea crivĕțuluĭ, care împedecă căldura luĭ să încalzéscă pamîntul. Un bărbat, care-și iubesce femeea, va descoperi într'însa în fie-care ḑi comorĭ nouă. El o va prețui maĭ mult de cât pĭetrele cele maĭ scumpe, căcĭ pentru dînsul ea trebue să sufere durerĭ și primejdiĭ de mórte, grijĭ și întristărĭ. El îĭ va mulțămi în fie-care ḑi, căcĭ dîn-

sa a făcut din casa luĭ un locaș al păceĭ și din copiiĭ luĭ ómenĭ de vrednicie.

Da! Femeea e înzestrată cu o putere maĭ presus de tóte puterile, cu o vrednicie maĭ înaltă de cât tóte vredniciile, cu o frumseță maĭ mare de cât tóte podóbele pămîntuluĭ: Ea e mamă! A fi „mamă“ e începutul și sfîrșitul chĭemăreĭ și a fiinţeĭ eĭ. „Mamă“ e numele cel maĭ înalt ce i se póte da. A fi „mamă“ e vitejia eĭ, e mărturia vieţeĭ eĭ, e cununa eĭ de biruință, e lupta și mărirea eĭ, e viața și mórtea eĭ.

Acéstă simțire e atât de puternică în pĭeptul fie-căreĭ femeĭ, încât femeea în vrîsta cea maĭ fragedă ocrotesce pe ceĭ maĭ fragedĭ, ĭar maĭ târdĭŭ ea e mama părinților eĭ, carĭ aŭ îmbătrânit, ea e mama soțuluĭ eĭ, de care îngrijesce cu iubire. Iar când femeea e lipsită de acest dar ceresc, ea dăruesce iubirea eĭ de mamă strĕinilor, căcĭ isvorul de iubire trebue să isbucnéscă din ea în tótă deplinătatea putereĭ luĭ. Prin ajutorul acestuĭ dar, care cere jertfa de sine, se póte îndrepta chiar o femee pĕcătósă. Prin ajutorul acestuĭ dar chiar femeea pĕcătósă póte să-și spele vinovăția în fața eĭ și în societatea omenéscă.

Din potrivă, o mamă rea e o privire nenorocită. Bărbatul, pedepsit cu o soție rea, perde orĭ-ce nădejde, căcĭ o mamă rea e maĭ pre jos de cât animalele, carĭ și ele îșĭ daŭ viața pentru puiĭ lor.

Dacă veĭ vedea un vitéz pe câmpul de luptă saŭ în împĕrăția spirituluĭ, orĭ de veĭ întâlni vreun stăpânitor în gândirĭ și în descoperirĭ: să sciĭ că el a avut o mamă alésă.

Voĭ, mamelor, aduceți-vĕ aminte că micile ființe ce vi le-a dăruit Dumnedeŭ, la sînul vostru și în brațele vóstre, învață de la voĭ binele și rĕul,

poftele și dorințele, curățenia sufletéscă și bunătatea. Aduceți-vĕ aminte, că de la voĭ ele primesc tóte, chiar tóte! și încă în puterea vóstră stă de a face pe copiiĭ voștri fericiți saŭ nenorociți, dupre pornirea sufletéscă a fie-căruia, căci acéstă pornire ne croĭesce sórta vieței nóstre. Răbdarea mameĭ în nenorociriĭ, mulțămita ce mama dă pentru fie-care rază de căldură și pentru fie-care ceas bun, aŭ înrîurire asupra copiluluĭ, întocmaĭ precum nemulțămirea mameĭ amăresce și înstrĕinéză sufletul copiilor de tot ce le-ar putea pricinui bucurie și veselie.

Inrîurirea taĭnică a mameĭ e neměsurat de adîncă. Nicĭ ea însăși nu cunósce puterea eĭ și se miră vĕdĕnd, că a rĕsărit ceea-ce a semĕnat; și ĭarăși se miră vĕdĕnd, că pĭere ceea-ce dînsa a îngrijit. Dar orĭ cât de aprópe e chĭemarea femeeĭ de Dumnedeire și orĭ cât de aseměnată sórelui e iubirea eĭ, și ea trebue să rătăcéscă și să greșéscă. Impotriva acestora, bărbatul să-ĭ stea întru ajutor și să-ĭ ușureze sarcina, pentru că cinstindu-se unul pe altul să înfloréscă un neam sănătos de fiĭ aĭ luĭ Dumnedeŭ! Amin!

Ajută-ne Tu, Părinte, ca să ne putem împlini datoriile de iubire unul către altul! Tu, care ne-aĭ zidit pe noĭ ceĭ în neaseměnare unul de altul, ajută-ne pe noĭ ca să ne îndeplinim și să ne ajutăm unul pe altul, ca ast-fel crescênd să ne apropiem de Tine! Părinte Ceresc! Fă-ne bunĭ și deplinĭ curațĭ, căci Tu ne-aĭ învĕțat a cunósce, ce este frumseța cea ceréscă! Nouĕ, celor împărtășiți cu darul Tĕŭ, ne-aĭ lăsat cugetarea, care ne luminéză ca sórele și care ne dă putința de a jertfi voioși tóte, pentru ca pruncii noștri să fie maĭ bunĭ și maĭ înțelepți de cât noĭ. Iar când vom ră-

tăci, Tu ne veĭ îndrepta și nu Te veĭ obosi de désa nóstră alunecare! Fă, Dómne, ca să fie casa nóstră un raiŭ luminat de sórele iubireĭ Tale, unde jertfa nu se pare prea mare, unde ĭertarea e neměsurată, unde mulțămita nu e dată uĭtăreĭ! Amin!

XII.

DESPRE CREDINȚA ÎN CUVINTUL MÂNTUITORULUI.

Cuvintele pe carĭ le-am ales ca temeĭu al rugăciuneĭ nóstre de astădĭ, se afla la Sfîntul Evangelist Ioan cap. 1, vers 11 :

„Într'ale sale a venit, și ai sĕi pe dînsul nu l'aŭ primit“.

Acéstă plângere simplă și nevinovată a Sfîntuluĭ Evangelist Ioan, între toțĭ iubit de Domnul, ne atinge maĭ de aprópe; maĭ ales când cetim începutul acesteĭ sfinte Evangelii, care ḑice: „Întru început era cuvîntul, și cuvîntul era la Dumneḑeŭ, și Dumneḑeŭ era cuvîntul. Acesta era la început la Dumneḑeŭ. Tóte printr'însul s'aŭ făcut și fără de dînsul nimic nu s'a făcut ce s'a făcut“.

În aceste cugetărĭ se cuprinde o putere nemărginită și extraordinară. Evangelistul numesce „cuvînt“ ceea ce e maĭ înalt de cât tóte, pentru că cuvîntul e pentru noĭ ómenĭ rostul duhuluĭ, rostul voințeĭ, rostul putereĭ. Cuvîntul ne face stăpânĭ preste lume. Cuvîntul e aripa, care ne ridică maĭ pre sus de noĭ înșine. Cuvîntul e marea

moștenire, care ne vine din o altă lume și care ne rîdică spre ea. Apostolul ne arată, că Christos, învĕțătorul nostru cel iubit, este însuși cuvîntul, care e Duhul luĭ Dumnedeŭ. Ast-fel Christos, care era cuvîntul, trebuia să fie din vecĭ, pentru că cuvintele luĭ aŭ fost din vecĭ. Aceste le-a sciut bine și deplin Apostolul Ioan, care a rĕmas lîngă cruce, avênd ochiĭ pironiți pe fața Mântuitoruluĭ și urechile deschise la rostul buzelor luĭ. Dar durerea pînă și-a dat Iisus duhul, dar durerea cea cumplită, care ĭ-a sfășiat inima în ceasul răstignireĭ, rĕsună încă și astădĭ în plîngerea: „Într'ale sale a venit, și aĭ sĕĭ pe dînsul nu l'aŭ primit!“.

Fiiul necunoscut al Impĕratuluĭ ceresc, îmbrăcat în vestmintele sĕraculuĭ; El care putea dărui darurile sale lumeĭ întregĭ; El a căruia iubire nemĕsurată avea să sdrobéscă tóte ușile și tóte porțile, cele maĭ bine încuĭate; El trebue să stea afară și să îndure batjocurĭ, ocărĭ, și bătăĭ de la ceĭ maĭ de rînd ómenĭ. Și ce face El? Nu-ĭ pedepsesce! Nicĭ nu-ĭ desprețuesce măcar! El împărțesce în acele ceasuri grózнice iubirea cu prisosință pentru neamurile încă nenăscute, carĭ vor avea trebuință de dînsul înainte ca ele să scie despre dînsul. Și ast-fel aŭ fost îmbrățișațĭ toțĭ ómenĭĭ, carĭ aŭ vrut să urmeze pe Mântuitor în mărimea de suflet. S'ar părea că omenirea nu póte lua un sbor hotărîtor spre înălțimea ceriurilor, și de aceea ea caută să împedece pe aceĭ carĭ ar voi să se ridice maĭ sus. Omenirea pironesce pe cruce chiar și pe Mesia cel atât de mult așteptat, pentru că el rostesce vorbe nouă, carĭ aŭ să schimbe fața lumeĭ, și pentru că el nu s'a arătat așa precum vroia să-l vadă. Și dacă astădĭ ar maĭ veni ĭarăși nu l'ar cunósce, și ar dice și astădĭ că un asemenea esaltat trebue dat la o parte. Da-

că ar mai veni astăḑi pe pământ, tot de abia după o sută de ani s'ar vesti cuvîntul luĭ ca adevĕrul cel vecĭnic, uitându-se cu dispreț la aceĭ înaintemergĕtorĭ carĭ nu'l-aŭ cunoscut.

Nu s'a întîmplat ast-fel cu Christos? Numaĭ câtor-va aleșĭ, câtor-va suflete curate și nevinovate li s'a dat sa-l cunóscă în ḑilelele luĭ, și aceștia încă aŭ fost ocărîțĭ pentru credința lor. Era o minune a vedea, cum acești ómenĭ neiscusiți și simpli țineaŭ cu statornicie la credința lor, cum pentru dînsa eĭ eraŭ uciși cu pĭetre, eraŭ arși de vĭĭ, eraŭ daț fiarelor selbatice spre mâncare, și cum aceste muncĭ aŭ întărit credința lor și aŭ câștigat pentru dînsa alțĭ martirĭ noĭ.

Dacă auḑim în timpul de față tânguirĭ despre lipsa de credință, causa e că credința astăḑĭ nu mai e prigonită. Oamenĭĭ nu mai sunt atât de stăruitorĭ spre a dovedi ceea-ce nimene nu mai pune în îndoială ; și prin acésta chiar întră și se așază în lume nepăsarea.

Oamenĭĭ nu se gândesc că și astăḑĭ noĭ îndurăm flacăra durerilor și a ispiteĭ și că nu înarmăm pe copiiĭ noștri împotriva fiarelor sĕlbatice, carĭ în însuși pĭeptul lor le sfâșie inima. Și astăḑĭ nu vorbim de ale credinței cu ceata cea neînțelegĕtóre și nepăsatóre, numaĭ și numaĭ pentru ca să nu fim uciși cu pĭetre.

Credința în Christos n'are un preț vĕḑut și pipăit. El nu ne dă nicĭ bogățiĭ, nicĭ slujbe, nicĭ mărirĭ. Cu credința în Christos nu ne putem nicĭ lăuda, nicĭ mândri. Cu legea creștinéscă nu putem subjuga pe nimene, pentru ca să ne înălțăm pe umerĭĭ luĭ. Creștinismul e legea sĕracilor, și ómenĭĭ voesc toț să fie bogați. Creștinismul e legea lepădăreĭ de sine, și nimene nu voesce să se

jertféscă pe sine. Creștinismul e legea celor ce sufer, și ómeniĭ toțĭ voesc să fie fericițĭ.

Intre a voi și a fi e o prăpastie mare; ea e plină cu tot felul de pĕcate și de miseriĭ. Acéstă prăpastie se deschide însă și maĭ tare, când e vorba de a primi pre ceĭ râvnitorĭ și pe ceĭ poftitorĭ de câștig, chiar și după ce eĭ aŭ aruncat într'însa mărirea și curățenia, bunătatea și pacea. Căcĭ aceștia sunt din ḑi în ḑi tot maĭ sĕracĭ, tot maĭ întristațĭ, tot maĭ desnădĕjduițĭ, și nu se sfiesc se blesteme pe Dumneḑeŭ și pe ómenĭ. Aceștia sunt tot-déuna pesimiștĭ, desnădĕjduițĭ, căcĭ eĭ șĭ-aŭ întors viața pe dos. Părtinitoriĭ acestuĭ soiŭ de ómenĭ propoveduesc că tóte sunt rele, pe cât se póte de rele; ĭar uceniciĭ acestora maĭ pătimașĭ de cât nenorociţiĭ învĕţătorĭ întăresc aceste nălucirĭ diavolescĭ, până când duc pe bietul rătăcit la sinucidere.

Căcĭ dacă i se ḑice omuluĭ necontenit și fără încetare: „Viața nu maĭ e de suferit“,—într'adevĕr viața i se pare nesuferită. Fie-care din noĭ însă scie din propria esperiență, că înghite o neplăcere, dacă tace și dacă încércă să se facă stăpân preste dînsa, încet cu încetul ea scade și dispare; dar dacă vorbim fără încetare despre dînsa, ea cresce și se măresce.

Adeseorĭ să întîmplă că nu iubim pe un om, căcĭ el nu ne place. Dacă ne dojenim pe noĭ înșine pe tăcute, biruim ura. Dacă vorbim despre ura nóstră și dacă aflăm și pe alțiĭ de părerea nóstră, omul pe care nu-l iubim ni se face nesuferit și în sfîrșit cădem în pĕcatul de a-l urî cu desăvîrșire. Așa fac pesimiștiĭ și desnădĕjduițiĭ. Eĭ vorbesc despre lume, ḑicênd că e rea,

până când îĭ cuprinde gândul de a o părăsi, și atunci eĭ înșișĭ se aruncă în prăpastia, pe care n'aŭ putut-o face să dispară, supuindu-se legilor și poveților dumnedeescĭ.

Creștinul însă îșĭ clădesce o punte înaltă dar tare din cuvintele luminóse ale luĭ Christos. Aceste cuvinte îl trec preste prăpastie, și-l fac destoĭnic a merge spre ținta ce i s'a dat, și care este în ceruri.

Dar în dilele nóstre se cere un suflet copilăresc pentru a primi pe Christos, se cere bărbăție pentru a mărturisi cuvîntul luĭ Christos.

Invățătura Mântuitoruluĭ a fost adese întunecată, și adese nu o maĭ cunóscem și nu o maĭ înțelegem. Iar cine se întórce în tăcere și umilință spre Christos, cine învață a chĭema chipul luĭ cel dumnedeesc în sufletul sĕŭ, acela se va pĕtrunde din noŭ de învățătura luĭ cea adevĕrată, cea adîncă, cea dumnedeéscă. Acela va fi întru ale luĭ, acela îl va primi pe El, acela îl va mărturisi pe El.

Stăpâne! Vino la noĭ! Vino întru ale Tale! Noĭ te așteptăm! Ne-am gătit inimile, pentru ca să Te primim. Iarăși și ĭarăși îți mulțumim Ție în tóte dilele, căcĭ ne-aĭ învățat a trăi în lume, căcĭ ne-aĭ învățat a răbda în lume, căcĭ ne-aĭ întărit întru a îndura tóte. Nu vom perde nădejdea în Tine și în sfînta lege ce aĭ dat lumeĭ! Tu ne-aĭ dat cuvîntul și în cuvînt este duhul Tĕŭ cel prea sfînt, puterea Ta cea înaltă și cea nebiruită! Nu voim ca în séra vieței nóstre să fim siliți a mărturisi că nu Te-am cunoscut pe Tine și că nu Te-am primit, când aĭ voit să Te sălășlueștĭ întru noĭ! Stăpâne a tóte! Noĭ suntem aĭ Tĕĭ! Ție ne închi-

năm! Ție-ți mulțămim, Dómne, pentru că suntem ai Tăi! Tu ne-ai ales pentru a fi ai Tăi și cu Tine! Tu ne-ai dat acéstă învățătură! Nu voim să ne despărțim de la dînsa! Ai Tăi voim să fim în veciĭ vecilor! Amin!

XIII.

DESPRE DUHUL CEL DUMNEȡEESC.

Cuvintele pe carĭ le punem în fruntea rugăciuneĭ nóstre de astăḑĭ se află în cartea întâia a Epistolieĭ cătră Corinteni a sfîntuluĭ Apostol Pavel, cap. 12, vers 4 :

„*Și sunt osebirĭ darurilor, iar acelașĭ Duh*“.

Duhul dumneḑeesc e nevĕḑut și nu se póte pipăi. Maĭ gingaș de cât aerul și maĭ puternic de cât focul, el strĕbate însă lumea cu suflarea luĭ cea mântuitóre. Pretutindene el se pogóră pe pămînt, ca o sĕmînța gata de înflorit. După cum e pamîntul, așa se desvóltă și flórea, care, după ce a înflorit de ajuns, se desface, iar de pe frunzele eĭ cele nevĕḑute duhul și viața sbor maĭ departe pentru a lucra fără sfîrșit.

N'aŭ une-orĭ arborĭ și ĭerburile rădăcinĭ atât de puternice, în cât ele închégă și întăresc pămîntul în care aŭ crescut? Trupul cel maĭ slab adese e purtat și oțelit de puterea duhuluĭ, care trăesce într'însul, și împreunézĕ prin puterea sa firile omenescĭ cele maĭ deosebite, înălțându-le spre mărirea și lauda luĭ Dumneḑeŭ. Duhul este ca sunetul ce esă

dintr'un instrument de musică. Când córdele sunt slobode, nicĭ un sunet nu ne înveselesce urechea, căcĭ e amorţită tótă puterea luĭ încântătóre; îndată ce ele sunt încordate, e de ajuns să le atingĭ, pentru ca să dea din noŭ sunetele cunoscute.

Amorţirea o numim nedrept bólă sufletéscă. Cum póte sufletul, care e de la Dumneḑeŭ, să fie bolnav? Numaĭ trupul nostru, care ţine de pământ e bolnav şi trebue însănătoşat înainte ca să se pótă arăta puterea ce sălăsluesce într'însul.

Sunt ómenĭ carĭ ḑic: „Nu este suflet!“ Şi aceştia totuşĭ cred în putinţa stăpânireĭ de sine. Dacă trupul se stăpânesce el pe sine, ce se alege de dînsul, când trupul e cuprins de bólă. Atunci n'ar maĭ fi suflet. Atunci tótă bóla ar face pe ómenĭ asemene dobitócelor, pe când bóla fórte des ne luminéză şi ne lămuresce.

Adese bólele cele maĭ lungĭ şi maĭ pline de durerĭ ne daŭ ele, după ce aŭ trecut preste noĭ, cele maĭ însemnate şi maĭ netăgăduite doveḑĭ de deşteptarea uneĭ vieţĭ. Pentru ce? Pentru că în bólă singurĭ cerem sprijinul sufletuluĭ împotriva necazurilor. Iar sufletul este, care ne învaţă să îndurăm durerile. Sufletul ne înalţă de pe o tréptă la alta în şcóla suferinţelor şi a stăpânireĭ de sine. Atunci, tocmaĭ atunci, sufletul se arata în tótă puterea luĭ. Atunci el îşĭ înalţă fruntea cea gingaşă, privesce departe preste împĕrăţia nestatornică a pământuluĭ, şi întăresce inimele nóstre cu o putere care vine din văzduhurĭ. Mirosul flóreĭ nu se póte prinde cu mânile, nicĭ cumpăni .Flórea se póte desface în părţile din carĭ ea este alcătuită; şi totuşĭ nu scim pentru ce trandafirul nu miróse ca viorica ca lăcrămiórele, orĭ ca flórea sóreluĭ. Şi totuşĭ mirosul trandafiruluĭ

e atât de tare, încât el durézá mulţi anĭ, chiar după ce flórea s'a veştejit.

Duhul e putere şi puterea e Duh. Oamenii tarĭ şi virtuoşĭ striga în durerĭ, pentru că n'aŭ învĕţat a-şĭ stăpâni trupul. Dar mucenicii, dar aceĭ înălţaţĭ cu sufletul, dar poetul care sufere: toţĭ aceştia rabdă orĭ-ce chin şi orĭ-ce durere. Aceştia uită că sufer, căcĭ eĭ nu maĭ simţesc cu trupul, fiind-că în căutarea lor eĭ năzuesc spre duhul cel dumneḑeesc, care e întru dînşiĭ. Oamenii marĭ de suflet lucréză şi cu trupul cel maĭ slab, asemenea măiestrilor carĭ se pot folosi şi de cele maĭ rele unelte. Şi chiar dacă le lipsesce un mădular saŭ o simţire, eĭ sciŭ să o înlocuiască, şi lucréză înainte.

Ceĭ din vechime eraŭ de părerea, că un suflet şi o minte sănătósă nu pot locui decât numaĭ într'un trup sănătos. Dar noĭ nu gândim ca dînşiĭ. Noĭ scim că la Dumneḑeŭ tóte sunt cu putinţă, şi că El e tare tocmaĭ întru ceĭ slabĭ. Noĭ scim că Dumneḑeŭ împărţesce darurile sale cum voesce, şi că trebue să ne supunem întru tóte putereĭ luĭ. Noĭ creştiniĭ nu maĭ avem nevoe să ne plângem împotriva durerilor, căcĭ nouĕ ni s'a dat putinţa de a le birui. Nu trebue însă să ne lăudăm de acésta, căcĭ nu scim pentru ce ni s'aŭ dat aceste darurĭ. Noĭ nicĭ nu ne-am rugat, ca ele să ni se dea, cu atât maĭ puţin putem lăsa aceste darurĭ moştenire după plăcerea nóstră, căcĭ nu scim cum le-am dobândit. Ele nu sunt ale nóstre pe vecie, ci numaĭ ni s'aŭ împrumutat nouĕ. Ele ni s'aŭ dat ca să lucrăm cu dînsele; nu trebue însă să uĭtăm că avem a rĕspunde de ele. Neurmând pe acéstă cale, sufletul ne pedepsesce cu neodihnă vecĭnică, ne osândesce să căutăm şi să pipăim fără sfîrşit şi aşa ne certăm noĭ cu noĭ înşine.

Mai tăgăduesc ómenii sufletul, pentru-că nu-l pot cumpăni, pentru-că nu pot afla róta ce-i da pornirea. De aceea ḑic unii: nu este suflet! Și uitându-se fără a cugeta, ei totuși află, ca și copiii, ceea-ce le trebue, deși nu pot să-și spue totuși cum cugetă și cum făptuesc, deși nimic nu li s'a arătat de nimene. Oare cine-i învaţă? Oare cine ne-a învĕţat pe noi aceea ce scim încă dela început? Pentruce óre dobitócele nu alcătuesc de cât tot aceeași clădire, iar noi aflăm și iscodim fără sfîrșit? Noi înșine ne mirăm de ceea-ce am vĕḑut, de ceea-ce vedem în tóte ḑilele în timpul cel scurt al vieţei nóstre.

Acéstă simţire e duhul, care ne mișcă și de la care învĕţăm, duhul care sălășluesce întru noi, e duhul care ne înzestréză cu darul de a lucra din noi și prin noi, e duhul care ne îndreptéză pe calea cea adevĕrată, duhul care ne ţine și ne stăpânesce în legea Domnului, duhul care ne cresce și ne înţelepţesce în poruncile lui Dumneḑeŭ, e duhul care ne mângăie și ne dă fericirea cea pămîntéscă și cea ceréscă. Acéstă simţire este sfîntul Duh al Dumneḑeirei, despre care a grăit Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Christos, spunêndu-ne, că e mângâitorul nostru în ale vieţei. Da! acel Duh e mângâitorul nostru; el e schinteia din lumea vecĭnicieĭ, în care noi nu pĕtrundem cu înţelegerea nóstră, dar dela care noi primim daruri cerescĭ ca nisce copii sfiicioși și smeriţi. Aceste daruri noi nu le-am meritat, și tocmai de aceea suntem datori a le întrebuința întru folosul și spre îndemânarea fraţilor noștri, fără mândrie, fără fățărie, fără înălţare de sine și fără desfătare deșartă întru noi. Da! Duhul mângâitor e tot-déuna aprópe de noi. Numai noi să voim să simţim și să

cunóscem fiinţa luĭ întru noĭ. Numaĭ noĭ să nu-l isgonim dela noĭ. Numaĭ noĭ să nu-l punem în giulgiul întunecos al slăbiciuneĭ nóstre trupescĭ, al nesciinţeĭ nóstre şi al neputinţeĭ nóstre. Ajută-ne, Dómne, ca să lumineze dintru noĭ Duhul cel mângăitor în tótă strălucirea şi curăţenia luĭ ! Amin!

Duhule Sfinte! Pogóră-te întru noĭ! Dómne Dumneḑeule ! Vino şi ne umple cu lumina Ta ! Nu ne lăsa să ne nădĕjduim în întunerec, în nesciinţă, în slăbiciunea voinţeĭ şi în necredinţă ! Aĭ Tĕĭ voim să fim ! Pe Tine Te vom mări ! Ţie îţĭ vom sluji cu darurile bunătăţeĭ Tale! Revarsă asupra nóstră miresmele tale, ca să Ţi le aducem Ţie ca un prinos al flóreĭ ce înfloresce în noĭ prin puterea Ta, şi ne ajută când vom da pe povîrnişul cel primejdios de a perde credinţa în noĭ înşine, adecă în puterea Ta, pe care Tu aĭ sălăşluit-o întru noĭ! Fă-ne tot-déuna biruitorĭ preste oboséla trupuluĭ ! Dăruesce-ne biruinţă asupra inimeĭ nóstre celeĭ fricóse şi slabe! Dă-ne putere să purtăm povara ce o pun pe noĭ ceasurile vieţeĭ nóstre. Tu eştĭ maĭ tare de cât noĭ ! Tu poţĭ să stăpânescĭ tóte cu puterea Ta, atuncĭ când noĭ şovăim !

Vino, Duhule Sfinte, şi ne dăruesce puterea cea de sus ! Amin !

XIV.

DESPRE LUCRAREA IUBIREI DE DUMNEȚEŬ.

Cuvintele pentru rugăciunea acésta le-am scos din Cartea Sfîntuluĭ Apostol Pavel cătră Romanĭ, cap. 8, vers 28.

„Și scim ca celor ce iubesc pre Dumneȝeŭ, tóte li se lucréză spre bine“.

Ce înțelege sfîntul Apostol prin cuvintele a „iubi pre Dumneȝeŭ“? Până unde merge gândirea luĭ, când ne grăĭesce despre cele „ce ni se lucréză spre bine“?

Ceĭ maĭ mulțĭ dintre noĭ ĭubim pe Dumneȝeŭ, precum iubim pe aprópele nostru, adică nicĭ de cum. Ceĭ maĭ mulțĭ dintre noĭ nu gândesc la Dumneȝeŭ. Abia ne aținem gândirea la Dumneȝeŭ în scurtele momente, în carĭ ne rugăm Luĭ. Chiar în vremea rugăciuneĭ, inima nóstră așterne la picĭórele Luĭ tóte grijile și tânguirile eĭ. În tóte cele-lalte óre, multe la numĕr, cine maĭ pórtă pe Dumneȝeŭ în inimă? Îl uĭtăm la muncă, Îl uităm la prânz, Îl uităm maĭ vîrtos la întâlnirile nóstre cu alțĭ ómenĭ. Dacă nu L-am uĭta, n'am fi atât de des și de ușor atîțațĭ la mânie,

n'am fi atât de nerăbdători cu slăbiciunile altora. Uităm pe Dumnedeŭ în fie-care moment, și totuși așteptăm dela Dînsul, ca El să-și aducă totdéuna aminte de noi, și totuși sperăm, că El ne păzesce necontenit și nu lasă ca un fir de pĕr măcar să cadă de pe capul nostru fără vrerea Sa.

Să purtăm pe Dumnedeŭ nu numai pe buzele nóstre, ci mai vîrtos să-l avem fără încetare înaintea ochilor noștri. Să nu facem cu Dumnedeŭ, precum facem adese cu sórele. La sóre nu ne gândim, când el lucesce și ne încălzesce, când el ne cóce semĕnăturile nóstre; și nici de Dumnedeŭ nu ne aducem aminte, când viața nóstră se strecóră în ticnă și în liniște. La sóre ne gândim numai când el s'a ascuns și când nu-l mai vedem, precum pe Dumnedeŭ îl chiemăm și ne rugăm Luĭ să ne dea dile de lumină și de căldură, de viață și de putere, când ni se pare că El și-a întors fața sa de la noi.

A iubi pe Dumnedeŭ! Nu e nici de cum ușor a iubi pe Dumnedeŭ; căci Dumnedeŭ cere o iubire deplină, gata la jertfă și la fapte, nu o iubire fără minte și fără cuget. Dumnedeŭ cere să fie iubit cu față veselă, cu ochi seniní, cu mâni harnice, cu cuget curat și din prisosința inimeĭ.

Acésta se numesce evlavie, și evlavios a fost și Domnul nostru Iisus Christos. Mâinile Luĭ eraŭ neobosite, buzele Luĭ nu se deschideaŭ decât spre mângăĭere și spre bine-cuvîntare. Nimic n'a fost prea mic și prea neînsemnat pentru Dînsul, căci El n'a gustat odihnă, câtă vreme a umblat pe pământ. Celor cari hrănesc într'înșiĭ o ast-fel de iubire cătră Dumnedeŭ, lor tóte li se lucrézā spre bine.

Sunt surori de caritate fără avere și de tot să-

race, carĭ caută pe ceĭ sĕracĭ. Ele merg preste tot locul și cerșesc daruri pentru sĕracii lor. Ele se mulțumesc cu orĭ ce primesc. Ele mulțămesc, când li se dă un ac saŭ un os, o cóje de oŭ saŭ o cârpă. Nimic nu li se dă, ce ele să nu priméscă cu bucurie și mulțămire ; și nimic din câte ele primesc nu rĕmâne fără a fi întrebuințat cu pricepere în folosul și câștigul sĕracilor. E preste putință a povesti binele ce fac aceste femeĭ acolo unde ele lucréză. Nimic nu este, care să nu pótă fi unuĭ om evlavios spre folos și spre mântuire.

Noĭ însă nu ne-am ascuțit în destul vederea pentru o asemine lucrare. Noĭ așteptăm necontenit fapte marĭ, lucrărĭ marĭ, ajutor mare. Nu ne gândim, că cu puțin am fi fost în stare să ne clădim o casă, să ne croim sórta. Christos a legat dumnedeéscа sa învĕțătură de întîmplărĭ de tóte dilele, cunoscute tuturor, petrecute dinaintea ochilor tuturor. Christos maĭ vîrtos s'a folosit de cursele ce i se puneaŭ în cale cu gândul dușmănesc de a-l perde. El a fost tot-déuna biruitor, fiind că tot-déuna a iubit pe Dumnedeŭ în tótă curățenia. De aceea nicĭ-odată patima nu l-a orbit, de aceea judecata luĭ dréptă a fost depărtată de nemernicia omenéscă. De aceea El a întors tot-déuna rĕul spre bine, fără gâlcévă, fără fricĭ, fără ură și cu răbdare. Patimele și mórtea luĭ aŭ fost biruința luĭ cea maĭ mare. Ceĭ ce-l prigoneaŭ aŭ perit, ĭar cuvintele luĭ aŭ rĕmas vecĭnice și aŭ alcătuit o lume nouă, un véc noŭ, un neam noŭ de ómenĭ. Crucea pe care a fost pironit, cununa de spinĭ care a purtat-o pe capul sĕŭ, amîndouĕ s'aŭ schimbat în cele maĭ înalte semne de mărire. Câte aŭ fost atinse de Dînsul, tóte aŭ pri-

mit sfințire și sfințenie, și acésta pentru că Ei a iubit pe Dumnedeŭ.

Dumnedeŭ nu cere dela noĭ maĭ mult decât dela surorile de caritate cele pacĭnice, căruntite, carĭ nimic nu lépădă, ci tóte le întrebuințéză întru ajutorul sĕracilor și a lipsiților.

Așa e! Noĭ trebue să facem folositóre chiar și greșelile și slăbiciunile nóstre, învețând prin ele cum să ne rîdicăm preste dînsele, asemenea unuĭ pom frumos care se înalță dintr'o sădire bine lucrată. Noĭ avem lipsă să arăm adînc în inimele nóstre, pentru că altmintrelea nu dăm florĭ nicĭ róde! Dar ne dóre când ferul plugului trage nemilos prin mijlocul peptuluĭ, ne sfâșie inima și ne sapă măruntaele. Atunci am vrea maĭ bine să fim pétra saŭ nĕsipul, ce ușor se rîdică și ĭarăși ușor se așază pe pămînt; saŭ am vrea să fim apa care făcênd câte-va unde, se întórce la loc și apoĭ se liniștesce. Dar pétra și nĕsipul și apa nu daŭ róde. Tot ce dă ródă trebue lucrat și săpat; trebue să îndure ger și inundărĭ; dar cu cât plugul a brăzdat maĭ afund, cu atâta sĕmînța încolțesce maĭ frumos.

Dumnedeŭ cel prea bun îșĭ cunósce pămîntul sĕŭ. El scie unde trebue să brăzdeze maĭ afund și care brazdă trebue să degere, ca să se facă tragedă. Mâna luĭ apasă une-orĭ greŭ pe córnele plugului, dar tocmaĭ acolo El a hotărît să semene sĕmînța luĭ cea maĭ bună, cea maĭ alésă, care rĕsăre pe micul sĕŭ pămînt. Iar noĭ rare-orĭ numaĭ aflăm voea luĭ cea mare și adesea uităm să iubim mâna sub care pătimim. Adesea nu cunóscem acéstă mână, ci ne resvrătim în contra eĭ, pentru durerea ce suferim.

Rĕsbunarea cea maĭ bună ĭarăși ne-a învĕțat-o

Christos, arătându-ne cum să prefacem rĕul în bine. Căcĭ nu ni se póte pricinui nicĭ o durere, din care să nu putem scóte vre-un folos pentru întréga nóstră viață, dacă nu vom avea decât pe Dumnedĕŭ în cugetul nostru, ĭar nu pe ómenĭ. Atunci pe vrăjmașul nostru îl vom rușina și póte îl vom prefăce chiar în prieten.

Surorile de caritate cele sĕrmane și cărunțite mulțămesc cu față veselă pentru tóte fărămăturile ce li se daŭ, și din aceste fărămăturĭ cresc binecuvîntările sĕracilor. Pe cine óre n'ar desbrăca de rĕutate acéstă mulțămită neașteptată! Oh! De am putea să mulțămim pentru tot binele ce ni-l fac vrăjmașiĭ noștri! Eĭ ne deschid ochiĭ. Eĭ ne arată calea, pe care era să o perdem. Eĭ ne dojenesc pentru greșelile nóstre, pe carĭ noĭ nu le-am putut cunósce și carĭ ar fi adus preste noĭ nenorocirĭ. Eĭ scot la ivélă lucrarea nóstră cea bună, pe care de alt-fel nimene n'ar fi băgat-o în sémă. Da! Binele ce ni-l fac vrăjmașiĭ noștri e neměsurat. Numaĭ nepriceperea nóstră ne umple de mânie și de ură în contra lor, în loc de a avea pentru dînșiĭ numaĭ vorbe prietenóse și de mulțămită.

Iubirea de Dumnedĕŭ ne învață a pătrunde departe cu priceperea nóstră, și prin pricepere ajungem a cunósce din depărtare binele ce-l putem dobândi din rĕŭ.

Tu staĭ scârbit și bolnav dinaintea uneĭ mlăștine. Iea, omule, lopata în mână și te pune la muncă de usucă acea mlăștină; și veĭ vedea ce semĕnătură desfătătóre va rĕsări în locul cuprins de dinsa odinióră.

Tu trăescĭ într'o societate de ómenĭ. Pe uniĭ nu-ĭ

iubescĭ, ĭar alţiĭ nu-ţi sunt plăcuţi. Dar óre Christos a grăit numaĭ cu ceĭ buni şi cu ceĭ plăcuţi?

Invaţă însuţi a te împăca cu ceĭ nesuferiţi. Caută şi află însuşirile lor cele bune, pe carĭ leaĭ trecut cu vederea în scârba ta. Atunci se va întîmpla póte, că te veĭ ruşina dicênd: „Acesta are însuşiri pe carĭ eŭ nu le am, şi pot ca să învĕţ dela dînsul“. Chiar de nu veĭ învĕţa alt nimic, decât să te stăpânescĭ şi măestria de a fi prietenos din inimă bună, fără înclinare şi fără tragere de inimă, chiar şi atunci aĭ dobândi o comóră mare pentru întréga ta viaţă. Iar noĭ ce facem? Când cine-va nu ne place, de cele maĭ multe orĭ îl facem să simţă acea neplăcere, de şi nu suntem întru nimic îndreptăţiţi întru acésta.

Christos a oprit ca femeea cea pĕcătósă să fie ucisă cu petre dicênd: „Cine dintre voĭ e fără pĕcat, acela să arunce cel dintâiŭ pétra“.

Cine dintre noĭ e atât de perfect în tóte, în cât să pótă da din umerĭ, cârtind împotriva altora? Iar acésta o facem prea des, când nicĭ nu cunóscem trecutul, nicĭ nu scim suferinţele, nicĭ nu vedem grijile, nicĭ nu observăm traiul aprópeluĭ nostru. De am fi avut răbdarea şi iubirea de a ne pune tóte înaintea nóstră, inima nóstră s'ar fi întors cu milă spre aprópele cel despreţuit.

Christos vedea în inimele ómenilor ca şi cum ele ar fi fost tóte deschise înaintea luĭ. Să ne încercăm şi noĭ a-ĭ urma luĭ. Iar pentru acésta nu se cere decât să iubim pe Dumneḑeŭ şi pe ómenĭ, precum ĭ-a iubit Christos. Căcĭ e mare orbirea ce se nasce din ură, şi neměsurată e lumina ce isvorĕsce din iubire. Iar iubirea n'are lipsă să întrebe mult, pentru că ea simte, pentru că

ei tóte îi sunt spre bine, pentru că dînsa însăși e bunătatea deplină. Amin!

Dómne Dumnedeule! Te vom iubi cu putere sfîntă și cu deplină bucurie a inimei! Vom umbla în căile Tale, ca în mijlocul razelor sóreluĭ! Vom tăcea când plugul Tĕŭ ne va brăzda, și-ți vom da ca un prinos bine mirositor flórea care a rĕsărit din sĕmînța încredințată nouĕ de mâna Ta cea sfîntă! Ne vom îndrepta și sprijini unii pe alții. Să fie greșelile nóstre pildă de îndreptare, iar cele bune dintru noi să fie spre binele tuturor! Tóte pentru toți! Căci Tu nimic n'aĭ dat unuĭ om numaĭ spre folosul luĭ. Ce aĭ dăruit unuia, aĭ dăruit tuturora, spre folosul tuturora, spre buna petrecere a tuturora. Iar noi nu vom sci de dușmănie între noi, căci vrăjmașii noștri ne prieinuesc maĭ mult bine decât ne putem închipui; căci, dupre voința Ta, eĭ nu ne lasă să dobândim aceea ce voim, și care adese ar fi spre rĕul și nefericirea nóstră! Vom dori numaĭ aceea ce Tu voescĭ, Tatăl nostru! Din lucrurile cele maĭ micĭ vom scóte folos întru lauda Ta! Umple-ne de iubirea Ta și de îndurarea Ta cea cerĕscă, pentru ca lacrîmile nóstre să se prefacă în rouă, suspinele nóstre în cântărĭ, pașiĭ noștri în bine-cuvîntărĭ, vorbele nóstre în putere; pentru ca ast-fel tóte lucrurile, cele rele ca și cele bune, să ne fie la toți spre bine! Amin!

XV.

DESPRE POMUL VIEȚEI.

Cuvintele luate pentru rugăciunea de astădĭ se află în sfînta Evangelie dela Luca, cap. 13, vers 8 și 9.

„Iar el rèspunḑênd ḑice luĭ: Dómne! Lasă-l pre el și întru acest an până îl voiŭ săpa împrejur și voiŭ pune gunoiŭ și de va face roda; ĭar de nu, îl veĭ taia în anul cel viitor“.

Grădinarul rógă aci pe stăpân pentru viața pomuluĭ ce a stat mulți anĭ fără a da ródă, și pe care stăpânul voia să-l taie. Grădinarul cere să maĭ sape odată pămîntul din jurul luĭ, să maĭ pună gunoiŭ preste rădăcinile luĭ, ca dóră prin muncă și îngrijire să scape de peire pomul cel tînĕr și frumos, în care-și pusese multă nădejde și care acuma gata era de tăiat și de aruncat în foc, pentru că fără folos sorbea într'însul puterea pămîntuluĭ, fără folos era încălḑit de sóre, fără folos udat de plóia ce-ĭ trimetea Dumneḑeŭ și pentru că împotrivitor era la tótă îngrijirea ce i se dăduse. Grădinarul totuși speră, că el a greșit întru ceva de nu rodesce pomul, și

că a lui este vina dacă sĕrmanul pom e osândit spre tăiere.

Câți pomi tineri stau frumoși și plini de podóbă, despre cari nimene nu scie pentru ce nu dau ródă. Ei aŭ fost păziți și îngrijiți, crescuți la loc de adăpostire, sprijiniți cu pari tari pentru ca să créscă drepți. Ei aŭ fost udați la timp, li s'a pus gunoiŭ dupre trebuință, aŭ fost în sfîrșit îngrijiți cu cea mai mare cunoscință și înțelegere omenéscă, pentru ca să le fie priincióse primăvara cea frumósă și plină de flori și vara cea bogat roditóre. Dar ce să vedi? Primăvara n'a adus fructele așteptate și tómna n'a avut ce cóce. E amară, e mult amară, póte cea mai amară durere, o ostenélă îndelungată fără folos, o ostenélă pentru oameni iubiți, o ostenélă pentru un lucru bun, o ostenélă care totuși n'a isbutit. Trece timp îndelungat fără să mărturisim că munca și ostenéla aŭ fost zadarnice. Trece timp îndelungat, până să părăsim lucrarea începută. Și chiar atunci nu părăsim nici speranța, nici lucrarea, până la adâncile nóstre bătrâneți. Mintea nóstră, inima nóstră sunt frămîntate de cugetarea că noi în nesciința nóstră n'am îngrijit îndestul de ceea ce era mai de căpetenie, și că din vina nóstră fructe n'aŭ fost, că din vina nóstră cele cari aŭ fost nu s'aŭ copt, ci aŭ căḑut verḑi de pe pom. Necontenit se deștéptă apoi din când în când nădejdea, din ce în ce mai slabă, dar ea necontenit se deștéptă în noi. Nu voim și nu putem să rostim cuvîntul care pune capĕt speranțelor nóstre. Nu voim să adeverim, că n'am isbutit, căci acésta ar fi póte lovitura, care ne-ar nimeri pe noi mai întâiŭ și ar fi pentru noi, mai mult decât pentru pomul nostru, o lovitură de mórte.

Și totuși, în noi dicem: tóte se pot schimba. Punem pe om într'o lume nouă, în care el se póte face preste așteptare vrednic, dacă ar sta singur acolo, într'o împrejurime priinciósă, în care să nu-i fie închise ușile și inimele celor buni, și în care lucrarea se săvîrșesce cu isbândă. Acela care voesce să îndrepteze și să deschidă o cale nouă, acela este adesea nevoit să vadă cu întristare, că pe cât priceperea lui a fost mare, pe atâta mânilor lui le-a lipsit puterea cuviincĭósă pentru a isbuti acolo unde trebuia să isbutéscă.

Cel ce n'a dat nascere unei gândiri mari, e mai destoinic a o duce la îndeplinire; precum și fiul despre care am desperat, se póte face un om vrednic într'o altă parte a lumei saŭ pintre alți ómeni.

Nimene nu e cruțat de umilire, nici cultivatorul cel mai credincios nici grădinarul cel mai vrednic și nici chiar geniul cel mai mare și mai iscusit. Toți sunt siliți să-și aducă aminte că sunt ómeni slabi, când se rîdică prea sus cu gândirile lor.

Dar tocmai atunci nu trebue să șovăim și să ne perdem nădejdea; căci viitorul e ascuns dinaintea nóstră și el póte ascunde în sine comori necunoscute. pe cari vom fi chiemați a le afla mai târdiŭ. Să nu părăsim dar lucrarea începută. N'am descoperit încă greșala care ne împedecă să isbutim. Băiații noștri pot să aibă însușiri bune; noi însă nu le înțelegem firea lor, ĭ-am așezat în loc nepotrivit și-ĭ îndreptăm strîmbându-le crescerea lor naturală. Nu e nici odată prea târdiŭ de a-ĭ răsădi, dându-le altă hrană și altă lumină. Noi însă, în amărăciunea nóstră și a lor, apucăm din ce în ce pe căi tot mai greșite, fără a ajunge la o îndreptare; și atunci ne oprim și noi și băiații

noștri în fața vieței nemângâiați, fiind-că n'am înțeles nici unii nici alții cerințele vieței. Cu cât tragem mai tare de acest capĕt, cu atât încurcăm lucrurile mai mult și le încălcim mai tare.

N'avem decât să ne schimbăm punctul de sprijin, care ne-a împedecat de a isbuti, n'avem decât să lămurim din nou lucrarea nóstră, pentru ca planta să crésca și să înflorésca, isbucnind din grămada sub care credeam că e îngropată. Nimic din ceea ce are putere de viață nu zace în veci îngropat, ci-și face cale pintre petre și prin nĕsip și pintre tóte pedicele, pentru a eși la ivélă, chiar atunci când ochii noștri s'au întors în altă parte, ori s'au închis. Christos n'a vĕdut róda fapteĭ lui, care a schimbat lumea. El a primit mórtea pentru a-și asigura róda; căci el a sciut că din mórtea lui va rĕsări o viață nouă. La început mórtea lui se părea zadarnică, pentru că învĕțăceii șovăiau și se îndoiau. Sĕmînța a stat óre-care timp în pămînt, și apoi de odată a încolțit, a crescut și a aruncat mladă désă și puternică, care s'a întins preste tot pămîntul. Mântuitorul a udat cu sângele inimeĭ sale pomul legeĭ lui și s'a urcat pe cruce cu încredere deplină în viitor.

Dacă noi nu voim să jertfim sângele inimeĭ nóstre, atunci nu isbutim a săvîrși lucruri mari. Numai prin lepădarea și uitarea deplină de sine vom face ca lucrarea nóstră să dea rod. Ceĭ mai mulți dintre noi sunt chiemați să sădéscă pomul, fără a-i vedea fructele. Acestea sunt menite pentru alții.

Dacă ești plugar bun, împlinesce-ți chiemarea. Mergi din loc în loc și împarte sĕmînța ta și nu aștepta, ca ea să înflorésca, căci viața ta e prea scurtă, și trebue să muncescí, căci nu ți se ĭartă să o petrecĕ în așteptare. Sădesce fără repaos; căci sĕ-

mînţa va încolţi. Nu tăia planta, îndată ce ea te-a amărît în nerăbdarea ta. Póte că un alt grădinar maĭ bun decât tine va dobândi frumseţea la care tu n'aĭ isbutit.

Ascultă maĭ întâiŭ întru inima ta glasul mareluĭ grădinar care grăĭesce liniştit: „Incredinţéză-mĭ mie pomul tĕŭ; sub mâna mea el va da róde!“ Urméză apoĭ în pace pe calea vieţeĭ tale şi crede întru dînsul, căcĭ luĭ nimic nu e cu neputinţă.

Stăpâne! Aĭ îndurare de noĭ şi maĭ lasă-mĭ pomul meŭ! Nu rîdica mâna Ta pentru a-l tăia. Căcĭ eŭ încă n'am lucrat deajuns pentru a-l întări şi a-l înfrumseţa! Priceperea mea e neînsemnată, cunoscinţele mele sunt neputincióse, mâna mea e slabă. Dar cu ajutorul Tĕŭ, Părinte al vieţeĭ, aniĭ vieţeĭ mele nu vor fi sterpĭ. Mĕ voiŭ lupta până la cea din urmă suflare. Cu ajutorul Tĕŭ voiŭ începe necurmat şi din început munca şi lucrarea, ca să isbutesc întru ceea ce tu mĭ-aĭ încredinţat. Maĭ îngădue puţină vreme, până când grădinarul Tĕŭ va isbuti maĭ bine şi cu iscusinţă maĭ mare. Indelungă răbdarea Ta nu e răbdare omenéscă. Tu nu voescĭ să osândescĭ. Iar dacă mâna mea e slabă, pune lucrarea mea în alte mânĭ, maĭ înainte ca să se nimicéscă! Nimic nu voĭesc pentru mine, ci pentru ca să vĭeţuiască ceea ce mĭ-aĭ încredinţat Tu, Dómne! Lépădă securea din mână, şi fiĭ maĭ răbdător încă cu neputinţa mea! Ast-fel Ţie ne rugăm din tot sufletul! Amin!

XVI.

DESPRE BLÂNDEȚE, BUNĂTATE ȘI RĂBDARE.

Cuvintele, pe care se întemeiază rugăciunea nóstră de astădĭ, sunt luate din Sfînta Evangelie a luĭ Mateiŭ, cap. 5, vers 5.

„*Fericiţĭ cei blânzi, ca aceia vor moşteni pamîntul*“.

Ce făgăduinţă minunată! Moştenirea pămîntului! Atât de puternică să fie óre blândeţea? Atâta putere să aibă óre bunătatea? Atât de covîrşitóre să fie óre răbdarea?

Dar ceĭ maĭ mulţĭ dintre ómenĭ privesc blândeţea ca o lipsă de isteţime. Ceĭ maĭ mulţĭ socotesc bunătatea ca o slăbiciune. Iar răbdăreĭ, în ochiĭ celor maĭ mulţĭ, i se dă numele de frică.

Altmintrelea însă a învĕţat Christos. El cunósce puterea blândeţeĭ, puterea bunătăţeĭ, puterea răbdăreĭ. El scie cât de mare e stĕpânirea lor, şi de aceia El dă celor blânzĭ o putere fórte mare.

In adevĕr aşa este. Blândeţea are ceva, care e maĭ presus de lucrurile omenescĭ, încât tóte şi toţĭ trebue să se plece dinaintea eĭ. Pornirile mâncĭeĭ sperie timp de o clipélă, dar n'aŭ putere traĭnică, căcĭ ele trec ca pîraele de munte, care sĕ rĕpăd furióse la vale, după ce s'a spart un nor de

plóie în deal. Blândeţea e ca rîul, a căruia undă lină şi tot-déuna potrivită curge liniştită şi pacinică preste câmpii şi preste liveḑi, scobind stâncile ce atinge cu desmerdările luĭ necontenite. Blândeţea nu e slăbiciune. Din contra. Blândeţa se reazămă însă pe răbdare. Ca să fim blânḑi şi răbdătorĭ, sĕ cere o voinţă neînfrântă şi o stăpânire de sine neclătinată. Un braţ slab se mişcă tot-déuna cu pripire, ĭar o mână puternică rîdică şi aşază încet şi liniştit chiar cele maĭ grele obiecte. Astfel e răbdarea. Cel tare aştéptă în tăcere, pentru că el scie că orĭ când póte să încépă şi orĭ când pe tóte póte să le pornéscă. Cel tare ĭartă, căcĭ el scie că ceĭ slabĭ nu-ĭ pot aduce vre-o stricăciune. Cel puternic e blând, pentru ca nimene să nu se sperie de el. Tiraniĭ ceĭ puternicĭ nu vorbiaŭ multe, pentru că un semn, dat de dinşiĭ, rîdica viaţa. Un om, fără putere, e nevoit să vorbéscă mult, să strige tare şi să alerge repede, pentru ca să fie ascultat!

Acelaşĭ lucru se petrece şi cu puterea sufletéscă. Un om cu spirit ager şi cu minte puternică stăpânesce prin o singură vorbă o stare de lucruri întrégă şi toţi se plécă puterei convingĕtóre a vorbeĭ şi a esperienţeĭ luĭ. Omul puternic în vorbă se feresce însă, ca nu cum-va să rostéscă cuvêntul hotărîtor la vreme nepotrivită.

Răbdarea e puterea de a cunósce care e timpul cel maĭ potrivit; răbdarea e puterea de a afla dacă ómeniĭ sunt copţĭ. Răbdarea nu e o însuşire trecĕtóre; ea e o faptă. Ea e o faptă mare şi statornică şi nu este ĭertat să obosim în săvîrşirea eĭ.

Un minut de obosélă dărîmă adese tot ce a clădit blândeţea timp de anĭ întregĭ, şterge şi stinge ast-fel tótă isbânda.

Răbdarea e ca o mare. Marea pórtă cele maĭ

grele poveri și îmbrățișéză cu brațele ei tóte țĕrile. Răbdarea e ca pămîntul, care dă mereŭ și dă fără sfîrșit hrană copiilor luĭ. Răbdarea e asemenea ceriuluĭ, care acopere tótă lumea, care are și loc și aer destul pentru toți, orĭ cât de mult ómeniĭ nu se aseamănă unii cu alții, orĭ-cât de neegală ar fi condițiunea vieței lor. Răbdarea deschide drum prin munții de ghiață și prin nĕsipurile pustietății. Răbdarea privesce cu seninătate, când tóte se clatină. Răbdarea trece prin urechea aculuĭ. Ea păsesce înainte ca o regină.

Puterea cea mare a blândeței stă în încrederea neţĕrmurită ce ea însuflă. Fără a voi, cu toții ne alipim de omul cel blând, căcĭ scim că el are desăvîrșita stăpânire de sine. Dela dînsul așteptăm sfatul cel maĭ luminat și judecata cea maĭ dréptă.

Și bine facem, de facem așa. Judecata celuĭ blând nu e niciodată întunecată de pornirile mânieĭ. Cel blând nu-și perde cumpĕtul, căcĭ el n'are dorința de a-și arăta puterea dinaintea ómenilor. El nu scie de frică; căcĭ dinaintea înțelepciuneĭ luĭ primejdia dispare. Dorința celuĭ blând o împlinim cu bucurie, pentru că el scie să ne róge ast-fel, ca și când ne-ar face nouĕ un serviciu amical. Cel blând scie, că el vorbesce părței celeĭ maĭ bune și celeĭ maĭ alese a omuluĭ. Cine nu dă bucuros, când póte da? Bucuria ce o face acela ce dă, e pentru dînsul o bucurie înțecită.

Și iarăși cel blând niciodată nu se tânguesce, pentru că el scie că ceasul cel rĕŭ e trecĕtor, pentru că el scie că ceriul e încă tot albastru și senin de-asupra negurilor celor maĭ dese, pentru că el scie, că sórele n'a căḑut de pe firmament, de și e nópte pe pămênt. Iar unde lipsesce tân-

guirea, acolo ni se înfățișézĕ tot-déuna o putere impunĕtóre. Un om care sufere chinurile și durerile cele maĭ marĭ și tace, un om care zîmbesce când inima-ĭ este sdrobită, un om care în ceasul morțeĭ se gândesce numaĭ la alțiĭ; acel om e un eroŭ, un vitéz, și cine se apropie de dînsul, îl va respecta și-l va venera.

Dar cine se îngrijesce de bogățiile lumescĭ, acela firesce că nu se póte face părtaș cuvintelor luĭ Christos. Christos n'a grăit despre averĭ lumescĭ alt-fel, decât arătându-le ca o primejdie mare pentru sufletele ómenilor. Când Christos ne grăesce de moștenirea pămîntuluĭ, El înțelege moștenirea sufletelor, căcĭ cel blând e lumină, e sóre și căldură pentru tóte sufletele. Christos înțelege prin moștenirea pămîntuluĭ, moștenirea puterеĭ de a crea și de a forma. El înțelege prin moștenirea pămîntuluĭ, dobândirea încredereĭ a tótă făptura, căcĭ ómeniĭ și dobitócele ascultă de cel blând. Și cu cât blândeța este isbânda uneĭ voințe serióse și a uneĭ înfrênărĭ aspre de sine, cu atât este maĭ mare și puterea eĭ. Răbdarea animaluluĭ îngreuiat de poverĭ ne însuflă duioșie orĭ milă; ea însă nu ne însuflă nicĭ admirațiune nicĭ entusiasm. Iar când un cal bun și iute, saŭ un leŭ se plécă spre blândeță, atunci copiiĭ și copiiĭ copiilor îșĭ povestesc despre voința, despre tăria și despre priceperea lor. Dacă un animal sĕlbatic și aprins se înobiléză astfel prin blândeță, cu cât maĭ vârtos se înobiléză omul, care, când dă ascultare poftelor și patimilor sale, se înjosesce și devine ca un animal, ĭar când scie să le înfrêneze și să le stăpânéscă se apropie de Dumnedeire.

Mulțĭ cred, că a avea voință neclintită însemnéză a face, ca tóte și toțĭ să ți se plece, și ca

tu să siluescĭ voința celor-lalți. Eĭ uită, că cea maĭ tare voință e aceea, care ea însăși se plécă, care ea însăși se siluesce pe sineși. Eĭ uită, că ascultăm fără murmur de acela, care cere cu bunătate, dar că celuĭ care poruncește tot-déuna ne împotrivim.

Răbdarea e cea maĭ frumósă moștenire a nóstră, carĭ suntem fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ. Este óre vre-o răbdare maĭ mare ca îndelung răbdarea Tatăluĭ nostru celuĭ ceresc? El nu sdrobesce pe ceĭ fără fricĕ de Dumneḑeŭ. El nu nimicesce pe ceĭ pĕcătoși. El nu înfrînge pe ceĭ carĭ șovăesc. El nu lasă să piară pe ceĭ carĭ rătăcesc. El trimite sóre și ploĭe pentru ceĭ nedrepți, ca și pentru ceĭ drepți. El deschide tuturor porțile, pentru ca toți să reintre în casa Părinteluĭ ceresc.

Iar noĭ? Noĭ căutăm tot-déuna să osîndim! Noĭ căutăm tot-déuna să judecăm!

In acéstă lume atât de variată este loc pentru toți și pentru tóte și nimic nu e cu neputință. Tu însă în mirarea ta de cele ce veḑĭ și de cele ce se petrec, te iuțescĭ și te aprindĭ, te facĭ necumpĕtat și nedrept în judecata și în faptele tale, și uiți un lucru de căpetenie: că și de tine se minunéză alțiĭ, că și purtarea ta neînțelésă este altora. Cea maĭ potrivită cale pentru a ajunge pe cât se póte spre blândeță și răbdare, este să ne punem în locul aprópeluĭ nostru și să-l judecăm numaĭ după ce ne-am pus în locul luĭ, după ce am vĕḑut cum el vede, după ce am simțit cum el simte. Iar pentru acésta se cere, să-ĭ cunóscem trecutul, crescerea și nevoile luĭ, suferințele și durerile luĭ. Pe cât timp nu putem face acésta, n'avem dreptul a-l osîndi, rare orĭ avem puterea a-ĭ da un sfat priincios.

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI

Dacă ĭeĭ bine séma la toți pașiĭ tĕĭ, veĭ afla că ești maĭ aprig în acelé lucruri, pe carĭ maĭ puțin le înțelegĭ și le cunoscĭ, fiind că acolo punctul tĕŭ de vedere e cu totul strîmt și strâmb: dar veĭ afla tot-odată că răbdarea cea maĭ mare o aĭ în tóte lucrurile, pe carĭ le cunoscĭ pe deplin și în carĭ ești maĭ priceput decât alțiĭ. A fi stăpânit de pornire și de iuțélă este tot-déuna o înjosire și o umilire pentru acela, care le este supus, căcĭ arată tot-déuna o slăbiciune, fie a sănătățeĭ, fie a posițiuneĭ, fie a înțelegereĭ, fie a caracteruluĭ. A fi răbdător este tot-déuna a dispune de o mare putere și de o mare proprietate, chiar dacă acésta nu s'ar întinde maĭ departe decât asupra propriĕĭ nóstre minți, asupra însăși voințeĭ nóstre. Ajută-ne, Dómne, ca să ajungem la acéstă putere! Dă-ne, Dómne, acéstă mărétă împĕrăție! Amin!

Tatăl nostru cel din ceriurĭ! Dă-ne blândețea, de care necontenit avem lipsă și de care avem neměsurată trebuință! Dăruește-ne răbdare și înțelepciune, pentru ca să putem fi într'adevĕr asemenĭ Ție, pentru ca să putem fi într'adevĕr copiiĭ Tĕĭ și făpturile Duhuluĭ Tĕŭ! Invață-ne să punem pază gureĭ nóstre, să înfrênăm buzele nóstre, să stăpânim inimile nóstre, pentru ca să dobândim bunul cel maĭ înalt ce se póte dobândi pe pământ: bunătatea! Invață-ne să fim bunĭ, căcĭ noĭ am voĭ din tótă inima să fim bunĭ, dar adesea suntem slabĭ și nu putem! Să nu ne părăséscă mâna Ta cea sfîntă, până când vom fi întocmaĭ dupre voia Ta! Amin!

XVII.

DESPRE OCHIUL INTĂRITOR AL LUI DUMNEȚEU.

Cuvintele din fruntea rugăciunii de adĭ se află scrise în Psalmul 82, vers 1:

„*Dumneȝeŭ a statut întru adunarea luĭ Dumneȝeŭ*“.

Unde vor fi adunați doĭ saŭ treĭ întru numele meŭ, eŭ voiŭ fi în mijlocul lor. Acéstă făgăduința din Noul Testament întăresce încredințarea dată nouĕ de Așezămîntul Vechiŭ: că Dumneȝeŭ tot-déuna este față.

Dumneȝeŭ este în mijlocul nostru orĭ de câte orĭ suntem adunați pentru a ne ruga cu evlavie și cu umilință.

Veniți dar să curățim altarul inimilor nóstre și să-l împodobim cu gândirĭ, vrednice de a întîmpina și de a primi pe Domnul Dumneȝeul nostru. Desfătați-vĕ întru inimile vóstre, cum se desfătéză tótă firea la cea dintâia rază a sóreluĭ, strălucind lacrîmile de rouă ale nopței în bucurie și în veselie.

Dumneȝeŭ este de față! Nu vĕ speriați de apropierea luĭ Dumneȝeŭ, ci apropiați-vĕ de inima luĭ, plecați-vĕ la peptul și la piciórele luĭ asemene copiilor, carĭ aŭ umblat și carĭ în fine aŭ aflat ĭarăși casa părintéscă și părinții. Aci nu este vorbă de spaimă, căcĭ Dumneȝeŭ dă mângâere

și putere inimilor vóstre și vĕ grăesce: Copilașilor, pentru ce sunteți îngroziți? Rădicați-vĕ! Fiți viteji! Fiți din seminția mea! Fiți după asemĕnarea mea! Fiți o mică suflare din duhul meŭ!

Un stegar tînĕr tremura la începutul bătăliei. A trecut însĕ pe la dînsul comandantul șef al armatei și numaĭ cât a scînteiat cu ochiĭ asupra luĭ; acea singură privire ageră și străbătătóre a patruns în inima băiatuluĭ. El n'a maĭ tremurat și s'a bătut în aceea ḑi ca un puiŭ de leŭ, și a fost lăudat, ca cel maĭ vitéz dintre toți. Acéstă transformare a făcut-o numaĭ privirea unuĭ om, și privirea omenéscă a făcut dintr'un tînĕr sfiicios, un bărbat vitéz. Cum dar să nu ne oțeléscă pe noĭ o privire a Tatăluĭ nostru celuĭ ceresc, pentru a lupta cu eroism în bătăliile sufletescĭ? Lupta acésta pentru suflet nu e maĭ aprinsă decât altele multe, din carĭ am scăpat cu viața, și în carĭ Dumneḑeŭ nu ne-a lăsat să perim. Să ne obicĭnuim a birui în cele sufletescĭ. Să nu poticnim într'însele. Șovăirea să nu străbată în rîndurile nóstre! Spre noĭ privesce ochiul neadormit și preste tóte veḑĕtor a celuĭ maĭ mare comandant de óste, și un foc sfînt trebue să străbată prin tóte mădularele nóstre. Iar cel ce dosesce în fața primejdieĭ și se ascunde în gropĭ orĭ în șanțurĭ, acela nu va vedea pe comandantul oștireĭ, nu va înțelege pentru ce se dă bătălia, pentru ce s'a încăĭerat lupta, pentru-ce ea priciuesce în jurul luĭ chinurĭ și mórte, lacrĭmĭ și vaiete. Cine a vĕḑut însĕ pe comandant și s'a uitat în ochiĭ luĭ, acela scie că este condus la biruința, și că nu are decât să se încrédă luĭ, fie că e vorba de a da năvală asupra unuĭ loc, care de altmintrelea se pare inatacabil, fie că trebue să stea neclintit și să priméscă lovirile ce pică preste dînsul ca troienele,

carĭ acopĕr văile munţilor. O singură privire pătrundĕtóre într'o inimă şovăitóre e de ajuns pentruca să nu maĭ tremure! Numaĭ acela care are de gând să se furişeze din luptă, numaĭ acela va tremura la acéstă privire; căcĭ ea îĭ ḑice: Nu scapĭ de ceea-ce fugĭ! te urmăresce de ce te feresc! aĭ întors spatele, şi de la spate veĭ fi apucat, încât nu te veĭ putea apăra şi veĭ fi trântit la pământ ca un nemernic şi slăbănog.

„Dumneḑeŭ stă întru adunarea luĭ Dumneḑeŭ“!

Nicĭ nu se póte ca alt cineva să stea acolo. Unde Dumneḑeŭ este de faţă, de acolo fuge păcatul şi reutatea, carĭ n'aŭ parte de El. Acolo pĭere tot ce nu póte vieţui într'un aer curat şi nestricat. Acolo înfloresce ceea-ce s'a vestedit aiurea! Acolo se îndréptă ceea-ce maĭ înainte era bolnav! Acolo se înalţă cântărĭ de desfătare în locul suspinurilor! Nu te teme, căcĭ nu El te va alunga dela sine, chiar dacă picióre le tale sunt pline de praf, chiar dacă povara de pe umerĭĭ tĕĭ ţĭ-a rupt hainele, chiar dacă sudorile vor curge de pe faţa ta. Apropie-te de Dînsul, căcĭ el te va sătura, precum tot el satură pe toţĭ ceĭ flămânḑĭ. El îţĭ va ierta odihna ce aĭ luat în apropierea Luĭ, înainte de a pune ĭarăşĭ pe umerĭĭ tĕĭ povara, ce o aşezaseşĭ la picióre le luĭ. Odihnesce-te inimă obosită! Dumneḑeŭ e de pază. El nu te va da peireĭ. El nu va lăsa să năvălésc asupra ta pizmaşiĭ şi protivniciĭ teĭ, pe câtă vreme tu te veĭ odihni în preajma ochilor Luĭ. El ţĭ-a dăruit ceasul cel sfînt de repaos, ca să te odihnescĭ un moment în calea ta cea grea şi să te întrămezĭ în apropierea Luĭ, ca lângă un isvor curat şi limpede, care se scobóră şoptitor de sub stâncĭ înalte şi curge la picióre le arborilor celor seculari. Apoĭ

ĭarăşĭ te va lua de mână şi te va duce prin lunca înverdită, ḑicêndu-ţĭ: „Iată! aşa-ţĭ va fi menirea ta! Suferinţele tale vor avea un capĕt, grijile tale se vor şterge când va fi sunat óra“!

Dumneḑeŭ e de faţă! Pentru-ce dar te gândescĭ la pagube şi la căştig, la folóse şi la opintelĭ? Fă să amuţéscă lumea cu tóte neajunsurile eĭ, căcĭ prea neputinciósă este ea în faţa a-tot-puternicieĭ Dumneḑeescĭ. Uită dar că aĭ voit să ĭeĭ moştenirea fratelŭĭ tĕŭ, orĭ că el a voit să te înşele! Dă uităreĭ pofta ta de a te îmbogăţi, şi alungă de la tine gândul necurat şi pizma ce te-a cuprins, vĕḑêndu pe aprópele teŭ isbutind maĭ uşor, saŭ pentru că a fost maĭ destoinic decât tine, saŭ pentru că consciinţa ĭ-a fost maĭ slabă şi nu s'a uitat la mijlócele întrebuinţate. Bogăţia, agoniséla, iscusinţa nu însemnéză nimic dinaintea luĭ Dumneḑeŭ; chiar isbânda luméscă puţin preţuesce înaintea feţeĭ Luĭ. Nu te poţĭ înfăţişa dinaintea luĭ Dumneḑeŭ în podóbe, nicĭ nu te poţĭ găti ca să te arăţĭ Luĭ în frumseţă luméscă? Înaintea feţeĭ Luĭ nu poţĭ veni decât desbrăcat de bogăţiile şi de măririle lumescĭ. Înaintea feţeĭ Luĭ nu poţĭ păşi decât în haina nascereĭ şi a morţeĭ tale, neajutorat de nimine, lipsit de tóte şi sĕrac. Înaintea feţeĭ Luĭ nu te poţĭ înfăţoşa decât cu bogăţia ce o aĭ adunat în lăuntrul tĕŭ, în sufletul tĕŭ. Iar alcătuirea din lăuntrul tĕŭ e deschisă fără voea ta a tot-sciinţeĭ Luĭ. Podóba sufletuluĭ tĕŭ, pe care nime nu o cunósce, a şi strĕlucit înaintea luĭ Dumneḑeŭ ca o mirésă; ĭar câştigul ce ţĭ-a agonisit bunătatea, dărnicia sufletéscă şi jertfele aduse amîndurora, te-a şi arătat feţeĭ Luĭ ca un eroŭ. Dar tot El a vĕḑut chiar din capul loculuĭ rana din peptul tĕŭ, pe care ochiĭ ómenilor nu o

aŭ cunoscut-o. Fiĭ în pace și pentru dînsa, căcĭ tot El va turna preste ea balsamul mângăĭereĭ sale și o va vindeca. El te va lua în brațele sale, îți va găti așternutul tĕŭ și te va căuta, precum nicĭ o iubire pămîntéscă nu-ți va putea așterne, nicĭ te va putea cauta.

Dumnedeŭ este de față. Ia bine séma! Suflarea luĭ necontenit te încunjură. Lépădă-te de tot ce nu e vrednic de apropierea Luĭ de tine. Prea înaltul și prea bunul Dumnedeŭ sălășluesce întru noĭ toți; dar prea adesea orĭ nu vrem să-l primim cu bucurie, cu veselie și cu față senină.

Saŭ óre ceea-ce faceți întru cinstea ómenilor, nu vreți să faceți întru mărirea luĭ Dumnedeŭ? Dar n'a perit în noĭ încă, nu s'a stins cu desăvîrșire întru inimile nóstre tótă urma unuĭ zimbet nevinovat și senin! Noĭ scim încă să ne bucurăm de o bucurie adevĕrată. Să luăm séma, căcĭ uitasem că avem încă în noĭ aceste bogățiĭ!

In fața ómenilor, voĭ îmbrăcați haĭnă de jale, pentru ca ómeniĭ să-și aducă aminte de durerea vóstră și să se pórte cu cruțare față cu voĭ; dar Dumnedeŭ scie maĭ dinainte când sunteți vrednicĭ de cruțare. Dumnedeŭ n'are nevoe să vĕ văitați, să vĕ desnădĕjduiți, pentru ca să-I destăinuiți starea inimeĭ vóstre. El scie dacă vijelia maĭ este de lipsă. El scie când a sosit ora, ca să vĕ dăruiască razele sórelui cele încălditóre. El scie când aveți nevoe de plóia învietóre. El scie când trebue să vĕ trimită odihna cea vecĭnică, acoperindu-vĕ trupul cu un acoperemînt blând de zăpadă.

Dumnedeŭ este de față! Reținеți-vĕ suflarea vóstră, ca să simțiți maĭ puternic apropierea Luĭ, apropiere care tóte le sfințesce, tóte le mângâe, tóte le sfătuesce, tóte le pedepsesce, tóte le însuflețesce!

Adunați-vĕ împrejurul luĭ, precum se adună oile împrejurul păstoruluĭ. Dumnedĕŭ e neadormit și vĕ păzesce pe toți! Alergați înaintea luĭ ca oșteniĭ la luptă. El vĕ arată calea. Impodobiți inimile vóstre în haĭnă de sĕrbătóre, căcĭ El e óspele vostru. Alipiți-vĕ de Dînsul ca pruncii. Alipiți-vĕ de Dînsul, căcĭ El este Tatăl vostru cel ceresc.

Dumnedeule! Noĭ, pe carĭ ne-aĭ adunat, suntem toți de față.

Bine aĭ venit între noĭ! Noĭ te întîmpinăm cu cântărĭ. Ție-ți strigăm: Osana! Celuĭ dintru înălțime! Ne adunăm cu grabă împrejurul tĕŭ, ca și când am fi de pe acum curățiți și nespurcați, buni și fără de pĕcate, tarĭ și fără de frică, asemenĭ unuluĭ născut Fiiuluĭ Tĕŭ, care în tótă vremea și în tot ceasul în apropierea Ta și dinaintea fețeĭ Tale petrece. Părinte sfinte! Indreptézĕ privirea Ta spre noĭ, pentru că o singură privire a Ta este deajuns, ca să ne dea o bărbăție și o virtute neînvinse. Iată-ne că ne lepădăm în acest ceas de tótă desfătarea și de tótă durerea cea lumésca, pentru ca să fim pruncii Tĕĭ. Tótă oboséla inimilor nóstre o jertfim la piciórele Tale. Intinde mâna Ta cu bine-cuvîntarea Ta cea cerésca preste noĭ și ieа aminte când suișul e prea drept, orĭ vijelia prea aspră, ca să ne odihnim puțin și să rĕsuflăm la adăpostul aripilor Tale! Nu vom plânge, nu ne vom tângui, nicĭ nu ne vom îmbrăca în jale. Vom zîmbi înaintea fețeĭ tale, căcĭ Tu nu cercetezĭ ce stare avem! Vom cânta lauda Ta, pănă ce glasurile nóstre se vor amuți, pănă ce somnul cel vecĭnic ne va stinge cu blândeța sa! Amin.

XVIII.

DESPRE CĂINȚĂ.

Cuvintele pentru rugăciunea nóstră de astădĭ sunt scóse din Sfînta Evangelie a St. Evangelist Mateiŭ, cap. 26, vers 75:

„*Iar Petru, eșind afară, a plâns cu amar*“.

Nu póte să fie o durere maĭ mare decât căința. Ea ne strînge inima cu un cerc de fer și o sfarmă, fără ca să ne omóre; ea ne chinuesce, fără a ne mângâia; ea se uită în fața nóstră cu privirea pironită, fără a se înduioșa.

Póte să fie un chin maĭ mare de cât glasul care ne întrébă ḑiua și nóptea: „Ce aĭ făcut?“ Orĭ și ce altă durere aduce cu sine și o mângâĭere, aduce după sine ceasurĭ, în carĭ sufletul amorțit se odihnesce și uită de suferințe. Căința însă nu odihnesce. Ea ne muncesce ḑi și nópte; ea alungă somnul din inimile obosite; ea nu sufere odihna, ea împedică amorțéla inimeĭ. Orĭ când aprópele îĭ rostesce o vorbă prietenósă, nenorocitul, muncit de căință, gândesce întru sine: „O de aț sci ce am făcut eŭ“! Iar când el privesce la razele sóreluĭ, el ḑice întru inima sa: „Nu sunt vrednic, ca să-mĭ daĭ lumină“. Și când e încercat de nenorocirĭ, el ĭarăș grăĭesce întru sine, ḑicênd: „Și de dînsele tot eŭ sunt vi-

novat“. E amară, e mult amară viața, când trebue să ne ascundem de lumină, când trebue să fugim de noĭ înșine și când vecĭnic se uită înlăuntrul nostru aceĭ ochĭ cumpliți și străbătătorĭ, ale căror privire nu o putem suferi. Atunci staŭ dinaintea nóstră întrânte tóte opintelile nóstre spre lucrurĭ înalte și plăcute; atunci staŭ înaintea nóstră vestedite fala și încrederea ce aveam în noĭ înșine; atunci s'a stins pentru vecie dinaintea nóstră stéua care ne-a luminat. Iar nóptea, care ne-a cuprins, e întunecată și lungă, și prăpastia care s'a deschis la piciórele nóstre e négră și adâncă. Pipăim în tóte părțile și nu vedem nicăierĭ vre-o scăpare.

Atunci cuprinși de spaĭmă nemĕsurată, unii se gândesc a pune un sfîrșit și chinuluĭ care-ĭ chinuesce și vieței care a devenit pentru eĭ maĭ nesuferită decât înșeși suferințele. Eĭ ar pune capĕt viețeĭ lor, dacă n'ar simți întru dînșiĭ, că eĭ n'aŭ drept nicĭ la odihna morțeĭ. Acésta tocmaĭ e desnădĕjduirea cea mare care cuprinde pe omul ce-și perde nădejdea în sine însuși. Acesta e tocmaĭ chinul cel maĭ gróznic, care înfășură pre om, când el e muncit de însuși gândurile sale. Acésta e tocmaĭ ĭadul pe pămînt.

Ce va fi simțit óre Petru, când a vĕdut ochiĭ Mântuitoruluĭ îndreptați asupra luĭ? Ce va fi simțit el care voia să-și jertféscă chiar viața pentru Christos, ĭar acum în ceasul primejdieĭ de treĭ orĭ s'a lepădat de El? De sigur, el ar fi voit să îndure îndecit mórtea! Dar era prea târdiŭ, căcĭ se lepădase de Christos tocmaĭ atunci, când ar fi trebuit să-l mărturiséscă maĭ cu tărie. Acum nu maĭ era vrednic să pătiméscă cu Christos și pentru Christos. De acum îl aștéptă o viață lungă și grea, plină de jertfe, până când i s'a dat, prin harul cel de sus, să móră mórtea mucenicieĭ, și

ast-fel să fie curățit și deslegat de tóte slăbiciunile lumeĭ, împreunat cu prea iubitul luĭ Invĕțător, cu Christos. După acel ceas grósnic, Petru n'a maĭ putut să grăĭască cu Invĕțătorul luĭ, n'a maĭ putut să audă din gura luĭ nicĭ o vorbă de ĭertare, căcĭ ceasul despărțireĭ sosise.

Grozăvia faptelor, ce desăvîrșim, și a pocăinței, care cuprinde inima nóstră, stă într'acésta, că nu maĭ putem îndrepta pĕcatul săvîrșit. Maĭ vine apoĭ și alta. Vedem cum se grămădesc preste capul nostru urmările acelor fapte rele, ĭar noĭ stăm neputincioșĭ în fața troianuluĭ potopitor, pe care noĭ singurĭ l-am pornit spre noĭ. El cresce și se rostogolesce, sfărâmând tot și grămădind fără milă, cu puterĭ deslănțuite, nenorocirĭ preste nenorocirĭ. Atuncĭ stăm uimițĭ, căcĭ nicĭ odată n'am fi creḑut că vom pricinui cu un cuvînt atâta nenorocire și că vom ajunge să ne privim pe noĭ înșine ca ómenĭ fără de lege. Nicĭ odată n'am fi creḑut că inima nóstră, veselă și curată, va fi când-va încărcată cu vinovăție și cu întristare. Oh ! cât de amar e când am apucat pe o cale de pe care nu ne maĭ putem întórce îndărăt; când am trecut preste hotarul care în veci ne desparte de raiŭ; când am săvîrșit o faptă, pentru care nicĭ o putere omenéscă nu ne póte da ĭertare. Amară cale! căcĭ noĭ înșine ne-am acățat de picióre lanțul, pe care suntem nevoițĭ acum să-l purtăm întréga nóstră viață.

Puneți pază gureĭ vóstre, puneți stréjă inimeĭ, cugetelor și voinței vóstre, și vĕ rugați luĭ Dumneḑeŭ din tótă inima și din tot sufletul, să vĕ ajute, ca să nu căḑeți în ispită! Nicĭ odată nu scim maĭ din nainte, dacă ispita nu va fi maĭ puternică decât voința nóstra. De aceea să ne rugăm necontenit să nu căḑem în ispită. Și Petru, Petru

cel drept, Petru cel credincios, Petru cel plin de iubire, și Petru a fost slab și neputincios într'un minut de grósnică ispită.

Amar, când trebue să ascundem o faptă din viața nóstra! Amar e când nu mai putem să ne înfățoșam lumeĭ și luĭ Dumnedeŭ asemenĭ uneĭ cărți de rugăciune deschisă tuturor și în care póte privi orĭ-cine.

Dar dacă une-orĭ noĭ săvîrșim fapte, pe carĭ nu le putem ĭerta noĭ înșine, cu cât mai adese nu îndeplinim aceea ce suntem datorĭ să facem. Nu trece mai nicĭ o dĭ, în care să nu fim vinovați de neîmplinirea vre-uneĭ datoriĭ, și adese orĭ suntem nevoiți să vedem și noĭ urmările neîmplinireĭ datoriilor nóstre. Nime nu ne dojenesce pentru aceste lipsurĭ. Noĭ însă scim că am fi putut împedeca și ocoli multe, dar că acum e prea târdiŭ.

Cuvintele „prea târdiŭ“ sunt póte cele mai dureróse cuvinte ce le rostim în viața nóstră. Ele cuprind în sine mai multă nenorocire și durere de cât orĭ-carĭ alte vorbe. Ele sunt isvorul vieței care a secat. Ele sunt ogorul care s'a prăbușit. Ele sunt ca bogăția prefăcută în cenușă. In dosul cuvintelor „prea târdiŭ“ pustietatea este. In tótă viața alergăm în zadar după o clipélă perdută și nu o mai putem ajunge; și pentru acésta clipéla perdută trebue să suferim o gróză nespusă și chinurĭ ne mai pomenite ale inimeĭ nóstre. Acéstă gróză și aceste chinurĭ ne cuprind fără veste, chiar atunci când credem că le-am uitat.

In cuvintele din fruntea învățătureĭ nóstre de astădĭ se află însă și o mângâĭere:

„Petru, eșind afară, a plâns cu amar“.

Apostolul nu mai putea să facă nefăcute cele ce săvîrșise; ĭar privirea Invățătorului ĭ-a ars su-

fletul în tot cursul vieţeĭ luĭ. Apostolul nu s'a lăsat să fie cuprins de desnădĕjduire; dela acel minut de slăbiciune, el s'a făcut un om nou, întărit prin evlavie. Simţindu-şĭ neputinţa sa, el a săvîrşit în urmă maĭ mult de cât ceĭ maĭ tarĭ. Simţindu-se nevrednic, el s'a făcut stîlpul temelieĭ legeĭ celeĭ nouă. Pocăinţa nu l'a omorît, ci din potrivă l'a îmbărbătat pentru tótă viaţa, l'a mânat în luptă, l'a împins în neajunsurĭ şi în lipse, l'a făcut mărturisitor aprig şi nesperiat al legeĭ luĭ Christos, şi în sfîrşit l'a învrednicit să pecetluiască cu mórtea de mucenic mărturisirea despre Dumnedĕescul nostru Învĕţător. Nemernicia omenéscă a pĭerit de para căinţeĭ, şi ast-fel a rĕmas numaĭ partea cea maĭ bună şi maĭ alésă din om întru dînsul. Din ochiĭ luĭ Christos n'a eşit privirea fulgerătóre a osîndeĭ, ci milă fără margĭnĭ, faţă cu slăbiciunea omenéscă a învĕţăceluluĭ. Christos scia că vijelia va face să rĕsară în viaţa învĕţăceluluĭ sĕŭ o mlădiţă desfătătóre, şi Christos scia ródele ce va da acéstă viaţă. Nu este viaţă atât de ticălósă, în cât să nu pótă fi îndreptată şi să nu pótă duce la un sfîrşit bun. Dar trebue să cerem de la Cel de sus puterea cuviinciósă, pentru ca să putem birui ceasul desnădĕjduireĭ, să dăm noĭ mşine făgăduinţa că nu ne vom maĭ clătina. Atunci putem să aflăm pacea încă înainte de a fi deslegaţĭ de patimile pămîntescĭ.

Tatăl nostru! Iartă-ne pĕcatele nóstre şi tóte câte am greşit Ţie! Caută spre amărăciunile vieţeĭ nóstre şi nu lepăda pe copiiĭ Tĕĭ! Privesce cu blândeţe spre căinţa nóstră şi aruncă spre noĭ o privire plină de nesfîrşita şi bogata Ta milă! Căcĭ noĭ vom primi cu inimă veselă pedépsa, cu care

trebue să spălăm faptele și nesocotințele slăbiciuneĭ nóstre, ce isvoresc din neîndeplinirea datoriilor nóstre! Nu ne lăsa să cădem în pocăința desnădĕjduireĭ, ci fă din căința nóstră o pară de foc, în care să ne curățim, să ne însănătoșăm și să ne întărim întru mărirea Ta! Amin.

XIX.

DESPRE AJUTORUL LUI DUMNEȚEŬ.

Cuvintele pe care ne întemeĭem în rugăciunea nóstră de aḑĭ sunt scóse din profeţiile luĭ Neemia, cap. 2, vers 20:

„*Dumneḑeul ceriuluĭ, acela ne va ajuta nouĕ*“.

Atât de ciudaţĭ suntem în năravurile nóstre, atât de neînţelésă e firea nóstră, încât nicĭ noĭ înșine nu ne putem da sémă despre puterea nóstră. Ne clătinăm ast-fel între o încredere prea mare de sine și o șovăire neţărmurita, fără a fi îndrept ţiţĭ spre una orĭ spre alta în nicĭ o privire. Dar aceste simţirĭ locuesc întru noĭ atât de aprópe una de alta, încât ele ne trag când într'o parte când într'alta, și înrîuresc asupra nóstră cu repeḑiciunea gândurilor, carĭ trec și se schimbă cu iuţéla fulgeruluĭ.

Adese-orĭ începem o lucrare cu veselie și cu încredere, fără îndoială cu gândul de a isbuti, și mergem voioșĭ cât-va timp înainte, până când ne descurajăm cu desăvîrșire, saŭ pentru că vedem aceĭașĭ lucrare săvîrșită de aprópele nostru maĭ bine și cu maĭ multă uşurinţă, saŭ pentru că se grămădesc unele preste altele dificultăţĭ, pe carĭ simţim că nu suntem destoinicĭ a le înlătura. Atuncĭ,

rușinați, ne oprim în loc, după ce ne-am lăudat póte de isbânda sigură ce vom căpăta. Adese orĭ vedem lămurit ce ar trebui să facem, dar nu cutezăm să ne aruncăm în adâncimĭ necunoscute, cu tóte că numaĭ ast-fel putem să ne facem înmotătorĭ bunĭ în marea furtunósă a vieţeĭ nóstre pământescĭ. Ne oprimîn loc, neputincioșĭ, fără putere, ticăloșĭ. Corabia nóstră plecase din portul nostru cel adăpostit cu pânzele întinse, tăind cu ușurință valurile spumegânde; dar de ţĕrm ca se apropie cu cârma sdrobită, cu ancora ruptă, și mulţămim luĭ Dumneḑeŭ că am scăpat cu viaţa, pentru a urmări din noŭ călătoria începută.

Dar pentru ce óre n'am isbutit? Pentru ce óre șovăim? Pentru ce óre rătăcim fără cârmă pe valurile schimbătóre ale vieţeĭ? Respunsul este ușor de dat. Pentru că ne-am răzimat numaĭ pe puterea nóstră, pentru că am creḑut că vom fi atât de înţelepţĭ, atât de iscusiţĭ, atât de tarĭ în voința nóstră, încât nimic nu va fi în stare să ne dobóre. N'am isbutit, pentru că ne-am gândit numaĭ la noĭ, pentru că am lucrat numaĭ pentru noĭ, pentru că am avut în vedere numaĭ folosul nostru, pentru că n'am ţinut sémă de nimenĭ și de nimic. N'am isbutit, pentru-că în momentul în care am început lucrarea nóstră, n'am ḑis : „Voiŭ face încercarea! Dómne ajută!“

Fost-a odată în vremile de maĭ înainte un medic vestit, care, de câte orĭ era lăudat pentru măestria și pentru sciința luĭ, ḑicea : „Eŭ am legat, Dumneḑeŭ a vindecat“.

Puţinĭ sunt ómenĭ carĭ păstrézĕ până în sfîrșit acéstă smerenie. Ceĭ maĭ mulţĭ, îndată ce isbutesc cât de puţin, uită cu totul pe Dumneḑeŭ și nu-l maĭ pot afla.

Ceĭ ce șovăesc, pismuesc pe ceĭ carĭ aŭ multă încredere în sine, și nu vĕd cât ajutor li se dă fără voea lor, pentru ca lucrarea lor să isbutéscă maĭ presus de iscusința lor. Iar ceĭ carĭ aŭ început a lucra cu multă siguranță, se miră când vĕd că totul se zădărnicesce, se cufundă, se nomolesce, numaĭ pentru că n'aŭ așteptat cu smerenie, să vadă dacă binecuvîntarea ceriuluĭ se va revĕrsa asupra munceĭ lor, dacă nu cum-va eĭ s'aŭ înșelat crezêndu-se iscusiță, și daca nu cum-va înțelepciunea lor a fost numaĭ o nebunie.

Da! E dureros să vedem neisbutind tocmaĭ acele lucrărĭ pentru carĭ ne-am pus tótă puterea și cea maĭ seriósa voință. Dar și noĭ nicĭ atuncĭ nu suntem smeriță, căcĭ nu ḑicem: Dumneḑeŭ scie maĭ bine de cât noĭ, când a sosit timpul; tot El A-tot-puternicul îl potrivesce și póte că noĭ nu eram destul de pregătiță, ca să putem lucra ast-fel ca voința luĭ să ajungă la țel.

Ne dóre când vedem că altul săvîrșesce aceea ce noĭ am încercat cu multă trudă și anevoință. Dar și aci se cere smerenie adevĕrată, pentru a ḑice: Sunt fericit și mulțămit, că binele s'a făcut, fie el făcut de orĭ și cine. Dar nu ne e destul că am tras calea pe care alțiĭ merg înainte; voim să străbatem chiar noĭ, să mergem înainte până în capĕt, pentru a striga noĭ: Victorie; și nu vedem că datoria nóstră este să întărim prin strigare de bucurie pe acela, care a fost menit să săvîrșéscă lucrarea începută de noĭ.

Să iubim lumea, pentru că ea este lumea luĭ Dumneḑeŭ, și să fim plinĭ de recunoscință, când am putut așeza pétra nóstră la locul cuvenit. Nu fie-care póte fi meșter zidar, și cel care este meș-

ter încă are nevoe de multe ajutóre, căci fără aceste ajutóre cum s'ar putea face clădirea?

Dumneḑeŭ din ceriurĭ, care ne-a chĭemat pentru acéstă lucrare, ne va da să o desăvîrșim; numaĭ și noĭ trebue să ne dăm silința ca să înțelegem bine și să tîlcuim drept chĭemarea ce ne-a făcut.

O! Ce bine ar fi când ne-am lăsa de obiceiul de a ḑice necontenit: „Eŭ“. Ce bine ar fi să pricepem, că „eŭ“ e o nimică; dar că cel ce sălășluesce întru acel „eŭ“ și-l mișcă, acela e A-tot-puternicul! Ce bine ar fi să înțelegem că ambițiunea nóstră numaĭ sfaturĭ rele ne póte da, și nu se aséměnă întru nimic cu glasul luĭ Dumneḑeŭ; că, din potrivă, ambițiunea alungă acest glas și astupă urechile nóstre, ca să nu-l auḑim. Dacă am fi cinstiți și sinceri cu noĭ înșine, am mărturisi că în întreprinderile nóstre cele maĭ de căpetenie am lucrat fără a fi cumpănit și sfătuit prea mult, fără a ne da sémă esact de urmările lor. In tóte aceste întreprinderĭ, am dat ascultare numaĭ uneĭ porniri taĭnice. Cine ne-a împins spre ea? Numaĭ Dumneḑeŭ care ne-a ales pentru desăvîrșirea aceleĭ lucrărĭ. Iar noĭ stăm dinaintea lucrăreĭ desăvîrșite și ne minunăm de ea, ca și cum n'am fi luat parte la isbânḑă? E un obiceiŭ frumos ce-l aŭ uniĭ ómenĭ, că nu plécă nicăirĭ și nu fac nicĭ o călătorie, fără a face maĭ înainte semnul Cruceĭ, rugând în acest chip pe Dumneḑeŭ să ocrotéscă și să binecuvinteze pașiĭ lor. Ce bun obiceiŭ! Ar trebui să facem semnul Cruceĭ în inima nóstră, ca să se pogóre asupră-ne bine-cuvîntarea ceréscă, orĭ de câte orĭ începem o lucrare, orĭ de câte-orĭ vrem să scrim o scrisóre, să întindem mâna cuĭ-va saŭ să facem un pas óre-care în viață.

Dar când avem dinainte-ne ideĭ și hotărîrĭ marĭ, să nu șovăim, ci să începem cu drag lucrarea. Să nu întrebăm scopul pornireĭ celeĭ bune a duhuluĭ dintru noĭ; să nu ne muncim sufletul întrebându-ne dacă vom duce la bun sfîrșit ceea-ce am început, căcĭ e tot una, orĭ-care minte și mână omenéscă va desăvîrși acea lucrare. Să nu ne îngrijim de aceste. Altul este care pórtă de grijă cum are să fie. Să pornim dar din tótă inima carul vieţeĭ, orĭ și care parte din el am fi noĭ: de vom fi una din roţile carĭ daŭ mișcare, saŭ un cuiŭ neînsemnat, saŭ numaĭ o picătură de uleiŭ, fără de care carul s'ar opri în loc. E destul să nu stăm în nelucrare ca o unéltă netrebnică. E de ajuns să stăm la loc potrivit și să lucrăm acolo potrivit. Să fim veselĭ și să mulţămim luĭ Dumneḑeŭ, că nu ne-a socotit nevrednicĭ de muncă vrednică.

În tóte hotărîrile nóstre, la fie-care început și în tot cursul lucrăreĭ și a faptelor nóstre, să uĭtăm cu totul că esistăm, să ne lepădăm de noĭ înșine și să avem necontenit în inimă și pe buze aceste cuvinte frumóse: „Eŭ încerc! Puterea e la Dumneḑeŭ!“ Amin!

Părinte Sfinte! Noĭ încercăm, puterea e însă la Tine! Nu vom sta la îndoélă, nicĭ vom șovăi! Nu ne vom speria nicĭ odată de mărimea și de greutatea datoriilor nóstre! Tu, care eștĭ puternic întru ceĭ neputincioșĭ, Tu cunoscĭ și puterea nóstră și ne veĭ da să putem săvîrși aceea ce Tu voĭescĭ! Iar când ne veĭ dărui ajutorul tĕŭ, ca să săvîrșim voința ta pe deplin și să ĭasă întrégă din mânile nóstre fapta cea mare, atunci depărtéză de la inimile nóstre cele slabe mândria și trufia, pentru

ca să nu ḍicem: „Eŭ am făcut“; ci dă-ne gândul cel adevĕrat, ca maĭ ales să ḍicem: „Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te bine-cuvîntăm, pe Tine Te mărim, Părinte al bunătăţeĭ şi Cârmuitoriule a tóte, căcĭ Tu aĭ încredinţat acéstă faptă mânilor nóstre!“ Invaţă-ne să înţelegem glasul Tĕu, Părinte Ceresc, pentru ca să nu facem nicĭ odată un început greşit, ci să lucrăm tot-déuna dupre voea Ta! Dărueşte-ne, Dómne, cele maĭ alese dintre darurile Tale: puterea de a lucra şi smerenia! Amin.

XX.

DESPRE RĂUTATEA VICLEȘUGULUĬ.

Cuvintele, carĭ aŭ să conducă astădĭ cugetările nóstre sunt luate din Cartea luĭ Sirah, cap. 37, vers 3:

„O! rĕŭ gând! de unde te resturnașĭ sa acoperĭ uscatul cu vicleșug“.

De unde vine gândul cel rĕu? Cine e cu vicleșug?

Lucrul rĕŭ, póte cel maĭ rĕŭ, în lumea acésta, e vicleșugul. Vicleșugul rupe orĭ-ce legăturĭ, se vîră preste tot locul și în órele cele maĭ sfinte, în órele cele maĭ vesele și în cele maĭ triste, împrăștiind cu mână ascunsă veninul în suflete, încât ceĭ otrăvițĭ înșușĭ nu simțesc smintéla.

Dar de unde vine vicleșugul? El isvorește din slăbiciunea cea nemărginită a ómenilor, când le lipsesce bărbăția de a se uita în fața adevĕruluĭ și de a urma luĭ, gândindu-se numaĭ la folosul cel trecĕtor, de a nu lăsa altuĭa ceea-ce eĭ singurĭ n'aŭ, și temêndu-se să nu fie jertfă celor maĭ vicleńĭ decât dînșiĭ. Vicleșugul e dovadă de sĕrăcie și nemernicie sufletéscă, care ne împedică să ne rîdicăm maĭ presus de noĭ înșine, și ne face să ne tîrîm

pe pămînt, ţiindu-ne de lucrurĭ josnice şi nevrednice de luare aminte.

O minte sănătósă şi puternică nicĭ-odată nu se va ţine de vicleşug, căcĭ inima deschisă şi adevĕrul îĭ sunt de nevoie ca şi aerul, ca şi apa.

Frica e mama vicleşuguluĭ, frica de a rĕmânea înapoĭ, frica de a fi pedepsit, frica de rele necunoscute. Pentru acésta să nu judecăm aspru, nicĭ să osîndim pe cel ce a arătat vicleşug, ci maĭ vîrtos să ne fie milă de el. Rare-orĭ cel cu vicleşug îşĭ cunósce propria luĭ nenorocire. Rare-orĭ el scie cât de fericit ar putea să fie, dacă ar fi liber, cu bărbaţie şi cu inimă sinceră.

Vicleşugul e cea maĭ grozavă robie ce-şĭ póte închipui cine-va. Vicleşugul e rob al minciunĕĭ. Din vicleşug se nasc ura şi dispreţul. Unde sălăşluesce vicleşugul, acolo încetéză iubirea şi prietenia, acolo amuţesce devotamentul şi jertfirea de sine, acolo aŭ amuţit adevĕrul şi credinţa. Vicleşugul este un pustiŭ mare şi întins, în care nu maĭ întâlnim nicĭ o picătură rĕcoritóre, căcĭ isvórele vieţeĭ îĭ sînt tóte otrăvite. Vicleşugul se tîrîe ca un şérpe, ce se încolăcesce încet şi fără vuet împrejurul jertfeĭ sale, pentru a o sugruma, pe când ea e maĭ neputinciósă; căcĭ saŭ o prinde fără-de-veste în somn şi o vrăjesce cu grózníca-ĭ privire, saŭ o încolţesce de odată cu dinţiĭ luĭ ceĭ veninoşĭ şi pĭere nevĕdut, lăsând în urmă-ĭ muşcătura cea omorîtóre.

Să ne gândim însă acum şi la a doua întrebare: Cine e cu vicleşug?

Fie-care rĕspunde: „Eŭ nu!“, „Eŭ nu!“ — Aşa respundem cu toţiĭ. Dar căutaţĭ întru voĭ cu deamĕruntul, căutaţĭ întru voĭ cu tot dinadinsul şi pănă în fundul inimilor vóstre. Căutaţĭ şi cercetaţĭ

bine. Nu se cere să spuneți altora ceea-ce aflați acolo, ci numaĭ să vĕ mărturisiți vouĕ înșivĕ adevĕrul. N'ați fost óre nicĭ odinióră cu vicleșug? N'ați vorbit óre nicĭ-odată cuvinte spre stricăciunea altora? N'ați fost odinióră prieteni cu aceĭ, pe carĭ astădĭ maĭ vêrtos îĭ vorbiți de rĕŭ? N'ați alungat nicĭ odinióră de la voĭ pe acela, care vĕ era tovarăș la noroc, și care în nenorocire nădĕjduĭa în ajutorul vostru? N'ați tras óre nicĭ odată folos din nepriceperea și din nesciința altuĭa? N'ați spus óre nicĭ odată un lucru altmintrelea, de cum s'a petrecut, numaĭ pentru a înlătura de la voĭ vre-un rĕŭ? N'ați rostit óre nicĭ odată vorbe, carĭ puteaŭ să aducă stricăciune bunuluĭ nume a aprópeluĭ vostru, fără a da dovedĭ și fără a-ĭ da putința de a se apăra? Vicleșugul des își schimbă haĭna și fața. Nimenĭ nu-ĭ cunósce fața cea adevĕrată. Vicleșugul are multe fețe. El bate la ușa inimeĭ tale și se furișézĕ într'însa, fără să sciĭ pentru cine aĭ slobodit lacătul.

De aceea dice profetul: „Tótă lumea e plină de vicleșug!“ El nu dă la o parte pe nicĭ unul din noĭ. El pe toți ĭ-a vĕdut neputincioșĭ. El a audit, cum fie-care se tânguesce de aprópele sĕŭ, ĭar pe sine se crede fără pĕcat.

Dar ce să facem, pentru a stîrpi vicleșugul?

Pe copiiĭ noștri îĭ oprim de a spune adevĕrul. Maĭ ales îĭ învĕțăm, că nu e lucru isteț și priitor a spune tóte așa cum într'adevĕr sûnt. Noĭ îĭ învĕțăm, că dacă vor merge tot-déuna pe calea adevĕruluĭ și a dreptățeĭ, nu vor putea trăi în lume fericiți și mulțămiți. Uităm că datoria nóstră maĭ ales este, să învĕțăm pe copiiĭ noștri cu tot dinadinsul, că numaĭ în folosul lor este a merge și a făptui dupre adevĕr, orĭ cât de greŭ și de anevoĭos lucru ar fi acesta.

Noĭ învĕţăm pe copiiĭ noştri să spună adevĕrul, numaĭ când adevĕrul nu e în paguba nóstră. Iĭ oprim însă de la adevĕr, care ne-ar aduce pagubă. Noĭ pedepsim pe copiiĭ noştri pentru minciunĭ, dar iĭ învĕţăm cu vicleşugul, ca şi cum vicleşugul şi minciuna n'ar fi fraţĭ de acelaşĭ neam, ca şi cum n'ar fi acelaşĭ lucru a spune de-a dreptul neadevĕrul, orĭ a face ca alţiĭ să crédă că minciuna e adevĕrul. Datoria nóstră ar fi să obicĭnuim inimile cele fragede ale copiilor noştri să aĭbă bărbăţia de a se da înşişĭ judecăţeĭ, când aŭ făcut vre-un lucru reŭ, de a nu se teme de pedépsa, de care s'aŭ făcut vinovaţĭ, pentru ca ast-fel maĭ tărdiŭ să scie să pătiméscă veselĭ pentru dreptate şi adevĕr. Dar noĭ ce facem? Copiiĭ noştri aud chiar din rostul gureĭ nóstre lipsa de sinceritate, când vĕd în tóte ḑilele cum ne prefacem, vorbind cu prietenie şi cu ĭubire cu aceĭ, pe carĭ iĭ ocărîm îndată ce şĭ-aŭ întors spatele. Cine ne îndreptăţesce la acésta? Ce judecată am face noĭ altora, când aceştia ar urma şi eĭ ast-fel cu noĭ? Repede scapă vorba cea rea de pe buzele nóstre şi de ajuns este o privire, un semn nepriincĭos chĭar, ca să facă reŭ aprópeluĭ! Şi câţĭ din noĭ sĕ gândesc, că aceste fapte sunt maĭ primejdióse şi maĭ rele decât chĭar omorul?

Ne tânguim de vicleşugul altora, pe când noĭ înşine nu avem inima curată şi suntem cu vicleşug într'însa, fără scirea şi vrerea nóstră. Nicĭ odată să nu vorbim în nefiinţa ómenilor, ceea-ce n'am putea să le spunem în faţă. Căcĭ se póte ca noĭ să greşim, ĭar aprópele nu póte să îndrepteze vorbele nóstre. Sĕ maĭ întîmplă ĭarăşĭ, ca noĭ să fim prea aspri în judecata nóstră, ĭar aprópele nostru pe care l'am osândit nu sĕ póte apăra. Fórte adese

se întîmplă, că stând faţă în faţă cu cel hulit, noi simţim că mânia nóstră sĕ topesce la auḑul cuvintelor celuĭ osândit; noi simţim atuncĭ că noĭ ne-am făcut vinovaţi de o grea nedreptate. De ce nu ne obicĭnuim, ca în loc să mergem la unii şi la alţii şi să le ḑicem: „Iată! veḑĭ cum e cutare! veḑĭ ce el a făcut!“, să fim sinceri şi drepţi şi să apărăm pe aprópele de osînda ce i se dă; să fim sinceri şi cinstiţi şi să mergem singuri la cel osîndit, ca să-ĭ punem întrebarea: „De ce aĭ făcut tu acésta? Căcĭ mie-mĭ pare, că n'aĭ făcut dupre adevĕr şi dupre cuviinţă?“ De ce nu ne obicĭnuim să facem aşa, căcĭ atuncĭ protivnicul nostru saŭ ne va descoperi îndemnul bun ce l'a făcut să săvîrşéscă fapta osîndită de noĭ, saŭ, dacă fapta în adevĕr e rea, ĭ-am atras luarea aminte, ca să nu facă un lucru, ce ĭ-ar putea pricinui pagubă materială orĭ morală.

Cel maĭ bun mijloc de a nu fi cu vicleşug, este să nu ne prefacem că ĭubim, ci să iubim cu adevĕrat, să nu fim nicĭ odată viclenĭ spre a păşi maĭ cu siguranţă în lume, să fim tot-déuna drepţi, pentru ca să putem intra în ceriŭ.

Dumneḑeule! Iartă-ne, dacă din slăbicĭunea cea mare a inimeĭ nóstre n'am fost drepţi! Iartă-ne chĭar atuncĭ, când nu ne-am purtat cu ĭubire către aprópele nostru. Maĭ vêrtos ne ĭartă, că n'am smuls din inima nóstră şi cele din urmă fire ale planteĭ celeĭ veninóse ale vicleşuguluĭ! . . Smulge-le, Stăpâne, smulge-le însuţi, pentru ca grădina inimeĭ nóstre să fie curată şi să înfloréscă în ea florile Tale cele cerescĭ. Pedepsesce-ne, când nu vom umbla întru dreptatea ta! Pedepsesce-ne, până ce vom lepăda tot ce este vicleşug întru

noĭ! Pedepsesce inimile nóstre, pănă ce se vor curăți! Invață-ne a iubi, ca să ĭubim atât de adevĕrat, în cât să nu fim în stare a ne atinge măcar de un fir de pĕr de pe capul aprópeluĭ nostru. Invață-ne a ĭubi în adevĕr și în dreptate, ca să pĭară cuvîntul cel rĕŭ de pe buzele nóstre maĭ înainte de a-l rosti! Fă-ne să înțelegem, că noĭ trebue să fim drepți, căcĭ alt-fel nu suntem fiiĭ Tĕĭ. Amin!

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

XXI.

DESPRE BUCURIA SUFLETEASCĂ.

Cuvintele, cu carĭ ne vom îndeletnici astădĭ, se află în Cartea întâia a Sfîntuluĭ Apostol Pavel către Tesalonicenĭ, cap 5, vers 16:

„*Pururea vĕ bucuraţĭ*“.

Aceste cuvinte ale Sfîntuluĭ Apostol Pavel, care era în închisóre şi amenințat cu primejdie de mórte, aŭ fost îndreptate către o comunitate de creştinĭ, încă tînĕră, amenințată şi ea cu tot feliul de suferinţĭ şi de lupte sufletescĭ, cu multe vrăjmăşiĭ şi prigonirĭ. Tocmaĭ pentru aceea aceste cuvinte aŭ într'însele o mare putere şi conţin o mare dojană.

„Pururea vĕ bucuraţĭ“, ne ḑice Apostolul.

Multă putere sufletéscă, multă răbdare, multă lepădare de sine se cere, pentru a putea fi totdéuna vesel. Maĭ inainte de tóte, trebue să ne păstrăm inima curată şi neprihănită, precum e inima copiilor, pentru ca să trecem tot-déuna veselĭ prin vijeliile şi necazurile vieţeĭ. Trebue să avem încredere în Dumneḑeŭ, precum aŭ copiiĭ încredere în părinţiĭ lor, sub a cărora mână se adă-

postesc și trăesc fără grijă. Dar óre celuĭ ce se îndoesce în credință ușor îĭ este? Nu întîmpină el necontenit numaĭ nenorociriĭ și rele de tot feliul, pe când sufletul cel cuvios, a căruia credință stă neclătinată, tot-déuna și necontenit află prilej de a fi mulțămit și recunoscĕtor? Nu e vorba de sórta nóstră, ci de chipul cum trebue să privim ursita sórteĭ nóstre.

Tu credeaĭ că eștĭ părăsit de toțĭ și că veĭ suferi de fóme și de frig, și ĭată că pe neașteptate ți se dă de lucru. Tu credeaĭ că eștĭ uĭtat de tótă lumea, și nu vedeaĭ că singur te-aĭ pus la o parte și singur te-aĭ ascuns de lume, și că cu tóte aceste, tocmaĭ când eștĭ în nevoe, se apropie de tine fără veste amicul, care-ți dă mână de ajutor. Saŭ óre n'aĭ fost niciodată bolnav de vre-o bólă grea, pe care o credaĭ fără leac, și te-aĭ însănătoșat? Saŭ n'aĭ fost niciodată încătușat în grele și nesuferite împrejurăriĭ, de cariĭ nu credeaĭ că veĭ putea scăpa, și de odată te-aĭ vĕdut deslegat de dînsele.

Noĭ însă suntem prea pripițĭ întru a rosti douĕ cuvinte, și anume cuvintele „tot-déuna“ și „niciodată“. Dar să sciĭ, o omule! că pe pămînt nu e nimica care stă în picióre „tot-déuna“, și nimic nu e, care să fie cu neputință vre-odată. Bucurați-vĕ dar cu toțiĭ și puneți-vĕ credința în Dumneḑeŭ, căruia tóte îĭ sunt cu putință, pe care nu-l póte nimine împedeca, și care póte să vĕ ajute, când va fi sosit vremea, chiar când ea va fi sosit dimpreună cu óra deslegăreĭ. Să nu încetăm dar a spera, căcĭ tot-déuna va fi o diminéță până va fi ḑioa de ierĭ, până stelele își urmézĕ cursul lor, și sórele va rĕsări până vom avea vară și carnă și va maĭ veni ĭarăși vara, până vor înflori pomiĭ și-și vor da róda lor. Iar bucuria nu e numaĭ un ce esterior,

un ce neatârnat de voința nóstră, ci o însușire a sufletului nostru, o virtute, ba chiar o datorie.

Cine n'a încercat puterea uneĭ singure zimbirĭ? Ea e în stare a ușura povara cea maĭ grea, a deschide ușile și inimile ; ea schimbă gândurile cele rele în gânduri bune. Zimbirea cere un rĕspuns. Iar când buzele zîmbesc, e cu neputință ca din zimbetul lor să nu străbată o rază de căldură în inima nóstră. Zimbirea e un dar dumnedeesc, și de aceea dintre tóte făpturile acesteĭ lumĭ, ea numaĭ nouĕ ni s'a dat. Zimbirea se ridică preste durerile pămîntescĭ și se ridică sus în tótă splendórea curățenieĭ și frumseței. Zimbirea înveselesce, și ea însăși se înveselesce. Pe fața copiluluĭ zimbirea ni să arată ca ceriul ; căcĭ copilul scie a se bucura din tótă inima, precum tot din tótă inima scie a se mâhni. In inima copiluluĭ bucuria și supărarea nu se întâlnesc deodată. Dar cu cât înaintăm în vrêstă, cu atât se amestecă în noĭ maĭ mult aceste douĕ simțirĭ, până ce în sfîrșit se confundă una în alta. Bucuria nóstră e ca durerea, care ne mișcă adânc sufletul, care ne pătrunde inima, și care rĕmâne întipărită în aducerea aminte. Durerea nu ține tot una, ci slăbesce, căcĭ scim că ea nu e durabilă și trece. In tinerețe credem, că nicĭ odată nu ne vom maĭ putea bucura. La bătrânețe scim apoĭ, că adese ne-a cuprins plânsul. că adese ne-a cuprins zimbitul, și că sufletul nostru nu se póte ține numaĭ de unul din eĭ, și din causă de prea mare slăbiciune și din causă de prea mare putere. Dumnedeŭ ne-a făcut, ca să primim în noĭ orĭ-ce înriurire nouă, schimbându-o întru cât-va.

De aceea săvîrșim o faptă plăcută luĭ Dumnedeŭ, o faptă de cea maĭ mare iubire cătră aprópele

nostru, când rĕspândim bucurie și veselie împrejurul nostru. Precum bóle și tristețe ușor se rĕspândesc, tot asemenea ușor se rĕspândesce și bucuria. Unde audim un rîs din tótă inima, acolo alergăm fără voea nóstră. Toți iaŭ parte la o cântare veselă, pentru ca înșișĭ să se înveseléscă. Împrejurul celuĭ care povestesce cu rost și cu șagă, toți se strîng, cu mic și cu mare.

Nu suntem născuți pe acest pămînt numaĭ pentru ca să pătimim, și e sigur că dacă am fi desăvîrșiți, vecĭnic ne-am bucura. Noĭ însă suntem slabĭ și neputincioșĭ, și de acolo se trage multa și amara durere de inimă care ne chinuesce. De am fi în stare să ne uităm pe noĭ înșine și să ne gândim maĭ mult la alțiĭ, ne-am ușura mâhnirea și durerea nóstră. Noĭ însă ce facem? Nu ne lăsăm, nu ne liniștim, până când toți ceĭ dimprejurul nostru nu sunt întristați ca și noĭ. Maĭ sunt uniĭ ómenĭ, carĭ ușor lăcrăméză cu ceĭ ce plâng, dar carĭ n'aŭ destulă tărie sufletéscă și destulă iubire, pentru a se bucura împreună cu ceĭ ce se bucură. Este însă óre atât de greŭ a mulțămi luĭ Dumnedeŭ din tot sufletul, pentru că a rĕvărsat bucuria asupra aprópeluĭ nostru? Și cu tóte aceste, când vedem pe alțiĭ veselĭ, și noĭ nu putem fi veselĭ ca și dînșiĭ, ne credem nenorociți, depărtați de orĭ-ce fericire, ca și cum numaĭ noĭ am fi fost goniți din raiŭ; și uităm că la rîndul nostru am fost veselĭ, când alțiĭ aŭ fost întristați.

Lumea întrégă e întemeĭată pe o conlucrare comună, pe o ajutorință reciprocă, pe o muncă a tuturor, pe o iubire a unora și a altora. Cu cât vom simți acéstă legătură maĭ cu tot dinadinsul, cu atât vom fi maĭ folositorĭ, cu atât vom fi o verigă maĭ

puternică a lanțului celuĭ mare, care îmbrățoșéză omenirea.

Bucuria s'a pogorît tocmaĭ din ceriŭ și s'a sălășluit întru inimile nóstre, ca o legătură cu raiul cel pĭerdut și cu fericirea cea viitóre. Bucuria face că munca e ușóră, și când o întreprindem și când o săvîrșim. Maĭ mult încă. Am trebui să fim recunoscĕtorĭ acelora, carĭ ne daŭ voea să le facem vreun bine, căcĭ făcênd altora un bine, noĭ simțim o bucurie maĭ mare și maĭ desfătătóre decât aceĭ pe carĭ ĭ-am ajutat. De aceea să nu vorbim niměnuĭ nicĭ odată de bine-facerea ce a primit. Rĕsplătiți suntem cu prisosință pentru binele făcut, prin bucuria ce simțim că am putut ajuta altora. Bucuria e o simțire atât de înaltă și de curată, că aducerea eĭ aminte ne susține când suntem copleșiți de durerĭ, și nu ne lasă să ne cufundăm și să ne înecăm în nóptea desnădĕjduireĭ, căcĭ și atuncĭ ḑicem: „Am simțit bucuria! Ea a fost a mea! Și maĭ bine să fiŭ vecĭnic întristat, decât să nu fi cunoscut măcar odată ce este bucuria".

Dar noĭ nu scim cât de adese orĭ ne bucurăm. Ne desfătăm la vederea uneĭ florĭ care ne întîmpină pe cale, ne desfătăm la vederea sóreluĭ, a zăpeḑeĭ, a plóieĭ dătătóre de ródă; ne bucurăm de o bucată de pâne, orĭ de o picătură de apă, de o culóre frumósă, orĭ de un cântec plin de melodie, fie acesta ciripitul copiilor saŭ al pasĕrilor; ne bucurăm de o potrivă de lucrul simplu și nemaestrit, ca și de obiectul cu artă alcătuit: tóte sunt pentru toți, pentru ceĭ sĕracĭ ca și pentru ceĭ bogați, pentru ceĭ de sus ca și pentru ceĭ de jos. Numaĭ atuncĭ când poftim prea multă bucurie, numaĭ atuncĭ când ne desfătăm fără mĕsură și preste tótă mĕsura: numaĭ atuncĭ ne trezim obosiți sufletesce. Acéstă bu-

curie plină de obosélă nu lasă în urma eĭ nicĭ o rază de desfătare în sufletul nostru.

Bucuria nu póte ține îndelungat. Ea vine ca un miros de teiŭ orĭ de viță înflorită. Dar și când vine, ea pătrunde vĕzduhul și noĭ sorbim mirosul cu fie-care suflare a nóstră. Lăsați dar pe pruncii voștri să fie cât maĭ veseli, pentru ca strălucirea anilor celor fericiți să-ĭ însoțéscă în întréga lor viéță, ca și rĕsăritul sóreluĭ care a rĕmas înfipt în mintea nóstră pentru tótă viața. Învĕțați-ĭ însă tot odată să fie veseli, arătându-le cum să fie mulțămitorĭ și recunoscĕtorĭ, arătându-le cât de mare e bunătatea luĭ Dumnedeŭ, care ĭ-a așezat în acéstă lume frumósă, ca neîncetat să fie veseli într'însa. Spuneți-le încă, pănă ce sunt fragedĭ, cuvintele luminate ale poetuluĭ, care dice: Cine ar da laudă luĭ Dumnedeŭ pentru fie-care bine-facere ce revarsă preste noĭ, acela n'are timp să simțéscă durerea și să se tânguéscă de dînsa.

Mulți sunt între voĭ, carĭ nu maĭ voesc să se bucure, pentru-că norocul le-a sosit prea târdiŭ, orĭ a sosit în alt chip de cum așteptaŭ eĭ. Aceștia sunt asemene copiilor îndărătnicĭ, cari nu maĭ vor să priméscă lucrul, pentru-care s'aŭ rugat, numaĭ fiind-că nu li s'a dat îndată când l'aŭ cerut.

Dar óre sciĭ tu, dacă acel dar ar fi fost atuncĭ spre mântuirea ta? Omul înțelept adese-orĭ cunósce maĭ târdiŭ, că prea bunul Dumnedeŭ l'a păzit în bine maĭ mult de cât pricepea el, că Dumnedeŭ a îngrijit maĭ bine de copilul sĕŭ cel nemulțămitor decât acesta a meritat.

„Bucurați-vĕ dar întru Domnul pretutindene, și iarăși vĕ dic vouĕ: Bucurați-vĕ". Ast-fel ne vorbește într'alt loc Sfîntul Apostol. Căcĭ el n'a voit să vadă nicĭ un cap plecat în întristare, ci a

dorit să fie fețe senine, inimĭ vesele, pașĭ ușorĭ, mânĭ strădalnice. El a voit să simțim cu toțiĭ apropierea luĭ Dumnedeŭ, pentru ca să alungăm din noĭ grijile, și ființa nóstră să nu se maĭ turbure.

O! bucurați-vĕ și zimbiți ca tóte câte vĕ înconjură, ca ceriul, ca sórele, ca câmpiile, ca codrul, ca văile, ca pîrîul care vesel șerpuesce, ca rîul care oglindesce în sine raze pline de veselie, curcubeul cel înflorit, ca zimbetul noruluĭ de vijelie la cea dintâĭ rază a sóreluĭ.

In zimbet sălășluesce pacea, care se lățesce jur împrejur. Cine a putut zimbi pentru alțiĭ dinaintea uneĭ ființe iubite cuprinsă de răcéla morțeĭ, acela a vĕdut ceriul deschis pentru o clipélă pentru dînsul și pentru acea scumpă ființă de care s'a despărțit; acela nu maĭ cade în desnădĕjduire. Bucurați-vĕ! Așa ne salutăm în ḑiua în care serbăm nascerea Mântuitoriuluĭ! Bucurați-vĕ, așa cântă atunci tótă firea. Bucurați-vĕ întru Cel care a biruit lumea!

Dómne, Dumnedeul nostru! Fă-ne evlavioșĭ! Fă-ne asemene copiilor, ca să nu ne lipsim de veselia ce aĭ sădit întru inimile nóstre și cu care ne-aĭ încunjurat pe noĭ! Adă-ne aminte, că trebue să ne bucurăm tot-déuna pe acest mic pămînt al Tĕŭ, pentru că vĭețuim, pentru că ne stîngem numaĭ pentru a începe o viéță nouă într'o altă împĕrăție maĭ mare și maĭ măréță! Fă-ne să primim cu bucurie ceasul în care ne veĭ chĭema! Dăruește-ne să așteptăm în pace vremea darurilor Tale și ceasul când veĭ crede de cuviință să le părăsim! Fă ca tânguirea să nu pângărésca buzele

nóstre nicĭ atunci, când veĭ lua de la noĭ pe ceĭ maĭ scumpĭ aĭ noștri! Ajută-ne să putem suferi singurătatea atunci, când eĭ se vor desfăta în ceriurile Tale! Invață-ne să pricepem și să gustăm și cele maĭ micĭ daruri, și să nu trecem nesimțitorĭ pe lângă podóbele, de care e plin pământul! Iar noĭ vom lepăda tóte grijile și Te vom primi întru noĭ pe Tine, Părintele și Dumnedeul nostru! Intru Tine ne vom veseli pretutindenea! In tine ne vom veseli în vecĭ! Amin!

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII

SFÂRȘIT.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

74.572

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1964

TIPOGRAFIA
CĂRȚILOR BISERICESCĬ
DIRECTOR
C. Erbiceanu
Str. Principatele-Unite, 34.

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII IAȘI

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY